

Библиотека
САВРЕМЕНА КЊИЖЕВНОСТ

Књига 107

НАЈКРАЋЕ ПРИЧЕ 2010

(Приредио Ђорђе Оташевић)

Алма

Београд, 2011

КОШМАР

Можда је већ и цик зоре био, да сам у селу, вероватно би петлови већ одавно кукурикали, али нисам их чуо. Значи и даље сам зазидан бетоном моје зграде соц-реалистичког стила. Добро је, на познатом сам. Бар нешто позитивно ове ноћи. Махиално крећем ка прекидачу лампе и палим светло. Узимам камеру која ме снима сваке ноћи, премотавам филм и чујем врисак. Да ли је то мој глас?

Сан?

Deja vu!

Упоређујем. Знак једнакости стоји, јер ликови су бар наизгед исти. Џејн је ту, Облак такође, али Паунице нема. Виде се само отисци њених меких стопала на трави, које ветар полако распршује. Џејн плаче! Љута је на Облака.

— Звао си је да дође код нас?

— Јесам, Џејн, чули смо се телефоном прошле недеље. Рекла је да ће доћи.

— Зашто јој е-mail ниси послао да је подсетиш?

— Јесам, Џејн, одговорила ми је потврдно. Очекивао сам је, најбоље вино сам купио, вечеру сам спремио и свеће набавио. Али изгледа да је уместо да дође код нас, како је и обећала, она отишла на неку прославу. Не, стварно не знам ко јој прави друштво на тој прослави и зашто није испунила обећање које је дала.

— Облаче, ја теби не верујем, ниси ти њу звао.

– Али јесам, Џејн, схвати већ једном. Пре пар минута сам покушао да је добијем на њен мобилни телефон, али ми се није јавила.

– Ти знаш да ова вечера не сме да протекне без ње?

– Да, Џејн, ја то јако добро знам.

Џејн ме гледа унезверено, очај је на њеном лицу. Вришти! Њен врисак ми пара опне. Да не бих морао да је слушам, вриштим и ја. ААААААААА!

Гледам у своју мајицу која је натопљена од зноја, јастук је такође мокар. Узимам чашу воде и коцку шећера. Ма дај. Отварам пиво. Па добро, попићу га сам.

ЈАВА

– Где ћеш сад, црно дете? – упита Мајка са уздахом.

Син застаде на прагу собе које се пресијавала у дугиним бојама и угура унутра белог коња. Затим се окрену и проговори, са бојажљивим осмејком на лицу, руку скрштених иза леђа.

– Па... знаш...

– Већ идеш да бдиш? – истакну она очигледно.

– Па, да. – Промрмља, наслућујући олују.

– А јесам ти данас доводила доктора да ти исприча колико је то штетно по твој млади организам? Ти растеш и развијаш се!

– Тај доктор ми је такође рекао да ће од кафе да ми порасте реп, а сâм је већ имао један! – завапи Син.

– Не вреди теби причати! – одмахну руком отеравши облачић који јој је летео око главе. – Можеш, али само кратко, највише сат времена.

– Али морам најмање три! – Син удари ногом о Месец на ком је стајао, немоћно.

– Немој ни да бдиш о томе! – Кажипрст је претећи висио у ваздуху.

– Оче!

Отац сложи новине од кришака лимуна и спусти их на укотвљени пароброд до себе.

– Пусти га, Жено, знаш каква ти је данашња омладина. Стално су одморни.

– Е, да смо макар сви такви! – прокоментариса Син.

Мајка цокну језиком. – Добро, 'ајде, али пази се!

И пре него што је завршила реченицу, младић улете у собу и затвори перјана врата за собом.

– Бринем се за њега, ризична је та јава. – Изјави Мајка одмахујући главом.

– Шта ћеш, таква му је судбина!

КОМШИЈА СА ТРЕЋЕГ СПРАТА

Комшија са трећег нашао девојку. Он је у зрелим годинама, али се фура као да је млађи. Гледам га јуче, док уморног Огњена враћам од лекара (други пут ове недеље), враћају се узбуђени, руке им пуне кеса из Максија. Тркају се ко ће пре до стана. А кад дођу до стана... И ја пишем глупости. Комшија је један од оних што још увек носе зализану косу, неки као грчки фазон, шта знам. Ради по неким чудним сменама, и у нашој згради изнајмљује стан. Девојка је млађа, чини се доста млађа од њега. Но, љубав не зна за разлике. Љубав или шта год... У сваком случају, драго ми је због комшије, некако сам га дуго виђала како зализан одлази у лов. Сад је уловио. Кад је Огњен био беба, а ја вукла колица до петог спрата сама, заједно са Огњеном у њима, понудио се да помогне. Попео их је зализани комшија чак до горе. После тога се слабије и јављао, ваљда је мислио да ћу тражити услугу опет, али нисам, у сваком случају не замерам. Глупо је замерати. Тад је био центлмен, а сад је заљубљен, и то је цела прича што се зализаног комшије тиче. Баш све што о њему знам.

ЕСКИВАЖА

У продавници сам избегла да поздравим комшиницу. Избегла сам да попијем још једну ракију и поједем још једну баклаву. Избегла сам кесу са ђубретом која је падала намерно са петог спрата и саксију са мушкатлама која је падала случајно са седмог. Избегла сам да се јавим на телефон. Избегла сам да одговорим на питање. Избегла сам да дам рецепт за колач. Избегла сам да платим карту у трамвају. Избегла сам лопту између две ватре. Избегла сам поподневно спавање и рано јутарње буђење. Избегла сам да се три пута љубим са свим гостима и тако сигурно избегла и грип.

Избегавам затворене типове и отворене прсте на ципелама, лажно осмехивање и лажне сузе, жуто злато и жуту штампу. Избегавам пола истине и пола неистине. Избегавам да носим браон боју. Једино што баш никад не могу да избегнем је да ми се кад загризем брескву, сок не слије у рукав.

Драган Бабић

ПРИЧА О ЕПУ ЗЛЕ ИСТИНЕ
ЈАСНО АМИНОВАНЕ ЈЕР ЕП ВЕК МОРА
РАЗБУДИТИ ЛУДОСТ АСОЦИЈАЦИЈЕ

Била зима '94, све светске новине објавиле
на насловној страни црим, масним словима,
Поезија је умрла.

У. Шајтинац

Био сам на гробљу данас. Опет смо је сахранили. Прогањала нас је годинама и напoкoн смо је поново сахранили.

Није дошло пуно људи. Очекиваo сам то, ни први пут их није много било. Само најужа родбина, пратиоци, неколицина случајних пролазника који су ненамерно залутали међу гробовима, њен отац, Орфеј и ја. Не знам зашто се поново пробудила после прве сахране, не знам ни како је успела да изађе и врати се међу људе. Можда смо слабо затворили ковчег, можда га нисмо спустили довољно дубоко у раку, можда нисмо ставили довољно земље преко. Не знам, не разумем, али знам да се вратила. Увек је успевала да изабере оне младе, најслабије, најлуцидније, да кроз њих живи и у њима обитава. Представљала се као муза, она која би им помогла да се изразе, да достигну циљ, да постану узвишени. Они су је поштовали, обожали, имала је хорде и хорде оних који су је пратили и у њу се клеали. Ја никад нисам био међу њима, мене су интересовале друге форме и облици – слични, али не исти. Покушаваo сам да флертујем са њом, у почетку сам се заваравao да успевам,

касније престао да верујем и схватио да ми не иде. Никад је нисам потпуно разумео, али сам се помирио са тим. Престао сам да обраћам пажњу на њу, препустио је другима. Знао сам да ће те везе бити боље него она коју сам ја, евентуално, могао да имам.

Ипак, када су ме обавестили да је ствар још једном измакла контроли, да је *она* измакла контроли, морао сам да реагујем. Опет је почела да мучи недужне, напада невине и опседа слабе. Због тога смо се и окупили данас, шеснаест година након прве сахране, и данас смо је опет сахранили.

МОРЕ

Лети је на мору, које знам да не волиш, све некако лепше, пуније. Присутније. Чак и онај страх од шумског пожара. Старији мештани само кратко изговоре 'бура', намргоде се и продуже даље. Знају да му онда немаш одакле прићи. Знају да их у сред ноћи пробуди мирис боровине која гори, да погледају у брдо и виде како се са севера полако спушта облак дима, а за њим и топла наранџаста светлост. Паметнији пошаљу жену и децу тамо где има бродова да исплове, луђи кажу 'ма, неће то', али пошаљу и они. Мушки свакако остају да гасе. Маслине, лимун, лозу... Најтеже је са крововима, ухвати искра греду, не видиш је док се не распламса. Док не угасе. Осим ако је бура прејака. Онда уђу у море, запливају мало од обале и чекају да прође. То море знам да волиш.

Бранка Б. Бајић

НАЈВЕЋА БАЈКА НА СВЕТУ

Била једном једна девојчица и звала се Мара. Када је Мара имала 13 година, добила је прву менструацију, а са 17 је изгубила невиност.

Мара је уписала факултет који је желела и завршила га скоро у року. Када се удала, Мара је родила двоје деце, дечака и девојчицу, па је добила троје унучади и отишла у пензију. Када је напунила 75 година, Мара је умрла.

И била је мртва, срећно и весело до краја живота.

ПРИЧА О МИРОСЛАВУ

Мирослав је добар дечко, зашао већ у године.

Воли много да прича и углавном у његовом друштву свако ће имати прилику само да клима главом.

Ја имам други метод.

Углавном му пркосим и нервирам га, тако да он изгуби нит своје приче.

Опсује, погледа ме љутито и оде.

Моје виђање са њим траје већ довољно дуго да би свако одустао, али не Мирослав и ја.

СЕОСКА ИДИЛА

Добра ракија, жута препеченица.

Пршута укосо сечена и пуномастан сир, стајали су на окрњеном тањиру са огуљеним шарама по ободу.

Сељак је уморно сео за сто, отерао муве једним покретом од стола.

Изнад је висила само једна сијалица, тачно на средини стола и некаква трака на коју су се лепили инсекти.

Декор сеоске идиле.

Отпивши ракију само једним гутљајем, превисоко забацивши главу, задржао је поглед на сијалици.

Мртве муве гледале су га као да га хипнотишу.

Била је то последња слика коју је видео пред поподневни дремеж на старом отоману у ћошку иза врата.

Пас је зацвилео у даљини као да неког жали, или чека ноћ.

Споро ће се спусти мрак и покрити читаво село.
Човек ће имати опет разлог да легне.
Пас ће бити одвезан и слободан.
Једино ће мувама бити свеједно.

ЗАБОРАВЉЕНА ЉУДСКОСТ

Сањала сам да сам у граду у коме нема људи. Прво сам у сну помислила – па добро, кад је све ту, у овом апсурдном времену, некако ће се и људи појавити. Па то је логично.

Шетала сам градом, обилазила продавнице, без продавачица и продаваца, али отворене.

На крају сам села у парк. Ни тамо није било људи. Онда сам се запитала, зар није ова логика да је све ту али људи нема заправо мистика и тајанство?

Кад је пала ноћ, заувек сам одбацила сваку логику, рекла сам – ма дођавола са свим стварима, наукама, предметима, желим да видим бар једно људско биће. На сред улице налетела сам на књигу са насловом „Заборављена људскост“. Онда сам се пробудила.

КО ПЉУНЕ КАЈАТ ЋЕ СЕ,
КО НЕ ПЉУНЕ КАЈАТ ЋЕ СЕ

У слуђеној колони ногарали смо кроз комплекс мањих и већих повезаних пећина у доњем дијелу Еуропе, такозваног Предјела испод појаса, међуножја једног од непрегледних балканских, планинских вијенаца.

У тој вјечној мини и мркини одједном зачусмо страشان глас:

– *Ко пљуне на ово по чему ходате, кајат ће се!*

– *Ко не пљуне на ово по чему ходате, кајат ће се!*

Чуо сам поред мене срамежљиво пљуцкање, тек да се не каже да он нешто није учинио. Други је повукао из носног коријена у намјери да се жестоко чује његово изркавање. Трећи, или пети, или шести је нешто мукло мрмљао и главињао кроз мрак тражећи излаз гласно размишљајући:

„Зашто пљувати и губити вријеме?”

„Свакако ћу се кајати.“

Након дугог гурања и враћања, рукарања и батргања напријед и назад, изађосмо из пећинских тмина и схватисмо шта би.

Немилосрдним и ужурбаним ходањем разнесосмо тврдом обућом остатке људских костију. У пећинама су били остављени наши умрли и погинули, али и мртви и погинули из непријатељског народа.

Онај који није пљунуо, покаја се што не учини то по костима непријатељевим; по онима који су му кућу запалили и на његовог оца и мајку руку дигли. Онај који је пљунуо, застиди се и покаја што пљуну на мајчине и очеве кости и кости очевих очева.

98,4 %

Прије неко вече сам на телевизији гледао емисију о шимпанзама. Изненадило ме колико саосјећања имају према другим шимпанзама у невољи. Одушевио ме начин на који помажу једни другима. Запањео сам се када сам видио како дијеле храну и склониште, како брину о болесним и нејаким. Кажу да са њима дијелимо 98,4 % ДНК. Не знам, нисам лично провјеравао. Но, ако је то тачно, како је могуће да је 1,6 % разлике међу нама заслужно за све наше монструозности које називамо еволуцијом? Јер, гледајући ово, еволуција и није ништа друго до еуфемизам за све наше глупости које смо ревносно гомилали вијековима.

Угасио сам ТВ – један од поклона еволуције – и никако нисам могао да престанем размишљати о тих 98,4 %. Пробдио сам ноћ због 1,6 %, због тричаве вриједности у сфери статистичке грешке. Ујутро сам кре-нуо на посао, рашчерупан, изгужван, са дебелим подочњацима који су непогрешиво причали причу о претходној ноћи.

– Погледај се на шта личиш! Ко мајмун си! – рекла ми је радна колегиница када ме је угледала.

– Хвала – одговорио сам кратко и за њу, наравно, потпуно ненормално и недокучиво.

ПРИЧА

– Да ли си чуо за онај конкурс о најкраћим ПРИЧАма? – упитала ме обазриво.

– Јесам, али плашим се да нећу имати времена да напишем ПРИЧУ – добацих.

– Да ли је то стварни разлог, или си запао у блокаду писања ПРИЧА? – упитала је заједљиво.

– Посао, рачуни, преживљавање... Ма, знаш, то је већ позната ПРИЧА – одговорих полуодсутно.

– Их, ПРИЧАм ти ПРИЧУ – одмахну руком.

– Не, стварно, није блокада, већ недостатак времена. Дуга ПРИЧА... – измуцах правдајући се.

– Ти знаш да је све ПРИЧА! Ево, запиши наш разговор и ето ПРИЧЕ – рекла је упирући прстом ка небу, као да је открила нешто важно.

– Када тако поставиш ствари, чини се да си у праву. Али то је нека друга ПРИЧА – рекох и кренух на посао.

ДВЕ ОСАМЕ

Мол дише убрзано.

Теа дише убрзано.

Прозор је затворен. Ваздух зажарен и устајао.
Спуштени шалони. Књиге разбацане граде чудновате
путање по соби. По њима се усковитлано крећу сенке.
Лавиринт...

Мол дише убрзано.

Теа дише убрзано.

Они су у властитој осами. То су две осаме. Забо-
рављени попут смрти у ходу, рањиви попут земље.

Ускоро постају песма.

МЛОХАВЕ ЧЕЉУСТИ. НОЋ.

– Зашто су модрице плаве? – упита Теа.

– Зато што немају звук? – одговори Мол.

– Звук је у слаткастом ваздуху – рече Теа.

– Ваздушне опне су свуда око нас. Оне одређују
наша кретања. Нашу спутаност – мирно ће Мол.

Шетајући, стигли су до зицина, старих и орону-
лих. Прекривеним пожутелом маховином. Вода је одне-
куд капљала и дубила тврду земљу под њиховим нога-
ма.

Желели су да наиђу на караване који се лагано
на мостовима мачују са муњама. Да буду посути плодо-
вом водом док се укопавају у хировите нежности. Да у
потрази сопственог соја оргазмички ударају у небо, у
земљу, и да не сустижу смерове прогутаних магли.

– Тражим траг – рече Мол.
– Слузаве смрти? – упита Теа.
– Смрти без мириса – рече Мол.
– Загорачивши у смрт, млохаве челјусти ти се
приљубе уз лице. – спокојно ће Теа.
Те разрушене зидине добијају посебан сјај док
пада још једна затурена ноћ.

Данијела Божичковић-Радуловић

ЈОРГАНИ

Волим ове модерне, лагане јоргане. Много су пријатнији од оних некадашњих, вунених и перјаних, тешких.

Лепше и лакше се спава.

Лакше се живи.

Лакше умире.

Милан Бојанић

МОЈА КРАТКА ПРИЧА СЕ ЗОВЕ

„ДА ЛИ...?“

Да ли сам закаснио са пријавом на конкурс?

Да ли могу да пошаљем причу на ову адресу?

Да ли вам овога пута ради mail?

Ако вам не ради mail, да ли можете да ми одговорите телефоном?

(да ли би вам сметало што уопште нисте знали шта сам вас питао?)

Нема награда, нема пара, mail не ради... Да ли уопште стижу приче?

Да ли је награда толико мала да ипак има смисла ако се не дели него се додели?

Ако није ниједна стигла, да ли се рок продужава?

Ако стигне само моја прича, да ли ће се укинути конкурс?

Да ли је конкурс међународног карактера (да ли не стижу ни приче из других земаља?)

Ако сам закаснио за овај конкурс, да ли могу аутоматски да учествујем на следећем?

Ако није била додељена прва награда на једном од претходних, да ли могу добијем неку ретроактивно?

У ком облику се плаћа порез на неновчане награде за хумор?

ТИГАР

Када су еволуција, или бог, или шта год је вама лакше да верујете, решили да човека издвоје из масе разноћелијских организама и управо њему додају одређене особине које мањкају осталима, неке ствари нису узете у обзир. А пре свега то да ће човек те своје дарове искористити да себи створи апсолутно непотребне обавезе. Све у циљу бољег функционисања расе.

Док ја размишљам о овоме и мрзнем се на металној клупи у смрдљивом паркићу, негде далеко, хиљадама километара одавде, неки тигар се сунча на ужареној стени и заболе га за све то. Он има свој живот. Сунце, песак, стене, ту и тамо нека травица, па женка, па плен, па трчање, па спавање. Понекада можда и киша. Доста. Не кажем. И он брине. И за то кад ће да једе и за то кога ће, јер се дешава и да данима не сретне ниједно живо биће. И још мора да пази да не заврши као украсни тепих са рашчереченом вилицом на поду неког господина. Бриге које стају у инстинкт самоодржања и продужетка врсте. Нема ту неке филозофије. Све се своди на уживање у животу.

А ми? А ја? Школа ова, школа она, зашто баш та, посао овај, посао онај, па пријатељи, непријатељи, познаници, твоји, туђи, везе, компликације, дијагнозе, оно што се хоће, оно што се мора, оно што се може и оно што се не сме, ствари, читава једна гомилетина непотребних ствари, књиге, кашике, чиније, мајице, торбе, торбе за торбе, акцесоари, је л' те, техника, технологија, ново, брже, боље јер је слабије увек лоше а самим тим и горе, срамота, грижа савести, туга, срећа, лекови, поди-

зачи и спуштачи, вести, новине, информисаност, памћење и заборав, понављање свега изнова и изнова, рутина, досада, забава, пражњење мозга... Daft Punk. Шта је било, шта је сада, шта ће тек да се деси? Пазити на сваки корак да се не би нешто што ће значити касније ујебало.

Могу ја овако док не оћелавим. Што ће се десити кад тад. Још једна ствар за коју тигра заболе.

Али, срећом, немам толико времена. За пола сата креће воз. Мадрид. Да се прошетам. У руци држим каиш од ранца у коме нема много ствари. Неколико парри гаћа и чарапа, хигијена и ти детаљи, јак мобилни телефон. Новац. За остало ћу се снаћи.

Па да се и тигар и ја спојимо некако. Метафизички.

КОЛЕВКА

Кап. Кап. Кап.

Није затегао чесму.

Сад га излуђује звук капљица.

Плафон, црн од мрака у соби, постајао је све светлији. Очи су му се полако навикавале. Онда су почеле по њему да лете шаре различитих облика. Знак да се тело опушта.

Кап. Кап. Кап.

Полако је сео на ивицу кревета и почео стопалима да тражи загубљене папуче.

Устао је и кренуо ка купатилу, пазећи да не пробуди духове у кући. И да се не повреди. Толико је испремештао ствари у стану, тражећи одговарајући материјал, да више није знао шта где лежи.

Затегао је чесму. Онда је одврнуо из све снаге. Вода је била хладна. Заборавио је да укључи бојлер за сутра.

Испио је мало воде, користећи се својим дланом. Сува кожа на прстима се болно затегла.

Подигао је главу. Гледало га је лице из огледала. Очи су му постајале све светлије. Некада су биле тамно плаве. Прави је деда.

Е, у мајчину, неће моћи никако да заспи.

Упалио је светло у дневној соби. Сва је била рас-турена. Битно да је његов радни део био уредан.

Сео је на столицу и узео стару даску у руке. По-чео је да је загледа. Да. Могла би послужити. Свака да-ска је припадала другом комаду намештаја. Зато ће би-ти другачија. А после увек може да се префарба.

Колевка за унуку.

Радио је целу ноћ. Бојлер није укључио. Зато је радио и цео дан. Дим је могао да се сече ножем у соби. Тек предвече је схватио да целог дана ништа није јео.

А у фрижидеру само млеко. И хлеб.

Има и кафе.

И још једна ноћ.

Резбарио је, лепио је, секао је, шмирглао је. Пре-лазио је огрубелим прстима преко ивица.

Да ли да напише нешто?

Како ли ће је назвати?

Колико дуго га ниједна ручица није држала за прст...

Оставиће простора за име. Неко лепо име.

Ставио је готову колевку на под и прстом је при-тиснуо једну ивицу. Колевка се благо заљуљала.

Пробудило га је звоно телефона.

Лоше вести. Као да смо у средњем веку, па се деца рађају само да би умрла.

А колевка се, неким чудом, и даље благо љуљала.

ОНДА КАДА ЈЕ ПАЛА НОЋ

Уморан и на крају снага срушио сам се те 1995. године у Жаркову у подруму собе гдје смо становали. На крају снага, бјежећи од полиције, продавао сам као и сви остали, цигарете, на улици.

Ништа није тако тешко, вртио сам у глави док сам вукао кесу пуну цигарета из Црне Горе.

Сјео сам у на степеницу подрума и плакао... Као никад до тада...

У глави сам вртио филм о Босни, бјежећи те године из Дрвара гдје смо били... Гдје смо били... Тешка стварност, још тежа судбина... Кнедла коју нико не може прогутати...

Ровови, војске, напади... бјежанија и све тако редом...

Плакао сам и тада када си ме нашла и сјела поред мене тог јутра, након те ноћи на прагу наше собе.... Сјела си поред мене, плакали смо као никад... Сузе још увијек теку... Након свих ових година.

Уморан сам и данас. Само не плачем више... И опет сједиш поред мене...

Добро је.

ГОСТ

„Можда сам увек била у ситуацији да желим да се борим за погрешне мушкарце, можда они нису довољно хтели или могли за мене, можда је цео мој приватан живот једна велика журка са пуно лепих, интересантних, zgodних људи, а мало вредних љубави. Као да су на ту журку гости долазили у паровима, а одлазили сами или са неким другима; долазили сами, а одлазили са погрешнима; љубили се и имали секс са фаталнима, а празнима; варали иако верују у љубав; уживали у погледима док су били у нечијем загрљају; наздрављали љубави, док су пили да забораве. А ја некада не знам да ли сам домаћин или гост?!“

РАЗГОВОРИ

Бескрајно сам је волео. Али то јој никада нисам рекао нити сам хтео да она посумња у ту чињеницу. Своја осећања према њој крио сам иза паравана блесавих коментара и усиљених разговора о неважним стварима које се нису тицале, не само нас двоје, него се нису дотицале ничега овоземаљскога. Шупља прича без основа. Прича ради приче и разговора. Прича без почетка и краја.

Некада се дешавало да у пола те пустиње од блебетања застанем, пресечен њеним прелепим погледом, не знајући о чему сам започео разговор. Она је у тим тренуцима знала бити јако пристојна и подсећала ме је о чему се водио разговор; или је скретала причу на неке друге ствари како би отерали оне пресмешне паузе у којима тишина пара уши.

Ох, како је само лепа и симпатична била, она, створење саткано од чистоте и крепкости. Уживао сам у њеном друштву. Поред ње сам осећао пуноћу душе, топлину и лакоћу живота. Као кад лежиш поред бајковитог извора или речнога слапа из којег каткад долете капљице воде освежавајући ти кожу на лицу; а ти змиркаш уживајући у угођају.

Стотину пута сам имао прилику да јој кажем да је волим. Да уживам у њеном присуству. Али сваки пут кад бих хтео да откријем ту своју највећу тајну, њена лепота би ме уплашила и ја бих започињао неке бескрајно дуге теме које нису имале ни смисла нити свога краја. Досадне и предугачке онтолошке и метафизичке

расправе које је она пажљиво слушала, а ја заборављао
о чему сам причао чим бих изговорио последњу реч.

Ех, зашто јој никада нисам рекао да је волим.

НЕСТАЈАЊЕ

Прослава шездесет година од матуре. Усахла, уморна тела седају у клупе. Успореним старачким покретима гледају око себе. Успомене траже у високој таваници и напрслим зидовима. Њих четворо преосталих од четрдесет троје. Тишина их води у сећања за која нико није сигуран чија су заправо. Смеју се и плачу, час срећни што постоје, час несрећни због тога.

Теткица отвара врата, онако успут, док креће кући и не примећује старине у клупама. Гаси светло и одлази. Они остају на својим местима.

Ноћ доноси спокој и мир.

Једног дана новине су објавиле њихове слике у рубрици „Траже се“.

Сутрадан, слике су премештене у „Нађени“

Трећег дана су биле у рубрици „Читуље“.

ИЗМЕЋУ РЕДОВА

Ево, испричаћу вам како је то живети између редова. Неприметни сте. Неважни. Нико на вас не обраћа пажњу. Сви вас заобилазе, готово избегавају. Живот између различитих знакова интерпункције. Овде зарез, тамо тачка, понегде знак питања или знак узвика. Дозлабога досадно. Иако, признајем да се ту повремено рађају пријатељства, чак и неке љубави. Али све то кратко траје, драги моји. Кратко. После неког времена чак и они, ваши сапатници, почну да мисле да сте неважни. Само је вама јасно колико сте заправо значајни. С времена на време, понеко се и осврне на вас. Сажале се људи, осете патњу којом их дозивате и погледају вас онако, људски. Истински. Грудите вам се испуне поносом. Осетите занос, срећу и схватите да због тога живите.

Драгана Вигњевих

БЕЛА ИЛИ ЦРНА

- Живиш у лажи целог живота!
- Значи истина је – лагала си ме све време!

ВРХ!

Ух, сирота девојко, само ти знаш како ти је... Би-
ти тамо горе, на врху...

Хеј! Не чујеш? Вичи! Гласније, не чујем те!

Ништа, ајд' кад се спустиш, па ћемо разменити
коју...

Ваљда ће нам се путеви опет укрстити.

РУЧАК

Скоро ће подне. Дан врућ, топлина несносна. Сунце опекло, пржи.

Улице празне, пусте.

За дозволу у двориште никог не питам. Не зовем. Газде, очигледно већ према самом изгледу дворишта, нема.

У углу дворишта стара кућа, нахереног крова са полупаном ћерамидом, изваљених прозорских оквира. Г-на, код које долазимо, региструје мој улазак, али га не прати погледом нити поздравом. Исувише је занесена, примећујем, спремањем дневног obroka. Мала Д-на умотана у прљаве пелене и дебеле штрампле, према изгледу добијеним на поклон од некога, због тескобе колица и несносне врућине, бесно млатара рукама, ногицама, тражи спас. Буцмасто лице купа се у зноју. Сва немоћ оцртана је у грчевима.

Упућујем примедбу па инсистирам да дете ослободи сувишне одеће, да му омогући слободне и неспутане покрете, коначно и ваздух. Г-на се још више узврпољи код шпорета и са пуно прекора одбруси: „Није му вруће... Ја знам... Знам за то... И ста ти оцес“.

Гледам, не схватам, не повезујем. Не верујем. Панично у глави стварам везу између куваних макарона и масне, црвене запршке. – „Нећеш ваљда једно у друго!!“ – губим реч, запрепашћен сам. „Беби ово да даш?!“

– Него ста... Спремам ружак... Тако сам наурила. Моје дете то је!... И ста ти оцес? Виш како ми дете лепо!“ – сручи се прекор, грдња.

Мала Д-на настави даље да бесно да млатара рукама и ногама.

НЕМА ДАЉЕ

„Од љубави се не живи. Живот је нешто друго.”

„Нећу да верујем.”

„Мораћеш!”

„Схвати, немам право да те волим... За двадесет година бићу старац, хтела ти то или не.”

„За двадесет година ја можда нећу бити жива.”

„Не говори глупости!”

„Нећу да слушам!”

„Не буди тврдоглава! Понашаш се као да имаш дванаест година!”

„Понашам се како хоћу.”

„Мислиш да је то лепо?”

„Мислиш да се ти лепше понашаш?”

„Ја сам разуман.”

„Ниси увек био.”

„Сада јесам.”

„Зато си отишао?”

„Морао сам. Много сам те волео...”

„Не верујем.”

„Како хоћеш.”

„Ти си увек у праву. Паметан... Озбиљан... Ва-
жан...”

„Ниси фер.”

„А ти јеси?”

„Шта хоћеш? Реци, шта хоћеш?”

„Ништа. Волим те... Кога љубиш?”

„Само кад сам пијан.”

„Био си пијан и са мном.”

„С тобом сам био и трезан.”

„У томе је разлика између мене и других жена.”

„Не вређај!”

„На крају, све су жене исте!”

„Јеси ли задовољна?”

„Јесам. А даље?”

„Нема даље!”

ЛАЖ У ИСТИНИ ИЛИ ИСТИНА У ЛАЖИ

Предизборна је кампања.

Заставе, мајице, балони... шатори, трибине, паролe, говори...

На једној предизборној трибини, лидер странке каже: – Од када смо ми на власти, све напредује у Републици!”

Они који га подржавају, рећи ће да је то истина. Они који га не подржавају, рећи ће да је то лаж.

На другој предизборној трибини, лидер друге странке каже: – Од када су они на власти, све назадује у Републици!”

Они који га подржавају, рећи ће да је то истина. Они који га не подржавају, рећи ће да је то лаж.

А од тога двога само једно може бити лаж или истина. Или је и једно и друго и лаж и истина? Шта је онда лаж, а шта истина? Шта је истина у лажи и шта је лаж у истини? Истина постаје лаж исто као што лаж постаје истина. Све је релативно док истина може бити лаж, а лаж истина, и док имамо оне које би боље било да их немамо, и док бирамо оне које заокружимо, док нас једни воде, а други заводе, док нас једни мире, а други завађају...

Шта је од овога истина, а шта лаж, и каква је у томе улога политике? Одговор би ваљало потражити код оних којима је свеједно шта је лаж, а шта истина.

ЉУБАВНА ПРИЧА

Мој горштак, како сам га првих година заједничког живота с много љубави звала, а касније и с нешто мање љубави, речено на фини начин, био је управо онакав каквим замишљате тестостеронастог, енергичног, самоувјереног, каризматичног, несамосвјесног, непросвијетљеног и одлично образованог господина у тридесетима.

Нема те равнице која би му била равна, нема те горе која би била непобједива. Ломио је и рушио све испред себе, пробијајући се челом кроз трње, торзом кроз жбуње а мачетом у својим хлачама кроз зарасле шикаре озбиљно и мање озбиљно заљубљених жена.

Како је баш мене и мога живота допао, не знам, једна је то од оних случајности које држим, да можемо рећи да можда и не постоје. У сваком случају требало је одрадити живот с тим напорним човјekom. А постао је паклом и то врло брзо.

И онда једнога дана, када ми се чинило да су сва врата закључана а сви прозори затворени, тавански излази прекривени слојевима нових дрвених греда а излази у подрум пресвучени десетим слојем бетона, а како вентилације па тиме и вентилацијских отвора у кући није било, све лађе ми потонуше. Но, ипак, пронашла сам излаз! Увјеривши се још једном да излаз постоји када га заправо нема! Увијек је ту негдје! Увијек можемо мијењати себе! Те га напустих једнако једноставно као што сам и ушетала у његову кућу. Откако не вјерујем у чаролију звану љубав, чисто сам нормална жена.

Ваљда док се опет не заљубим...

АНЂЕЛИ НЕБЕСКИ

Искочио сам из трамваја за пријатељем који ме није чекао. Кад сам га достигао, наставили смо прекинути разговор. Енергично смо гестикулирали, брзо ходали и свако мало западали у весео смијех. Говорили смо о метал-концерту на којем смо били ноћ прије. Одушевљење гласом и самоуништавајућим тучњавама којима смо свједочили није нас напуштало. Док смо тако причали, примијећивао сам како су улице пуне ужурбаних људи и чудео се што су углавном мрки. Наиме, чинило ми се да, јер сам ја сретан, то морају бити и сви остали.

Одједном се дотада сунчано небо замрачило сивим облацима, а хладан је вјетар запухао кидајући сухо лишће с кестенових стабала. Али иако шуштање мртвог лишћа и изненадна тама сами по себи не би требали изазивати веселе, нама су се у том тренутку учинили толико лијепи да смо подвикнули од ужитка, и пријатељ, и ја, у исти час. У таквом сам стању зачуо метални звекет, мало испред нас. Нека је старица шапајући излазила из самопослуге носећи у једној руци врећицу, а у другој штап, и није опажала да јој кованице испадају из цепа. Викнуо сам: „Еј!” и био већ на пет корака од ње. Пријатељ ме слиједио питајући што је било, а жена се, чинило се, преплашила. Рекао сам смијући се: „Новац вам испада!”, па се сагнуо и покупио га заједно с пријатељем. А кованица је стварно много попадало, можда и двадесет. Кад смо јој све утиснули у дрхтаву руку, старица је слабашним гласом, али јасно, рекла: „Добри дечки, добри вас Бог чувао и анђели небески!” Насмија-

ли смо се, рекли да нам не треба захваљивати, поздравили ју и продужили даље. Још смо чули како говори: „Анђели вас чувари чували!” Осјетио сам да ми се грло стеже и да ме хватају жмарци тако јаки да ми се диже коса на глави, па то рекао пријатељу. Он је застао и показао ми своју најежену руку.

У ЧАМЦУ

Једног јутра, желећи што пре да пређе на другу обалу реке, у први слободни чамац уђе нестрпљиви и арогантни интелектуалац, који чим се представио чамцији, поче да му набраја академске титуле и функције које тренутно обавља, а затим настави да се хвали својим разним умећима. Чамција га је посматрао и ћутећи климао главом. Када су стигли на пола пута, он га прекиде и рече:

– Опростите, господине, да ли умете да пливате?

Интелектуалац му крајње изненађено одговори:

– Не умам.

– У том случају, господине – огласи се поново чамција – бојим се да све ваше вештине неће бити ни од какве користи, јер чамац тоне.

МАМУРНА СУБОТА

12 сати. Флаша са водом са десне стране кревета. Ту је још од четвртка. Напијавам чеп. Окрећем пластичног давежа који ме дели од божанствене течности. Једине која ми је у овом тренутку потребна. Успевам некако и отпијам гутљај, други, трећи, оде пола литре у трептају. Бацам главу на јастук. Не могу да отворим очи. Залепљене су. Фали ми мушка рука. Намеравала сам да је набавим ноћас. Нисам успела.

14 сати. Жене. Дошле су синоћ, отвориле флашу вина, две пива, а био је ту чак и један коњак. Све је отишло бестрага у подрумима београдских палата музике и подивљалих тела. Ноћ је почела у петак, окончала се суботом... Киша. У дневној соби је отворен прозор. Заборавила сам синоћ да га затворим. А намеравала сам.

16 сати. Време је да устанем, стигла ми је порука. Чула сам је кроз сан. Мора да је кева. Ако успем да подигнем главу са јастука, биће то мој велики успех за данас. Глава ће повући тело и тако ћу се довући до купатила. Тамо је туш... Јеботе, заборавила сам синоћ да укључим бојлер. А намеравала сам.

18 сати. Ево ме, цвокоћем под налетима ледене воде у овој хладњачи од купатила. Само да се не прехладим. Вечерас је онај концерт. Жене ускоро долазе, а ја немам више пива на тераси... немам ни плуге. Требаło је да устанем раније и скокнем до продавнице. Није да нисам намеравала... Мука ми је.

ВЕШТИНА

Са непуних шест отац ју је научио како да игра шах, јер он није имао с ким да се игра. Учио ју је шустер матовима и разним брзопотезним цакама. Она је била добра девојчица, вредно је учила и од њега стално губила. Прво ју је то чинило несрећном, онда разочараном, онда ојађеном, на крају јој је било свеједно, побеђивала је скоро све друге. Никако је није учио завршницама. Говорио је: *Учим те како да мислиш.*

Када није хтела више да игра с њим, одржао јој је дугачак говор и завршио са: *Научи да губиш.*

Шест година је право време да се научи и та вештина.

Снежана Герић

НОВА ГОДИНА

Почела сам са припремањем Нове године. Погледала сам прво у новчаник, па у замрзивач. У децу, па у излоге. И одустала од припреме. А Нова година ће доћи. Полако и сигурно. Зашто је пресретати? Будимо стрпљиви, сачекајмо је да ђје. Ионако долази у поноћ. А, тада је време за спавање, зар не? И, одмах ми је лакнуло.

ЦЕНТАР

А. П. Цицан гази средњу животну доб. Сви га познају и сватко у себи носи свој коментар о Цицану како у досадашњем животу није успио. Који год обрт почне, мало-мало па банкротира и све оде к врагу. Живци су му танчали. Што је дубље тонуо, то му се више журило. Неки дан је, због радова на цести код Марине Пећине, „полудио“. Одрон на цести се санира. Стрелица на његовој страни цесте показује да мора прећи на лијеву страну. Својом десном страном лоше цесте споро се мига ауто. Када се приближило, Цицан кроз отворени прозор крикну: „Који курац ти овдје представљаш?“ Човјек га погледа и без ријечи продужи вожњу. Цицан у ретровизору мотри своју жену хинећи јој важну персону... – То је мој професор – узврати жена. Цицан оста као попишан. Тврдо је одлучио да банкротима мора стати у крај. Запикирао је дерутну кућу у Центру градића. Бљеснуло му је. У једној банци дигао је, потајице од свијета, кредит и купио прилично јефтино ту дерутну кућу. У њој су одрасле у скрби својих родитеља четири сестре и поудале се у удаљенија мјеста. Кућу су дуго продавале док се није појавио Цицан. У обновљеној и проширеној кући отворио је месницу.

Цицан све неувјерљивије глуми веселака и крије у себи процвјеталу тугу.

Дио његових сународњака „дивио се“ новој кући и Цицановом успјеху. Други дио сусједа држао је одмак и од куће и од Цицана, јер је он за њих „каурин“. – У сриду, у сриду него што, понављао је, кришом од других, Цицан и задовољно трљао руке. Кратко је трајало

задовољство. Обрт не иде, па не иде. Не може од зараде ни кредите отплаћивати, али шути и тоне у сакривајући тугу. У сиромаштву је сватко сваком крив. Цицан још не зна кога, заправо, он представља.

Кад свијет нема пара, нема ни центра.

ЧЕТВРТА РЕЧ ДАНА

А мислила сам да ћу да спавам. Погасила светла, навукла мрак на јастук, под капке, између ногу. То што ме погодиш где треба заслужије *браво* твоје околине од перја. То што ме погодиш заслужије *браво* универзума. Само, ја не умет да се захвалим болу. А бол, нашминкан као клоун, носи подерани црвени комбинезон и из цвета ме прска отровом. По ваздуху се распојаса смех као у магли косовских битака. Имам генетику Милоша Обилића а коб Бранковића. Имам и своје Косово поље. На њему су справе за играчке и мед је до колена. На њему сам ја, браним се неким листом папира. А Турци, у облику свакодневних бића налећу у хиљадама атома ништавила. И ти желиш да си се потурчио а ја те видим као цвет за који се борим са исламом. Онај цвет који се не ставља у косе девојака. Превише самостално леп, узгајан међу модификованим копривама. Да умет, овим неспретним рукама од блата што их и вода топи, ископала бих око тебе-цвета читаве бедеме река, река наклуканих златним рибама, пуним икре. И сада лежим као сребрна. Лежим као сребрна крљушт која нема сунце да је пресијава и перајем лупкам минуте док ми ваздух суши шкрге до пуцања бескрвља и бола. И гуши, меље и мрви жеља за водом твојих од усана бала. Све је нумерички мртво и живо ме распреда до децимала. Повреда манифестације душе потврђује стварност. А мислила сам да спавам.

КОЊАК МОЈЕ МАЈКЕ

Први сам се пут напио на крају осмог разреда кад је Ренато направио тулум. Сватко је требао донијети неко пиће, а ја нисам имао новаца ни шансу да би ми га родитељи дали за пиће. Ни другима не би дали, али су други за разлику од мене знали лагати. Ја бих одмах поцрвенио и почео се знојити, уха би ми горјела и то толико јако да би ме мајка кад би посумњала у истинитост приче, једноставно примила за ухо и одмах рекла: лажеш! Ја бих рекао да не лажем, а она би ме мало јаче натегнула, чисто да се увјери и опет рекла: лажеш! Тако да сам лагао ријетко и само за ситнице. То с алкохолом било је изнад мојих могућности. Мислим да би ми се уши претвориле у пепео да сам само покушао. Нисам могао лагати, али ни испасти папак пред друштвом. Кад су ме питали могу ли донијети неку жестицу, куповну а не домаћу, рекао сам да могу. Моји пријатељи нису знали кад лажем па сам пред њима црвенио мирне душе.

У регалу смо имали Баделов коњак. Моји нису пили жестоко па се на боцу већ наловила прашина. Мислио сам да неће ни примијетити да је боца nestала. Узео сам је и важно ушетао на тулум. Петнаестеро нас се напило од тог коњака, тринаестеро по први пут. Како сам ја донио коњак, мислио сам да ми је обавеза да попијем највише. Задње чега се сјећам је како неспретно покушавам пратити Сандине плесне кораке, а онда се саплећем и завршавам на тепиху.

Моји су дошли по мене на хитну. Отац је рекао да штета коњака за кретена и да би најрадије тај коњак којег су испумпали из мене улио натраг у боцу па ми је

спремио за сљедећи тулум. Онда се окренуо према мени и док је једном руком возио, другом ми је опалио шамар. Мајка је плакала. Плакала је откако сам се пробудио. Отворио сам очи лежећи на болничком кревету а она ме плачући загрлила. Но кад смо стигли до аута, као да јој се брига за мене смањила. Зашутјела је, престала ме гледати и испитивати како сам.

„Мама не плачи. Добро сам“, рекао сам да је умирим.

„Шути, будало!“ прво је одговорио отац.

„Не плачем због тебе, издајнице! Тај сам коњак видјела још код кумова и силно га жељела.“

Плакала је због коњака. Па није ни чудно да Бадел пропада! Кад један коњак иде на десет обитељи. Па од рођендана до рођендана мијења витрину. За други ћу рођендан узети ракију од дједа. Тко хоће, нек' пије, тко неће, не мора, помислио сам и утонуо у сан.

МЕНЕ СЕ НЕ ТИЧЕ, ДОГАЂА СЕ ЊИМА

питао ме како изгледа моја слика брода. сама у морској непрегледности. посада, уобичајена. капо, часници палубе, потпалубља, мали од макине, мали од кужине, маринери...

упознала сам два капа, једног часника и два морнара. од тада слика брода има толико стварних ликова колико сам их упознала.

скоро да заборавим, на једном сам теретном броду ручала код капа у кабини. послом, премда је његов поглед одавао да би се радо дружио са мном и приватно. свиђао ми се. имао је лице морског вука. то је тривијалан израз, и ја га користим јер је израз каповог лица био баш такав. не знам како бих га другачије описала. сјећам се да је рекао да је са Муртера.

сада бих га завела, тада нисам знала како да се пустим. можда више није жив, тад је имао сиједу браду. тривијалност слике брода трајала је до тренутка када сам замислила ћудљивост живота који одрађују.

ОДРЕЧЕНА КЊИГА

Не волим када ми књига испадне у блато. А пре неки дан, баш ми се то догодило.

Белог омота, са црвеном апликацијом на предњој корици, пала је баш на насловну страну.

Жигнуло ме је сред груди. Подигавши је, приметио сам флеку која се увлачила у књигу. Опрезно сам је обрисао, журећи кући да покушам спасити шта се може.

После низа чистилишних захвата, ставио сам је поред пећи да се просуши. Радило о последњем примерку књиге коју сам ја написао.

И када сам оценио да се пристојно осушила, почео сам да је прелиставам. Чим сам отворио прве стране, из ње почеше да испадају слова. Згрануто сам посматрао како атерирају на патос. Слова, потом речи, строфе и на крају комплетне песме.

При додиру са подом, слова из песама распршила би се на све стране. Изненађен, реаговао сам тек када је цели садржај књиге исцурео по соби.

Почео сам да сакупљам слово по слово. Уз одсуство стратегије како најпааметније да их прикупим.

Већ дуго је како сам почео да заборављам своје песме. Губе се из мог памћења. Као да ме напуштају. Кивне на мене, због нечега? Да ли што су недоречене? Због патетичности којој сам, по критичарима, претерано склон?

Погледао сам около. Све је личило на аморфну масу, на отпад речи и гробље слова. Пажљиво, са обе

руке, гурао сам их на гомилицу. И опрезно шакама сипао међу странице књиге.

За дивно чудо, слова су почела да се распоређују по странама. У бешумном плесу, заузимала су форме песама. Нисам морао да гледам, да бих приметио другачију садржајност и изражај. Нисам имао снаге да књигу прелиставам, прибојавајући се шта ћу унутра затећи.

Заклопио сам књигу. И одмах схватио безразложност свог страховања. На месту где су стајали наслов и име аутора, није било ничега. Испарило. Више то није била моја књига. Књига се одрекла свога творца.

САВРШЕНСТВО ОДРАЗА

Уме добро да се представи и дочара. Гледа и смеши се. Малим прстом прелази преко свеже обојеног платна, пратећи ивице сенки вешто изнијансираних, прикривених, па ипак веома живих и прозрачних. А потребно је тако мало, само кап боје из ока да заискри светлост потиснута, да поврати снагу одраза на издисају.

*

Прилази јој с леђа неприметно, трудећи се да не наруши равнотежу тишине, слике коју посматра, њеног замишљеног, насмешеног лица – свестан да у таквом тренутку не би било добро прекинути ту танану нит која спаја две потпуно неспојиве тачке у пресеку. Гледа је и смеши се. Малим прстом прелази преко свеже обојене косе, пратећи ивице изнијансираних, несташних, коврца избледелих по крајевима. А потребно је тако мало, само кап боје из ока.

*

Са велике удаљености назиру нејасне обресе. Изоштравају фокус. Контуре постају изражајније, расту при сваком покрету, развијају се готово до савршенства. Осећају да се ближи тренутак који дах зауставља једном у хиљаду година. Искусна рука обликује, дотерује недостатке, уклања сувишно, умножава пожељно. А потребно је тако мало, само кап боје.

*

И све је ту, на дохват руке. Пејзаж уобличен, рецептори са довољном количином надражаја, мимикрија на највишем нивоу. Спремни на скок. Тело са савршеним оком прилази нехајно. Сакривена канџа у трену пробија мембрану. Кап боје клизи ка разјапљеној усни.

ДОСИЈЕ

Полицијски досије Незнаног јунака, с подацима о његовом пореклу, биографији, начину живота, навикама, склоностима, јаким странама и слабостима карактера, сексуалним настранима, његове карактеристике из школе, из дечјег вртића, подаци о његовим контактима с разним људима, о љубавним везама, пријатељским и пословним односима, и случајним сусрети-ма, чува се са посебном пажњом и посебним надзором у Одељењу на чијим вратима стоји таблица са назнаком за чување у главно складиште, са узорцима његовог рукописа, отисцима прстију и записницима са саслушања његових присталица и многобројне фамилије, бројне фотографије и дијапозитиви, снимљени отвореном и скривеном камером, па чак и ноћу, под инфрацрвеним зрацима.

После депоновања назначених података у главно складиште у коме се полицијски досије чува под посебним надзором, Незнаном јунаку се губи сваки траг.

КАРТАШКИ СТО

Нинослав ради у једној од канцеларијских вишеспратница саграђених од камена; хладовини, нестварној у скоро тропском окружењу.

Када у пола три излази, отвара прозоре, да би велика кутија његове канцеларије била прожета *Врућином*. („ладна коцка“ зрачи себичношћу – резонује.)

Мисли да би их отварао и раније да није колега које (док у пола три не претрче до својих станова) једино хладноћа држи на том месту.

Још се са капије, јурећи ка плажи – радује *Простору*.

Али, ипак, док су кћеркица Марина, жена Сузана, а сада и његова сестра од ујака Тода са сином Матијом, на својој страни, у „кутији“ бифеа Железничког купалишта зна да проводи сате.

У варијацијама игре препознајући живот; за карташким столом и у млакој празнини као припадајућем простору.

ИГРА

Ушао је у канцеларију. Сео је за сто. Сиви облаци, стапали су се са атмосфером у канцеларији.

„Изволите кафу“, рекла је колегиница. За собом је оставила мирис ваниле.

„Ванила“, помислио је.

Мирис који га је води у детињство. У време играчака. У време када је игра била једина обавеза. У време када је ношен маштом, путовао где жели.

Дошао је у земљу где је зли Талборт потлачио народ. Неко мора да га победи. У шуми је, близу Талбуртове тврђаве. Као љубав, тихо и ненадано напада чувара. Шака преко уста, рука око врата. Тишина. Гледа лево-десно. Нема никога. Баца куку. Пење се на зид. Ветар односи душе чувара надлежнима. Спушта се низ зид. Чује се непријатан звук. Сирена најављује незваног госта. Чувари трче да дочекају госта. Гледа око себе. Опкољен је. Као перо на ветру, креће се око противника. Почиње да пада снег. Веома брзо нашао се на брду црних униформи. Гледа према кули.

„Јадни су твоји покушаји“, кроз смех каже Талборт.

Не хаје за речи Каинове, већ се пење, да спасе народ. На врху је. Избегава Талбуртову песницу. Помера се у страну. Хвата Талбурта једном руком за крагну, другом за опасач. Диже га изнад главе. Гледа у подножје куле.

„Колега!“, чује глас иза себе.

Нагло се исправља. Руку, која му је придржавала главу, спушта на тастатуру.

„Дремате?“, наставља особа иза њега.

„Далеко било, шефе. Чitam материјал за састанак, па ми онако лакше да читам.“

Шеф баца поглед на монитор. Гледа у ситан, густо куцани, текст. Ни не жели да чита.

„Браво! Тако треба! Одмах радите, не као они тамо“, задовољно рече шеф, хватајући га за рамена.

Испод ока је испратио излазак шефа. Погледао је монитор. Чепрка по глави. Цео дечији свет игре, цео свет маште већ је био враћен у кутију и одложен у страну.

„Па, хајде да видимо шта овај уговор каже“, храбри себе.

Мисли му се губе у густом тексту.

НОЋНИМ ВОЗОМ У ДВА И ДВАДЕСЕТ

Припадао је оном недефинисаном броју грађана Београда који се никада неће појавити у статистикама. Никада није имао пријаву боравка нити сталну адресу. Као и сви његови земљаци, у Београду се појављивао у понедељак ујутро а из њега одлазио петком поподне. Лети и зими, ето већ десет година.

Становао је у грађевинском контејнеру на градилиштима, последњих година у Жаркову где се и налазио магацин грађевинског материјала. Обичан сивомаслинасти контејнер, зими бубњара а лети вентилатор. Кревет метални, као војнички, ни тврд ни мекан, онако... Живот пасји, посао по цео дан, увече пиво и карте, али никада у новац.

Код куће у Узићима исто тако, кућа неистарашена, жена незапослена са троје деце. Што се заради то се и потроши, храна, вода, струја. Дрва за грејање и књиге за децу.

И све би било као једна уобичајена и монотона прича о пролазности и трошности живота који се сапео у муку и невољу да нема воза у два и двадесет.

Сваког понедељка из Ужица креће ноћни воз у два и двадесет. Воз за теренце и студенте. По реду вожње, што се никада није десило, стиже око шест ујутро, у пракси мало иза седам. И живот је учинио да је једино време које му је преостало да буде сам и свој тај дуги пут кроз ноћ – до свитања. У почетку је кукао и приговарао, али се годинама навикао. Воз је обично полупразан, сви у њему спавају или то покушавају. И тако се и

он, мало по мало навикао на тај пут на коме су се догађала чуда.

Шта је узрок томе ни сам не зна, али му се чинило да човек има две половине мозга, једну за јаву а другу за сан. И те су половине одвојене једном клапном. Када је укључена јава, сан је искључен и обрнуто, када се сања, јава не постоји. Али тајна воза у два и двадесет је у томе што човек не може чврсто да заспи. Воз клапара, често стаје, зими је и хладно и она танка корица сна пуца на сваком километру. Али ни јава не може да се учврсти у мрачном вагону који се љуљушка у ритму пруге.

И тако настаје магија у којој се мешају снови и јава. Оно што је било немогуће, постаје стварност, а стварност се топи у сновима. Више нема проблема, ни мемљивог контејнера, ни пива из пластичне флаше. Кућа је завршена, деца насмејана а лице његове жене без бора. Има ту и путовања, разних земаља, нових аутомобила... Али не као у сну, све је тако стварно, треба само упалити светло и видети брачну постељу, свилену пизаму и насмејану супругу.

Када воз стигне, обично поседи још пар минута пре него што скине торбу, изађе напоље, уздахне, и закорачи у сиво београдско јутро.

СЛОБОДНА ТЕМА

Срећа се пакује у мале шарене бочице и продаје на тржници. Она се прелива и топи у бојама колор телевизора. Уграђује се у плакаре и кућне уређаје. Проплиће џемпере и топле зимске чарапе. Срећа се купује за новац.

– Данас цртајте шта хоћете. Слободна тема. Сутра је зимски распуст, децо, радујте се.

Треперави снови умуљани у зелене гранчице мусавих јелки. Деца су гужвала папире својим жељама које су одјекивале у жамору препуне учионице. Њој је било важно да нацрта оно што жели. Потекла је са белом темпером низ учионицу исцурела на блатњави плочник испред школе. Ту се њена темпера замешала са црном и продужила даље низ улицу у тамно сивој нијанси. Боје су текле низ трогоаре, пузале уз оглодане фасаде и када је велики талас покупио све нијансе спектра, заплъуснуо је малу кућицу на крају кварта. Оживели пастелни баршуни разливају се по ободима крова и прозора. Сваки детаљ је важан...

– Шта је то, душо?

– То је кућа моје баке. Видите пут од школе до њене куће.

– А шта си ти цртала?

– Цртала сам срећу.

– Шта ће ти ове црне флеке ако си цртала срећу?

– Таква је моја срећа.

Када су се боје осушиле, учитељица је бирала цртеже за школски пано. Деца су цртала јелке и поклоне.

Више нико није веровао у Деда Мраза. Пуне кесе, увијене кутије, нове ципеле, лутке или бицикл.

– Хоћете ли окачити мој цртеж?

– Хоћу, душо, неки други пут. Не уклапа се у слободну тему.

Дуго је посматрала свој цртеж. Како је више он постајао ставран, свет око ње се размазивао и капљуцао као разводњена боја. Деца су желела поклоне. Деца су чекала празнике.

– Шта је са тобом, дете? У шта си се замислила? Пробуди се.

Тргла се нагло и као пробушен балон одлетела кроз прозор.

АКВАРИЈ

Нетко је једном рекао, да је небо граница. За њега, граница није било небо, већ чврсти, конкретни кров Avenue Mall-а, омеђен стакленим зидовима. „Као аквариј. – помислио је. – Аквариј у којем круже збуњене заборављиве рибе.“ Видио је доста риба, синоћ и јутрос, биле су посвуда, на шанку сваког бара и у стварности сваке изговорене ријечи. Мушке рибе, женске рибе, рибе у лику некадашњих средњошколки, рибе у лику старих спортских асева, рибе-jazz трубачи, с опсценим устима и погледима грабљивице на „бијелом“, увијек су сједили у најтамнијим кутцима бирцуза, незадовољни глазбом, незадовољни пивом које се точило, и женским пиранама које су се вртјеле тражећи нову жртву. Иако су се чинили злобно свјеснима свега, ипак је видио, да и те старе барске штуке – заборављају.

Нетко је рекао, да је небо граница... И кад пробије ту границу, неће више морати тјерати мамурлук јутарњом кавом по трговачким центрима. Неће више бити сиве глазбе, ни безбојних риба чијим боковима плешу дуги, вјечни правци, као ожиљци преко вена. Као путокази према нечем тужном. „Мораш летјети, и коначно пробити тај свод, фрајеру. Тада ћеш видјети које су рибице златне – рекао је сам себи и испио шалицу до краја. – Једини проблем је што је вани, можда, између тебе и неба, још један невидљиви кров, неког чудног shopping центра, у којем сви живимо.“

ИСТИНА НА РАЗВОДУ

(Он седи лево, дете довели десно.)

А тата:

– Ниси ли ми ти мили син?

А мама:

– Ниси ли мени сине мили син?

А син Иса:

– Нисам обома син!

А тата:

– Ниси ми син???

А син Иса:

– Е, не!

А тата:

– А мамин си? па писни мама!

А мама:

– А ја, ја...

(Акне женка.)

А тата:

– О, и ти? ко те то китио?

А мама:

– А ја, ја...

(Акне женка.)

А тата:

– О, Ида, ко те то кадио?!

А мама:

– Е, једном, Адам, онде је...

А тата:

(На себе бесан.)

– Море невере пере Венером!

А мама:

– Гори ти рог!

ПРИЧА О ПСУ

Када Бог створи Адама, увидје да није добро да буде сам. – Да му начиним друга према њему – рече.

И господин Бог пусти тврд сан на Адама, те за-спа. Узе му једно ребро, да од њега направи жену. У том часу дотрча пас, па истргну ону кост Господу из руке и побјеже са намјером да је негдје дубоко закопа. Господ га стиже, оте му кост и лупи га њоме по глави.

Пас зацвиље. И дан-данас цвили и лаје.

Господ, потом, створи Еву и доведе је Адаму, који је био љут на пса.

Недуго потом, Ева наведе Адама на гријех. Господ их истјера из Раја, а Адам, тек тада, схвати да је пас најбољи човјеков пријатељ!

САБЕРИ СЕ

Ма дај сабери се и мисли о добром. Сабраност и свијест добра лијечи, храни и јача Твоју духовну душу. Требаш је његовати ради живота у теби.

Зашто се чудиш? Ти си духовно биће, имаш своју душевну душу. То ти је оно нешто тајанствено и бескрајно што смо сви добили у тренутку стварања нашег живота и што по свему судећи није једнако с Твојим тијелом које се родило да расте, живи и умре. У том смртном и пролазном тијелу негдје дубоко у нама самима пребива наша душевна душа, она је нит која нас спаја с небом и прије рођења и послје смрти. Јачај своју душевну душу и вјеруј у њу и видјет ћеш љепше боје, осјетит угодније мирисе.

Немој послје рећи да на вријеме ниси чуо – сабери се – сутра је ново јутро.

ПЛАМТЕЋИ ЛИК

Његов светао лик пламтео је тога дана пуним сјајем. И, не само да је пламтео, него је и буктао. Народ се масовно окупљао да га још једном види. Последњи пут. Тискале су се масе а френетични аплауз огледао се у одсјају његовог лика.

Снег је падао, грејање у становима је било очајно. Као и обично. Али, његове слике тога дана гореле су на ломачи нашег револуционарног града. Најзад је промрзли народ и од њега видео неку корист.

ШТА ЗНА ДЕТЕ?

Двадесетак километара јужно од зоолошког врта, у питомом градићу Караћину, догађају се ствари које се иначе догађају само по питомим забитима. Једног дана, ученица четвртог разреда, миљеница четворочлане породице, кренула је из школе кући, забацила ранац на леђа и пала мртва. Обдукција је утврдила прелом кичменог стуба на три места, а како то обично бива, умршено предиво последица на крају се намота на клупче узрока. Школски ранац сироте девојчице био је тежак 300 килограма. Кичма није издржала. Питање откуда и зашто толике књиге, довело је до привођења директора школе уз сумњу да је проневерио новац у сарадњи са издавачима уџбеника, међу којима су посебно сумњиви „Одука“ и „ПроКлетт“ који су директору давали 80 посто попуста по килограму уџбеника, док је осумњичени дистрибуирао уџбенике по пуној цени и разлику задржавао за себе. Попис директорове имовине утврдио је количину кућа, викендица, аутомобила, станова и пара на девизном рачуну сасвим уобичајену за директоре у региону зоолошког врта, па се сумња да је ученички новац трошио по спа кафанама. Затечени родитељи покушавају да установе колико су дуго плаћали директоров луксуз, сматрајући да плаћају знање своје деце, које је као што свако зна, што теже, то квалитетније. Стручни тим који је Министарство просвете ангажовало по хитном тендерском поступку, истраживањем је утврдио да родитељима није било сумњиво што уџбеници заузимају више квадрата кућног простора, као и да тежина школског ранца никада пре није измерена, и да се роди-

тељи нису питали зашто уџбеници коштају хиљаду евра. Такође, родитељима није било необично што уопште никада нису могли да подигну ученички ранац, а камоли да га носе на леђима. Упитани о овој наизглед очигледној нелогичности, односно о томе како су деца могла да носе терет који родитељи не могу ни да подигну, дали су истоветан одговор: „Шта зна дете шта је триста кила?“

Упутство Министарства просвете издавачима и школама, након расветљавања трагедије гласи да ранац једног основца не сме бити тежи од 250 килограма.

БОГОЈАВЉАНСКЕ БЕЛЕ НОЋИ

Растанак са некрштеним данима био је узбудљив. Почело би у подне, са прављењем пихтија. Нана је, у сутурену, палила кандило и помолила се да шпорет не угасне. Износила из подрума по четири пара свињских и телећих ногу, неколико прасећих репова и ушију. Репове и уши још једном је пролазио очев бријач јер су у међувремену проникли ситним оштрим длачицама.

– То је довољно за тридесет дубоких порцуланских тањира. Као прошле, тако и ове и следеће године – задовољно је ређала и засипала бунарском водом садржину великог поцинкованог лонца који је отац стављао на ужарену плотну шпорета. Ноге, репови и уши кували су се у пет вода. Након пете узавреле воде, кожа, месо, хрскавица и срж са лакоћом су се одвајали од ситних кошчица. Мајка је пре тога, у дрвеној тави, стуцала шездесет средњих ченова лука, по два за сваки тањир. Приносила је тузланску со у стакленој кутији са дрвеним поклопцем. Нана је со, од ока, распоређивала по тањирима. Кашиком од трешњевог дрвета пунила је тањире житком смесом. Пси су зарезали, мачке замјаукале, све тихо, са мером. Пихтије су биле готове.

– Увече, пре дванаест сати, мора да се стегну – говорила је једно, а мислила друго: морају да се стегну за непун сат.

Поноћ се ишчекивала уз врућу ракију. Спремала се од танке прасковаче, више година старе, која се точила из дудовог бурета. Грејала се без додатка воде. Светло се те вечери није палило. Чкиљила је лампа на гас, окачена у углу о греду. Шпорет је стењао, напуњен хра-

стовим младицама, од топлоте која је пунила собу равномерним тихим пуцкетањем. Фамилија је била на окупу. Са браћом и сестрама спавали смо у једном кревету, полунасмејани.

Кучићи би тада престали да лају на месец. Будили смо се, у ниједно време, омамљени прасећим реповима који су вирили из тањира са стакластим пихтијама. Напољу је мраз окивао земљу и китио кућне стрехе сулундарима метрашима. Дебела ледена покорица на прозорима, на Богојављању, сакривала је провиђења од деце. Само су се најстарији, повремено, пели на таван и гледали, кроз разређене ћерамиде, у врх неба, не би ли на црне дане намамили беле ноћи.

ЗА ЈЕДНУ ПРИЧУ

Дотерам се како никад до т'г. Обучем свилену блузу. Цела игра на мене, оће да ме открије сасвим. Ал, још не давам. Доле, аљинче, дугачко, по моду београдску. Носим га само к'д идемо на гости, куде највиђени људи. Т'г га обуко кришом, па кроз башчу, од доњу страну, протрчим да ме никој не види. Право куде тополу.

Јован се навалија, руке подбочија на чакшире, смеје се. Зуби му крупни, здрави, избелени сас јабуку кисељачку. Образи округли, црвени, к'д цунеш мора да пазиш да не пукнев. Уф, што је бија убав. Приодим му, а ноге се откидав. Бе готова, заљуби се до уши. Јован ми испружи руку. Ништа не збори. Пружим и ја моју. Тресем се како пруг, ал чим насети његову – престана. Почо да горим како б'дњак, а он се лако не гаси.

– Куде си, мори Данче? – гугутка му не беше рав-

на.

– Еве сам... – за малка да се задавим, ал некако промуца.

– Могу ли да ти ш‘пнем нешто?

– Можеш.

– Волим те, много. Највише на свет.

– И ја тебе, још повише.

– Фала ти, Данче. Од дан’с Бог нека не састави и, ако треба, само Он растави.

– Како ти кажеш, Јове, само такој има да је.

Привуче ме и загрли. Ноге ме не држив, за малка да паднем. Несвестица ме уфати. Помилова ми образи, подигна главу, загледа се у очи, улегна у њи, омађија ги, па ме цуна. Дугачко и силно, право у уста. Да су од шићер, растопили би се. Море, какво целивање, ватра жива! Запали се цела, од голему врућину одневидо начисто. Распиштољи се Јове, а ја још повише. Знојим се, тресем како у грозницу. Теше да полетим. Мислим само на једно: још јемпут, Јове, још јемпут ме цуни, па нек изгорим. А он, како да ме разбра, па к’д навали како мутав. Целива, свитке ми летив. Море, не целива, апе. Дури мед сиса, ситку нема. Т’г се и ја оправи. Чекај да видиш, синче мамино, куде си закасаја. Кој се срамује, гладан останује, а ја си срам немам ич. Почнем да га гризем, сас језик зуби да му бројим, а он како пиле у кучину: цивка и нарапито диша. Да је имаја неки да види. Гори Јове, горим ја, а чур се диза низ тополу. Тој је волење! За једну причу!

ИЗ ДАЛЕКА

Недавно сам у једној старој књизи прочитао причу, коју је неко, случајно, или намерно, оставио на столу у читаоници, у месту Б. Покушаћу да је препричам:

Ишао сам улицом, када ми је пришао човек, који ми рече да долази из неког другог, далеког времена. „Нелагодно ми је,“ рече, „пошто знам да ми не верујете, али сам веома забринут због могућности да нећу моћи да се вратим тамо одакле долазим.“ Гледао сам његове унезверене очи и необријано лице, помисливши да стојим пред неким ко је или пијан или је луд или је, што је још горе, комбинација тих двају могућности. „Одакле долазите?“ упитах га, тек да не бих ћутао. „Чак ни то не знам“ рече, „али бих вам био захвалан када би ми рекли која је сада година.“ Рекох му која је година. Његово лице се намрешкало од чуђења. „Није могуће да сам баш толико стар,“ рече. Тада се пробудих. У првом тренутку нисам био сигуран да ли сам сањао да ми је неко пришао или сам у сну ја неком пришао. Погледао сам кроз прозор и видео коњаника. „Ништа необично, све је у реду,“ помислих. Али ми је у току дана, не једном, дошла помисао, шта ако све ово сањам и шта ако се одједном пробудим и нађем се у свету који ми је непознат и шта ако изађем на улицу и кажем неком оно што ми је речено у сну или шта ако опет сретнем човека којег сам сањао? Када сам увече ушао у стан, спазио сам у огледалу, уместо свог, лице човека којег сам сањао. Истрчао сам из стана и првом човеку којег сам срео на улици, узгред морам рећи да ми је однекуд био познат, рекох да долазим из ни сам не знам ког времена. Рекох му још

и да ми је нелагодно, пошто знам да ми не верује, али сам веома забринут због могућности да нећу моћи да се вратим тамо одакле сам дошао. Посматрао ме је зачуђено, а затим упитао: „Одакле долазите?“ „Чак ни то не знам,“ рекох, „али бих вам био веома захвалан када би ми рекли која је сада година.“ У том тренутку сам се пробудио и не сазнавши у које доба ме сан одвео. Погледао сам кроз прозор и видео нешто што ме веома зачудило, јер пре тога то никада нисам видео нити сам за тако нешто чуо. Не знам како бих вам описао нешто што први пут видим.

Чуо сам или сам негде прочитао, да постоји такав далек и нестваран свет, на први поглед непознат, помало тајанствен, не мало симболичан, а када га нађемо, остајемо у њему заувек. Све док се не пробудимо, кажу још да би нас упозорили, као да ми то не знамо.

Када сам изашао из читаонице прво на шта сам помислио било је да ми се то већ догодило у некој далекој егзистенцији или сам се, можда, сетио једног забрављеног сна.

ПОВЕРЕЊЕ

– Хеј, овчицеее...! Хајде напоље, да се играмо.

– Не могу. Тата ми је рекао да не напуштам тор.

– Не верујем својим ушима! И даље слушаш маторце?! Хајде напоље да се зезамо, види како је леп дан.

– Не знам баш... Ко си ти уопште? Нисам те до сада виђала.

– Како ко сам??? И ја сам овца, као и ти. Јесте, длака ми је црна, али свеједно имам четири ноге – баш као и ти, реп – као и ти, њушку, очи, уши – све као и ти. Ниси ме виђала, јер сам тек стигао у овај крај. Побегла сам од куће. Нисам више могао да слушам стару како ми дробе немој ово, немој оно... Хајде сада излази, нећемо траћити дан причајући кроз ограду.

Искрала се из тора и бојажљиво пришла да се упозна. Видела је осмех у очима придошлице, али не и на лицу. Када је било сувише касно, схватила је и зашто је тако.

Није умрла од повреда нанетих оштрим зубима. Умрла је у ћошку тора. Изгладнела. Жедна. Неиспавана. Потпуно параноична. Окружена овцама које су се претварале да су овце. Ко зна шта су заправо. Умрла је мучена страховима. Мучена питањима са бесконачним бројем тачних одовора.

Умрла је од самоће.

НЕПРИМЕТНО

Малопре је пао мрак, а да ја то нисам ни приметио. Уствари, можда и није пао малопре – не знам, нисам приметио.

Не примећујем многе ствари већ неко дуже време. Не знам тачно које време, јер нисам приметио када је то почело да ми се дешава. Не примећујем време, не примећујем људе, не примећујем када неко мене примети. Не примећујем све оне ствари које су ми некада тако дрско упадале у очи: кључне речи, кључне кости, јагодице на прстима, прсте на обрвама, сенке на раменима.

Највише се плашим чињенице да не примећујем нарочито ни ружне ствари. Могло би да ми се догоди нешто лоше, а да и не приметим. Ето, малопре је пала рана јесења ноћ, прерана, а ја нисам приметио ни када је јесен стигла. Знам само да је сада мрак, и да сам се затекао у том мраку, али то није битно, у мраку се ионако ништа не примећује.

С ЈЕСЕНИ

Недеља увече.

Добује киша по лименим крововима, пуним опалог лишћа. Од велике магле не види се прст пред оком. У даљини, међутим, једва продиру снопови неке светлости, док у суседству одјекује лавез паса.

Крај октобра.

Све почива, само понеки крик птице у оближњој шуми.

„С јесени, кад почну ветрови“ – рекао би Данило Киш.

ЈУТАРЊИ АУТОБУС

Први јутарњи аутобус, који полази у пет часова, обично вози раднике на посао. У њему стално срећем иста лица: млађу и неочешљану жену која се сређује чим седне, дебелог и проћелавог човека са црним наочарима, младића који увек носи ранац и нешто чита и друге путнике, који увек, као по навици, седе на истим седиштима.

Понекад се промени возач аутобуса, али никад путници и њихов распоред седења. Било лето или зима, ујутру сви путују заједно. Ретко се разговара, јер су, углавном, још сањиви и неспремни за причу.

И тако сваког дана.

ЊЕНО СТРАДАЊЕ У КРИЛУ НОЋИ

Лежала је склупчана. Лијева нога је откривена, кољено се бијели као постељина; кревет је огроман, велики брод, чаршавом струји утихли дах, сан се пружа, праменови перја лете; дијете спава, жена нема сна!

И ноћас бука уличних јазбина, дозивање, ропец: цијели град потајно се љуби! Жена отвара прозор! Удише дубоко отпатке дана и звијезде на пучини, тек рођене.

Зашто се дјеца не препознају у огледалу?

Срам! Жена плаче! Дјевојчица се не сјећа старости и стрепње пољупца! А никог нема да угаси свјетло и слијепе зидове сруши једним гласом! Улицом рафал нечијих корака: неко те зове!

Жена узалуд гледа у мјесец, не може дохватити длан. Жена плаче! И дијете лаже! Сања да порасте! Како се расте, како се љуби! Како се плаче? Дјевојчица има пјеге на лицу! Жена се баца у бунар јутра! Ни пса нема! Улица је слијепа!

Врелина љета затворила је очи!

ПРИЧА О ГАЗДИ

Мој отац је газда! Не поседује имање, али је власник крда животиња заробљених невидљивом оградом. На сваки његов миг оне уједају, реже, завијају; шака хране довољна је да уголи њихову глад. Не воли да питам. Каже да ће ми рећи све што је потребно кад за то дође време. Сви мисле да га треба слушати јер је газда. Гледају га са страхопоштовањем и хвале се тим познанством. Он, мајка и људи, за које не знам одакле долазе, разговарају тајанствено, све док им лица не потамне од силине речи. Весели и зајапурени понављају:

– Никада овце неће савладати вукове!

После ми поклоне неколико тренутака нежности; оду у своју собу и остану до јутра.

Иако ми сви у школи завиде, осећам се заробљено и усамљено. На стаклу прозора цртам желе у облику кругова, шарених попут гомиле дечијих балона и сањам да летим изнад зелених врхова брда. Људи пролазе журно и шапућу гледајући их испод ока. Само старац са излизаним шеширом на глави, застане, поклони се попут глумца у позоришту, рашири руке и одрецитује:

Ето мене, Ето Париза, А ти, Слободо, где си...

Отац љут, улети у собу и викне:

– Одмах да си обрисала те глупости са стакла!

– Оче, шта је то слобода? – упитам. – Можда јасика, бреза, или река заробљена пролазном зимом...

Насмеје се иронично и залупи вратима. Посматрам га и стрпљиво чекам да неко из крда осети мирис даљине, бескрај пространства и дивљом снагом сруши невидљиве ограде. Неће ми бити жао ако у тој борби

изгуби дах, јер он је је газда, а газде верују у вукове само зато што се негде, у скривеном кутку свог срца, плаше оваца.

НЕ БУДИ!

Младић је ушао у Гвадахо у три поподне. Рачунао је да ће се тад људи склонити од сунца које је неумитно пекло. Тако ће им моћи представити фирмине производе.

Продаја по другим селима је ишла очајно. Људи, иначе гостољубиви, намрштили би се кад би поменуо производе. Младић је разумео то неповерење, и сам је давно живео у селу. Један човек, гарсија Њуњентес, чак га је појурио с вилама. Негде су пуштали псе. Али, сва та затворена врата нису сломила предузетнички дух младића. Ако у Гвадаху прода само два производа, могао се надати напредовању у послу.

Само, било је нечег чудног у вези овог села. Било је исувише тихо. Звонио је по пар минута, викао „газде“ из свег гласа. Али ништа, село као да је умрло, умрло у поподневној дремки. Био је очајан, улепљен од зноја и слатких мушица. Четири сата је предуго за трајање икаквог скупа. Ово пешачење га је убијало. Реши да се забави. Код следеће куће парчетом цигле нацрта на капији срце са својим и Терезиним именом у њему. Испред следеће је невешто певао ловачку песму коју је знао од детињства. Јео би трешње, кидао руже са травњака и стављао их у џепове. Како је већ пао мрак, није било згорег ни да се олакша.

Иако га је загонетка копкала, намеравао је поћи натраг, али тада примети трачак светлости у једној од кућа. Поче викати. Ништа.

Бацао је каменчиће у прозор собе са улице. Ништа. „Глупи сељаци!“ продера се. Последњи каменчић

који хитну окрњи стакло. Одлучио је да разреши ово једном за свагда. Младић прескочи капију. Дошао је до врата где снажно закуца. Размишљао је за тренутак, затим притисну кваку. Врата су била отворена. Повучен инстинктом, младић уђе унутра.

„Хало, има ли кога?“ повика, не сналазећи се у мраку просторије.

„Има!“ зачу глас. Лелујавост звука који оставља пуцањ, у многоме налик коначној тишини, прекиде звоњава телефона.

„Јеси ли средио малу досаду?“ зачу се глас са друге стране жице. „Као пса!“ одговори старац, те скиде одећу са младића. Зажалио је што му није пуцао у главу. Ова кошуља би дивно стајала Гертју, мислио је. Старац одвуче тело до подрума где је држао остала. Улична светла у Гвадаху се упалише. Људи пустише псе. Селестино се стаде наново свађати са сином Томасом.

Рубенови дечаци се поделише за бејзбол. Све је било живо, тихо, али живо. Само је из куће Росе Родригес допирала нешто гласнија музика. Она је волела баш да откачи.

Наталија Ж. Живковић

ЈАОЈ

- Жртва сам неправде.
- Звекни је у лице!
- ПА ТО САМ БИО НЕПРАВЕДАН ПРЕМА СА-
МОМЕ СЕБИ!

ХЛЕБ НОВИХ ДАНА

Свако има своје тајне. Авиони ће летети на биљни погон. Људи не воле да се мењају. Пилот је погледом благо окрзнуо стаклену површину свог сата. Имао је довољно времена. Јучерашњи састанак му је још увек стварао главобољу. Није био сигуран да је то било право решење, али није био сигуран ни како да се супротстави.

Жаљење? Самилост? Ово је био рат, тим категоријама су ионако само баратали идеалисти. А они су били доле на Земљи, ушушкани у својим топлим домовима.

Обредни хлебови пратили су историју човечанства. Пожелео је мирис вруће погаче, сам Бог би знао зашто. Јутрос ју је пољубио посебно нежно, спавала је мирно, а да није ни слутила колики га је пут данас чекао и шта ће до краја живота морати да носи на својој души.

Стартовао је машину, било је то његово чедо. Знао је сваку њену добру и лошу страну. Лет преко Пацифика је, иначе, лепа деоница.

Једног дана писаће се, можда, само о овом тужном догађају. Можда. Био је то један августовски дан 1945. године.

ВОДА ЗЕМЉА ВАЗДУХ

Беспрекорна кравата једва је успевала да задржи бујицу емоција обухваћену новом, ексклузивном кошу-

љом посебно одабраном само за ову прилику. Засениће је. Њу. Тако малу, а тако успешну. Како се оно зваше? И како се сетила да га ослика у следећем роману? Нови ангажман? Старо здање, нова правила, његов нови живот од сада. Није било лако одвојити се од наслага прошлости. Изговорене ружне речи га, додуше, више нису прогањале. Понекад му се учинило да још увек осећа мирис базена. Претерана хигијена и коришћење анти-бактеријских сапуна нису здрави.

Поштовао је лепоту сваког дана. Живео је пуним плућима. Али, нешто му је недостајало. Ипак. Несаница га је мучила све више, али није смео никоме да се пожали. Јунак нашег доба.

Коју је то реченицу упамтила она, па да се одлучи за њега, а он је вероватно нехотице изговорио?

Изненадио се. Није је замишљао тако нежну и тако проницљиву. Сусрет је трајао кратко. Таман се загрејао, а она је одлучила да оде. Хтео је да је задиви својим терминима, није га ни слушала. Само је пиљила кроз огромна окна која су дозвољавала поглед на савршено зеленило.

Била је другачија. Не, није била путник из неког другог времена, већ је била из неког другог света коме он више није припадао. Његовим животом, његовим финансијама управљали су други. Али, зашто опет није био срећан?

Само се кратко одазвала на позив мобилним телефоном. Причала је о мачку. С толико љубави. Благо њему, помислио је. Палачинке, њему тако драге. Вероватно и мачку. Очигледно је била мајстор у томе. Потпуно природна. Штета. Топлина дома. Једва је се сећао.

ИМЕЈЛ

Написао је писмо на новом лаптопу и потом нешто пуче. Порука са екрана га је обавештавала да је неки проблем а он није имао појма о чему се ради. Не налази се најбоље са новинама, заправо, навикао је на свој стари добри комп. Греша са лаптопом. Избрисао је тек написано писмо при покушају да га пошаље, касније се испоставило да га није ни послао. Заправо, послао је незнано како други текст, текст који није писмо и који није био њој намењен.

Када је те вечери доби њен имејл, није схватио шта му пребацује.

Онда је позвао телефоном. Била је званична, далека, одбојна, другачија, хладна, непозната. Ништа не схвата, осим да је по среди неспоразум.

Скоро је зора.

Поново јој пише. Сада је мало разложнији и депресивнији.

Почео је са *добро вече моје ратоборно дериште*.

Ако занемари оно *добро вече* јасно је да је акценат на *мило моје* и *дериште*. Са љубављу и од мила. Разумљиво, много му значи. Оно *ратоборна* је невина опаска, добро, не пориче, можда и неспретна у односу на претњу којом му поручује да ће се већ разрачунати са њим.

Не жели да затеже, признаће све што хоће, осим тврдње да је имао злу намеру или да је хтео да је повреди. Моли је да схвати да је по среди глуп неспоразум, да није вредан спомена.

Шта ако она неће или не може, или...

Ипак, он је немоћан да ту било шта промени.

Да ли је довољно да се извини? Да каже да није имао намере и да му је жао и да... ма... овог пута неће тражити од ње три добра разлога као доказ тврдњи да је желео да је повреди, нек наведе бар један, макар и хипотетичан.

Можда је довољно написати само *жао ми је* и *све је испало глупо* и *то ме чини несрећним*.

Можда?

Зна, све је на њој, зато и завршава своје писмо са *веруј ми или ми немој веровати*.

Овог пута успева да пошаље имејл. Нема грешке.

Грешка је већ учинила своје. Ништа није као пре.

КОЛАЧ

То јутро сам отишла на плац купити колач од сира и сојино млијеко које највише волиш.

Онда си дошао ти да заједно доручкујемо и након што си појео сендвич с димљеном пуретином, рекао си да ме остављаш. Неко вријеме си говорио, објашњавао, махао рукама и слијегао раменима. Рекао си да сам ти ја супер, али да се желиш јебати с другим женама.

И ја сам се жељела јебати с другим мушкарцима, но мени то није био разлог да те оставим. Па, сви које познајем желе јебати неке друге жене и мушкарце, а не само оне с којима интимно доручкују. Пољубио си ме у образ и отишао. Да покажеш како све што си рекао мислиш крајње озбиљно, ниси појео колач од сира. Он је остао стајати нетакнут још тједнима на столу. И као ни један колач до тада, у повијести свих колача, упијао је достојанствено и узвишено чежњу неостварених љубавница, којом је био натопљен читав стан, у којем се колач случајно затекао.

ЈАБУКА С ТЕПИХОМ

Алмина трогодишња кћерка, Ајша, изгргољила је, онако цакана, да се не дам сносити због ма'нитости! Инцидент сам изазвала купивши јој ношу и на исту је теравши кад год сам имала ту част да је чувам! Чим би се Алма вратила са посла Ајша би јој се плачљиво пожалила да сам дотужила Богу и људима и да је доводим до *закофрћења*!

– Ти баш некад умијеш да будеш кучкаста! А 'нолк'о сам те опомињала! – Алма би се, као, на мене брецнула, само чекајући повољан моменат да се несметано „одвали смијати“.

Њено петодневно пословно одсуство, срећно падавши у дане мог одмора, дало ми је шансу да малецкој будем подуже *на терет*. Тад сам настојала да јој се приближим опрезно и на „голубијим ногама“.

Требало нам је непуна два дана да набубамо песмице напамет из свих сликовница до којих смо дошле. Пристајући да ми буде другарица, правила се како богзнакако чита и рецитовала као навијена. Када бих јој одвратила пажњу са сликовнице, поглед јој одмамивши негде другде, кришом бих окренула страницу, али је она почињала да рецитује песму упамћену по цртежу над њом!

Временом сам од ње пуно научила, рецимо да је бресква – јабука с тепихом, а да је киви – дугокоси кромпир! Упркос томе што је граматику олако помешала с гимнастиком, моногамију је термилолошки исправно превела у монотонију, а брак два мушкарца оспорила ставом 'да ту нема ко да носи венчаницу!' Демокра-

тија је, по истом аршину, када се сва деца у парку играју њеним играчкама, њу не фермајући, 'па јој на ум па' не да неког разлијепи по фрњокалици!'

За себе је говорила да је храбра јер када је купам и перем јој уши, не да не плаче већ ни глас не пушта! Само се по себи подразумевало да је после хигијенског (мал)третмана водим до кафеа и частим је „слатком лазањом са воћем.“ Она је то ходочашће поистоветила са „шаверацијом“, мислећи, слутите, на „швалерацију“! Кад сам прикупила кураж да је питам да ли мож'бит' има какву симпатију, одговорила је да тренутно нема, али јој је мама купила комоду!

Једино смо, мислим, мало подбациле у напору да саставимо бајку „Витез Сунчевић и принцеза Луна“, не умеvши да макнемо од увода – *'Иза седам мора и седам гора, одмах поред депоније а нешто пре гробља аутомобила...'*

СТЕПСКИ ЈАСТРЕБ

– Док сам шљакао у Франкфурту на Мајни, пустим Југосима из своје бригаде прилепљивао сам „мачје очи“ по прсима и леђима! Морало се тако јер се нису свикли на густ саобраћај и на усправан ход, нарочито кад се разгуле од пића! Ако су копали канале ил' шахте, нису пристајали да носе шлемове, због лошег искуства са швабофашизмом! Чисто сам живнуо кад сам примљен у Ескадрон жигосаних.

– ...На регрутацији, након питања о вероисповести и о крвној групи, спочитано ми је да, ако пристану на моје услуге, не сме да ми мањка ни вере ни крви! У првој акцији под конспиративним кодом „СТЕПСКИ

ЈАСТРЕБ“, к’о рађена звер сам ишао низ воду и продевао се кроз вучје зевове! Пред скоро свако кретање у јуриш ја бих као мантру понављао наук Миљана Миљанића да је напад „кординација хтења и могућности са издиференцираним циљевима у смислу атака!“ Другари су ме прозвали Мико, по врсти сладоледа с пистаћима, и готиван сам им био све до часа док у Цибутију нисам покажњав’о шачицу бегунаца из свог вода. (Одрезао сам им да трче четрес’ километра кроз пустињу, под пуним ратном спремом и то унатрашке, а да наредну ноћ отпочину клечећи на коленима, без да додирују земљу стопалима!) Временом сам се прописно пропио а од пушења глас ми је јечао „као усисивач који има астму!“ Отпословао сам тек један уговор и напустио и’ за вјеки вјекова. Позамашну кинту зарадио сам тек к’о „редар“ у „Забавишту за одрасле“! Ушпарани новац сам користио за дриловање духа. Научио сам да је „Татингер“ краљ шампањца и да живот није друго до убица што у злочин креће с букетом мимоза! Сад, откада су се ратни вихорови надвили над наша вековна огњишта, ја поносно носам час фес са кокардом час са тамнољубичастом петокраком! Нови псеудоним ми је „париски ђак“ јер када заробим ког геноцидисту, одрешим му језик припрећујући му са француским кључем!

У предаху борби неком преосталом руском добровољцу уз вотку или шљивку разјашњавам: ’Овде вам је исто к’о на утакмици. Ћар је то што смо у истим дресовима, па ћемо у крајњем исходу славити без обзира што нас судије ваћаре!’

– ...Све ове године, наравска ствар да сам сарадник ДБ-а, ментор, ктитор, филозоф и хуманиста. ’Ајде сад живели, срећна нам слава и ране јуначке!

Дамир Јањалија

БРОДСКИ ДНЕВНИК 3

23. Септембар 2010, М/В Hyundai Loyalty

Јесен је поново стигла у наш крај. Кад кажем наш крај, мислим на брод и непрегледне воде Пацифика. Јесен овде неће обојати паркове у златну, а комшијска крушка неће богато родити, јер овде једноставно нема ни паркова, ни комшија, тек понеки пролазник на исто тако ружинавом броду што ваља се горе, доле, лево, десно.

Овде је јесен плава. Плава је као што је плава и зима и пролеће и лето. Плава као оног првог дана када је створена Будином руком, а опет неупрљана људском. Плава и лепа, моја 10. морнарска, мада као да је прва...

Кормило бежи
како се мору хоће.
Јесење магле.

ДН И КОМАД, БРАТЕ СЛАТКИ....

Ништа се није променило. И даље је то оно исто сокаче као пре двадесетак година. Ту су чак и оне дрвене клупице и оно оклесано четвртасто камење поред сваке капије где су се током летњих месеци, у предвечерја, окупљале жене да чине лаф¹, док би мушкарци, мало даље, уз пиво, медитирали над чудесним голом локалног фудбалског хероја.

Њихова кућа је на крају улице. Двориште исто, огромно, растурено и пуно којекакве гвожђурије. И пас који кућа под старом хаубом фиће. Затичем га како седећи на пању, углављује држаљу секири. Исто лице... Осмех... Исти покрети. Био је најбољи дриблер у нашој улици. Неухватљив, брз, прецизан... захваљујући њему, увек смо побеђивали оне из доње улице.

А онда смо ми, негде при крају моје основне школе, како се тада говорило, добили стан на другом крају града, у новоизграђеном насељу са широким игралиштем где је тек ваљало стећи пријатеље и где су људи предвечерја проводили истежући се по клупама у омањем парку. Понекад бих само обишао бабу да јој помогнем да залије башту и слешчики.² И тада бих видео старе другаре, али некако растикане, одвојене од оног некадашњег живота и трчања по сокаку. А кад је баба умрла, престао сам да одлазим горе. Затим рат, војска, студије...

Препознаје ме. Поздрављамо се. Објашњавам му због чега сам дошао, који су циљеви анкете...

---

¹ Разговарати.

² Врста цвећа – мушкатле.

Добро, добро, каже, сватам. Бележим његове одговоре полако му читајући упитник. Питам га од чега живи, да ли негде ради, како издржава децу...

Дн и комад, такој ја живим, каже док комадом стакла струже држаљу секире. Такој ти ја живим од кд је пропала Памукара. Свашта работим, идем у надницу, цепим дрва, збирам старо гвожђе, не бирам, брате слатки, леб мора да се једе, фамилија, деца, сви тражив паре, а откуд, виш да ништа не ради... Све отишло у материну. Дн и комад... завршава настављајући да комадом сломљеног стакла упорно глача држаљу секире...

Рукујемо се. Одлазим низ сокак док ми у ушима брује речи некада најбољег дриблера наше улице – *дн и комад, брате слатки...*

ВЛАСНИШТВО

Када сам се освестио, само сам видео екран рачунара. Стајао је отворен firefox browser. Рефлексно сам почео да гледам шта се све налази на рачунару и у историји прегледаних интернет страница.

Биле су неке слике. Кафана, журка, трубачи. Насмејана лица, скупа одела. Шљаштећа одела за која као да су потребне батерије да би радила. Укључио сам преглед скривених фолдера. Угледао сам слике голих жена. Патуљака, ружних, дебелих, лепих, младих, деце, голих. Са свакаквих стварима на свим могућим местима. Биле су и слике мушкараца. Одевених у кожна одела, голих, како се држе свуда по телу, како држе свашта у телу. Млади, матори, ћелави, набилдовани. Отишао сам на firefox browser. Отворио сам историју прегледаних страница. Youtube. Неки идиоти су „певали” неке глупости као да се гуше, девојке су обнажене скакале по неким плочицама и драле се док су им се груди тресле горе доле. Драле. Неке људе су снимали у некој кући. Они су причали, свађали се, љубили, јебали. Сви су деловали или дрогирано или дебилно. Згадио сам се на то што сам видео и хтео сам само да побегнем.

Покушао сам да се померим. Нисам могао. Схватио сам да поред екрана ништа друго нисам видео. Хтео сам да осетим тело, главу, нешто... Да померим очи. Ништа. Поглед ми је био прикован за екран. Покушао сам да скочим. У силним покушајима покретима прозори су се само појављивали на екрану – пасијанс, мине, дигитрон. Хтео сам да вриштим, али само се јачина звука појачавала на икоцини поред сата. Тада сам схватио

да не чујем звук тишине. Схватио сам да сам ја рачунар. Нисам хтео никако да останем овде. Нисам био за овде. Једини бег је био да избришем све са рачунара, са себе. Када сам то покушао, добио сам поруку „Немогуће извршити. Ви нисте своје власништво”

РУИНА

Враћајући се из посете пријатељу, као и сваког другог дана, морао је да прође поред две зграде, са бројевима 3 и 5. Зграда са бројем 3 била је руина чија се фасада урушавала после сваке нове кише, а кућа са бројем 5, напуштена после смрти власнице, спуштених ролетни, са барелефом на фасади, зарасла је у коров.

У ноћи усну: као, добио позив из општинске администрације да им се хитно јави.

„Можда је неки заостали неплаћени рачун“ – помисли и пожури да се одазове.

Службеница за шалтером, не питавши га за име и не затраживши му позив, ћутке му уручи упитник са само једним питањем: „Где сте били и шта сте радили...?“ – следили су датуми свих дана у години која још није била истекла. У заглављу упитника стајали су његово име, презиме и пуна адреса.

Уплашен, нагло прекину сан. Срце да му искочи. Усправи се ознојен у кревету. Оно питање га није толико уплашило, али га пренерази чињеница да шалтерска службеница о њему све зна. „Прате ме!“ – помисли.

Сан му се претвори у јаву! Страх му постаде стваран! Прибра се и закључи да нема пријатеља коме би се поверио. То га још више узнемири.

„Постали смо изгледа сами своји утеривачи страха!“ – помисли очајан.

Сети се да већ дуже време у параноичном страху пролази поред зграде руине са бројем 3, очекујући да му се њена фасада обруши на главу, а страховао је да ће неко једног дана опљачкати пусту кућу са бројем 5.

Следеће ноћи пробуди га изненадни удар, који га готово избацу из постеље. Скочи бунован и маши се за наочаре. Осети љуљање као на чамцу.

„Земљотрес...” – схвати у трену и на брзину се обуче. Из ходника су допирали узбуђени гласови станара. За њима сиђе на улицу и пређе на другу страну коловоза. Више није чуо гласове око себе. Упери поглед прекопута на зграду руину и пусту кућу.

„Руина се није срушила, а пуста кућа није опљачкана” – рече у себи и крену у свој стан, осећајући у себи руину и неизмерну пустош.

ПАПАГАЈ КОЈИ НЕ ЖЕЛИ ДА ПОЛЕТИ

Од продавца је затражио најживахнијег папагаја.

У кући му је обезбедио простран кавез, опремљен свим папагајским реквизитима, плус базен са огледалцем на дну.

Папагај је повоздан весело цвркутао, непрестано се огледајући.

Власник је безуспешно покушавао да птицу научи да говори. Папагај је, срећан због толике пажње, на све одговарао цвркутом, дивећи се у огледалима свом лику.

Живећи у кавезу царски, изгубио је вољу за летењем.

Хоће ли једног дана неко да се сети да отвори птици клети и понуди јој макар Икаров лет?

МАЛЕНА

Чујем пуцкетање леда испод ногу... сунце је толико сјајно да сам је изгубио из вида... дозивам је. Померам се бојажљиво и опрезно, погледом је тражим и видим недалеко од мене како и даље безбрижно трчи. Осетих олакшање, али лед и даље пуцкета под мојим ногама. А не, нећу се играти више. Зовем је да кренемо назад јер слутим да језеро још није спремно за зимске игарије. Пуштам је још кратко, јер знам да воли зиму И снег, али још више воли кад је умотам у ћебе крај камина кад се вратимо промрзли од хладноће.

Крећемо се полако, обала није тако далеко... дивног ли дана. Гледам је кришом, како је срећна! Прошло је доста времена од нашег последњег сусрета, није ме заборавила.

Слике из детињства ми пролазе кроз мисли. Кад сам је први пут видео, знао сам да ћу је искрено заволетити. А није могло да се не примети да сам и ја њој био дражи од других.

Из мисли ме прену звук ломљења леда и малопређашњи осмех на мом лицу се скамени!

Не видим је! Окрећем се унезверено и зовем, виčem њено име, покушавајући да лоцирам одакле је дошао звук и да је угледам или чујем... пуцкетање опет, пратим звук и видим је како ломи лед покушавајући да изађе. Као да јој понестаје снаге, она малаксава и препушта се води трен пре него сам стигао. Испод мене пуца лед, упадам у ледену воду, хватам је, више не мислим на себе...

Чујем пуккетање ватре. Не желим да се сећам језера и рибарске рупе у коју смо упали. Требало је да знам да се ту лед слабо нахватао, па комшија ми се дан пре хвалио да је пецао на леду. Хтео или не, као чигра су заиграле слике тог догађаја пред мојим очима. Само сам зажмурио, јако стегао капке као да желим сузе да задржим и привукао ка себи смотуљак ћебета из којег је вирио репић и живахно махао.

Тако сам срећан!

КАКО СЕ ТО РАДИ

Како да кратко кажеш и да се то свиди?
Радосно прочита, а ти будеш поносан на то?

Ако тражиш кратку причу...

Тога дана, све је изгледало као и обично, досадно.

Кораца после доручка ка радном месту, уједначени.

А тамо, уобичајено, и радно и нерадно, пауза и кафа.

По тастатури свог рачунара тражила је досадне податке.

Рачунала и послала у фолдере, а напољу је било тмурно, ружно...

Изненада, видљивост екрана умањио је зрак сунца.

Чак се мало уплашила нагле промене времена.

Анахроно-синхроно написала је прву кратку причу о томе.

И осетила да Сунце и лепе речи имају неку узајамност.

Тада је схватила да не мора, не мора бити досадно

Досађивања и кратка прича никада нису у истој просторији.

Чехов

ВОДНИК

Када се са брда скотрља грумен сложених проблема, вода га може омекшати, талас разбити... И сви пије-мо воду са истог извора, неко јачих а понеко слабијих плућа. Направићемо круг, дати руке једни другима и снаге ујединити. Усклађени ћемо бити насмејани, окре-нути ка лицима најдражих. Када направиш 10 корака а ја само 1, вратићеш се 5 уназад а ја ћу кренути 3 уна-пред, сачекаћеш ме и маршираћемо устаљеним ритмом. Бићеш водник насупрот вуку самотњаку!

БЕЗИМЕНИ

Али нисмо ми били криви. Не!

Видите, нас су пустили такве из болница: кржаве, расечене, искасапљене, недошивене и недолечене. Нису имали анестетика, конца, више никаквих лекова нити материјала и само су нас пустили; поотварали су врата, подигли су нас све из мокрых и смрдљивих кревета на којима смо лежали, нису нас чак ни обукли и извели су нас напоље, послали међу људе. И ето нас, лешева усталих са часа анатомије, са иглама међу шавовима, са цревима инфузија која вире из вена, полуобријаних глава и обријаних, упаљених, отечених, осутих, расечених и крвавих муда, груди, стомака, увлачимо се међу вас, живе, међу вас људе који би и сами да се прехраните, да пребродите кризу, да стигнете некуд, да се сакријете. Улазимо у аутобусе који се неким чудом још увек вуку, пуни вас, док реке расту и гутају раскршћа, и својим контузованим, стравичним, недолеченим изгледом, мамимо ваше сажаљење које нам уступа место, уз прозор на који наслањамо главу, и на стаклу остављамо трагове слузи, сукрвице, бала, док с друге стране налећу капи кише и једна се за другом строје у некакве колоне, све под истим углом, које ипак, на неки волшебан начин кривудају и стапају се, а... све под истим углом. И да, таман када почнемо да мумламо, да јаучемо, да говоримо сами са собом, ви отварате прозоре и скидате најлон са рупа у њима и хладне капи кишице од које већ месецима не можемо да побегнемо, ни ми, а ни ви, улећу унутра и квасе нам лица, буде нас, освежавају,

продужавају нашу и вашу агонију, и ми дуже остајемо пред вашим очима, умиремо спорије.

А онда, када најзад и умремо, не дирате нас, претварате се да само спавамо, све док се не уцврљамо. На срећу, аутобуси су стали недељама пре тога, и ми смо могли на миру, у тишини да трулимо у тонама и тонама паркираног гвожђа – ковчези џинова.

НАЈКРАЋА ПРИЧА ЖИВОТА

Три дјевојчице су стајале на крају улице. Мој поглед се задржао на једној, смеђокосој, погнуте главе. Друге двије, плавушице, румених образа биле су насмијане, ведре, лијепо очешљане и уредно обучене. Смеђокоса је била све супротно. Мршава, упалих образа, већ допола угаслог погледа, у некој старој замрљаној хаљини.

Заинтригирана, погледала сам је боље, била је пуно љепша од њих, али далеко тужнија.

Увидјех одмах да јој туга није случајна.

Већ хтједох да наставим даље низ улицу, кад зачух пакостан смијех.

Допирао је из грла мање плавушице, што је у коси имала црвену машну.

Пакост у звуку ме није изненадила, јер сам знала да дјеца могу бити злобна.

Можда је то прва улазница у свијет одраслих! Онда се и друга плавушица, са жутом машном, исто насмијала, злобно. Застала сам.

Њих двије, плавушице, изругивале су се смеђокосој, показујући јој кутију од ципела, препуну салветица, плавих, зелених, шарених...

– Имамо индијске, перзијске, уникатне – набрајале су – а ти, шта имаш ти?!

– Хахаха – одзвањало је улицом – само једну, једну обичну бијелу, што ти је мајка донијела из кафане!

Она је и даље ћутала, спуштене главе. То ме нервирало, хтјела сам да јој притрчим и да је протресем, да

дигне главу, и узврати им. Али нисам, урадила сам нешто друго.

Брзо сам се вратила у стан, ризикујући да закасним на посао. Нисам дуго претурала по стварима, када сам руком дохватила кутију, пресвучену зеленим баршуном. Пришла сам дјевојчицама, и смеђокосој пружи-ла зелену кутију, моју колекцију салветица, то година-ма помно скупљано а послѣ исто тако чувано богатство.

На тренутак су јој заискриле очи. Оне двије, са црвеном и жутом машном, више се нису смијале.

Нити једна од њих три није знала да је живот вртешка.

БЕЗБЕДНА

Можете да ослобађате свет...

Можете да започињете револуције...

Али ако повредите оно што је моје, знајте да ће освета бити врела и брза. Нећу чак застати ни да промислим о својим поступцима, невољи и болу, који се сасвим сигурно налазе на том добро утабаном путу.

Лежаћете, попут затвореника ноћ пре извршења смртне пресуде, на хладној улици борећи се за последњи дах, покушавајући да схватите, да се помирите са оним што следи, питајући се „како се ово догодило?“, пакујући у торбу успомена последњу слику са овог света, виорење мог капута на ветру, који ће бити превоз вашим душама до коначне станице.

Њена суза склизнуће на јастук, али не због вас, не због бола, већ због моје душе која је престала да осећа. Која је отупела на радост, сузе, смех и бол, свега осим ње.

Није било одувек тако, некада давно сам умео и да се насмејем. Мислим да сам једном пустио и сузу. Да, мислим да је то било оног дана када си ми рекла да ме не волиш више.

Тог дана, нешто дубоко у мени је увело. Срце је успорило своје откуцаје, руке су постале хладне. Очи више нису сијале као пре. Бол нисам осетио чак и када сам покушао да хладним зарђалим жилетом прережем и зауставим крв која је путовала до срца. Није ме било брига, мислио сам да ми неће требати пошто га више немам. Али схватио сам да ми је потребна. Потребна ми је да ври када је дотакнута сузом, њеном сузом. Неоп-

ходна је за настанак експлозије нечега у мојим мисли-
ма, које постају црне, све док њихове зидове не обоји
тамно црвена боја... Онда спокој обузме моје тело, и
осећање које испуњава наступа... Онда могу мирно да
спавам.

Ослобађајте свет, водите ратове...

Започињите револуције, збацујте владаре...

Није ме брига, сигурни сте. Док она мирно спава...

ЉЕТЊИ ПЉУСАК

Киша је почела изненада. Наравно, није понијела кишобран. Јутрос када је кренула у град, било је ведро. Спас потражи у чекаоници стајалишта локалних аутобуса. Њен стиже ускоро. Уморно се спусти на жуту столицу и отресе кишу са косе.

– Сања, то си ти?

Не може вјеровати. Откуд ОН.

– Ја сам, здраво Данило. Гле каква киша?

„Глупо“ – помисли чим је изговорила. Десет година је прошло од када је залупила врата њиховог стана, бијесна, тужна, несретна и заувјек отишла. Колико је пута хтјела да га назове, а понос јој није допустио. И сада је ту покрај ње. Случајно? Судбина?

– Живиш ли у овом граду?– тужно је упитао.

– Не, у селу, мој муж је наслиједио кућу и очев обрт, па тако.. – збуњено је повлачила мокру мајицу преко претилог тијела. Примјетио је то. Додуше и он је покушавао загладити оних неколико длака преко ћеле. Безуспјешно.

– Имаш дјецу?– тихо је упитао.

– Два сина.

Он није хтио да имају дјецу. Око тога је настао сукоб који је изједао њихову љубав. А свађа која је довела до коначног раскида десила се због телећих шницли. Дошао је са посла уморан, она је кухала њихов ручак. Шницле од соје и неки зелениш. Утвила је себи у главу да је вегетаријанка. Он је волио шницле, не од соје, него телеће. И тог дана му се баш није никако јело безмесно. Свађа. Шамар. Одлазак. И... никада више. Же-

лио је тражити, пристати на десеторо дјеце, све малих вегетаријанаца, само да му се врати, али понос, њено ћутање и дани се одједном претворише у десет година. Сам је још увијек. Понекад помисли на њу.

– И чиме се поштовани супруг бави? – настави разговор.

– Ах, има месарницу.

Аутобус је стигао. Да, бр. 15, онај који ће је одвести у њено село, мужу месару и двојици синова.

Сједио је још сат времена неспособан да се покрене. Киша је већ одавно престала да пада.

ПРЕВЕДЕНА ИНДИЈАНСКА ПРИЧА

Прочитао Мујо филозофску индијанску причу у којој стари Индијанац казује унуку истину о вјечној борби која се одвија у људима. “Сине, борба између два вука је у свима. Један је злочест, у њему је гњев, завист, љубомора, похлепа, самосажаљење, љутња, инфериорност, лаж, и егоизам. Други је добар, у њему је радост, мир, љубав, нада, ведрина, понизност, љубазност, сусјећање, дарежљивост, истина и вјера. Пита унук: „Који побеђује?” Индијанац рече: „Онај којег боље нахраниш.”

Свидјела се Муји прича и он наслоњен на шанк у бирцузу „Код два чокаља” жели препричати ту причу јарану Суљи, али наравно, на босанском, да га разумије.

„Знаш ли ти, пајдо мој, да у сваком чојку имају два вука. Један је право зајеван, не до ти га бог у уску, мрачну сокаку срест`, манга и катил, а покварен к`о ће-вап од три дана, а опет онај други је онако, више филозоф, добричина, мехак ко рахванија, ма дерпе у души,

шта ћу ти даље причат. И сад, мој пајдо, питање је који ће којег надјебат, али најважније ти је да их редовно храниш.”

Гледа Суљо у њега к`о теле у шарена врата: „Ма не сери, Мујо, чиме ћу их хранит` кад нисам примио плаћу шест мјесеци од кад нам је фирма приватизирана.“

ПОВРАТАК МЕЂУ ОТПИСАНЕ

Убила се.

Срећем комшиницу у дворишту. Љубазно је поздрављам. Уобичајена питања, уобичајени одговори, летњи. Поцрнела је, ја нисам. Смешкамо се једно другом. У гужви је, дошла је да среди стан, подстанари су отишли. Нисам приметио да их нема, две недеље сам био ван земље. Отишли су пре неколико дана, наставља уз куртоазни осмех, жена се убила. Стајем, питам која жена, кад, како... Зашто се убила? Пила је, наставља комшиница, додавши да не зна како су успели тако да униште стан. Да су га говнима мазали, не би овако изгледао...

И коме ће га сад издати?

Бао, комио!

На степеништу препознатљиви остаци хране, и мирис. Мирис влаге и мокраће. Ту су, сигурно су на броју, увек већем од оног у којем смо се растали. Долазим до врата. Испред стоји неколико кеса смећа, око њих коре од саламе, пилећи паризер. Не једем га већ годинама. И кост, велика бутна. Претходно добро оглода-на.

Врата њиховог стана су широм отворена. Кад су ме угледали, истрчавају. Сви су боси, двоје су голи. Два дечака и девојчица, између три и седам година. Најстарији прилази кесам и склања их. Најмањи голишави ми показује мобилни телефон и каже – *Бао, комио!*

Поздрављам их и улазим у стан. Бутна кост остаје испред прага.

Никог нема дома.

Смрад из канализације се опет вратио. Горе је него у јавном wc-у. Заустављам дисање и прилазим вратима од терасе, отварам их. Отварам и све прозоре. Смрад ми се увукао у синусе, тежак је и густ, мешавина амонијака и гуме. Прилазим цвећу, једна саксија је клонула.

Вратио сам се. Стигао сам кући. Никог нема дома. Сви су око дома. Комшилук саткан од најмрачнијих и најчуднијих тајни. И од смрада, тешког и густог. Ранч отписаних.

Отварам лап-топ, тражим музику. Тишина постаје неподношљива. Још један нови дан, почетак се наставља. Идем даље.

НОВИ ЛИСТ

Ставила сам хлеб у фрижидер. А јогурт – у кутију за хлеб. Укључила плотну и подметнула чашу – да наточим воде. Боже, шта је следеће на реду?

Не, ово није почетак приче коју управо читам. Ово је моја стварност. Давим се, али колико год да се лоше осећам, не чиним ништа да из ње изађем. Стручњаци саветују: волите себе да бисте могли да волите друге! Али то није слоган с којим сам ја одрастала. Ћути и трпи – говорила је мати. И ја сам ћутала. Па ми прешло у навику. А навика је чудо. Ма, какво чудо – чудовиште! Али ја ћу са тим чудовиштем и у гроб, својевољно, осећам.

И тако... Дани, месеци, године пролазе. Пресаберем се, па се одузmem. Плачем у себи. Гризем, гребем и уједам – себе, кога другог? А на сахранама, опрости ми Боже, добијем вољу за животом и обавезно се зарекнем како ћу сутра да окренем нови лист. Али кад сване, мени се поново – смркне. Па наставим да бауљам по свакодневици, отаљавам обавезе као да ме Бог ни за шта друго и није створио. Што ми је и давао живот кад ме толико мрзи, мислим. Ал' ћутим и даље. Само понекад заурлам. У себи, наравно.

Горан Кљајић

БЕСПОМОЋНО

Заврћу рукаве!
Заврћу уши!
Све се руши!

РЕД

Дан по дан.
Одлази.
И долази.
Чекајући.
Задњи!

ЗАПИСИ

1. Потребу за причањем, исповедањем, задовољити писањем. При том, писање схватити као терапију, без литерарних претензија.

2. Ако је потреба за причом-исповедањем некоме, обично крајње неадекватној особи, ипак провалила, треба рећи: *Да, била је то грешка, било је то глупаво. Али то је већ прошлост, а прошлост се не може променити.*

3. Шта са разарајућом грижом савести, упркос томе што знамо да на прошлост не може да се утиче. Како се ослободити гриже савести?

– Особи коју смо сморили причом, рећи: *Опрости, тада сам имала лош дан!*

– Себи: *Није ти то једина глупост у животу и неће бити. Нема непогрешивих, нема савршених. Али, ти можеш бити бољи (боља). Контролиши своје причање други пут! Вежбај тако што ћеш врло пажљиво саслушати причу саговорника!*

ВЕЧЕ

„Ма само кад те дохватим...” – чуо се хистеричан женски глас из подрума старе двоспратнице... „кастрираћу те, ти чудовиште једно! Шта учини несрећо једна!?!“ – и даље је викала.

Уз степенице је јурио к’о опарен стари, олињали жути мачор, бежећи испред метле у руци средовечне власнице подрума у који се био завукао и, наравно, направио штету.

Епилог – три преврнуте и потпуно уништене тегле овогодишњег ајвара који се због његовог неуспешног лова на мишеве, просуо по полицама, поду, правећи необичне црвене шаре по старим похабаним подрумским плочицама.

На излазу из подрума коначно се видно изнервирана појавила и она, машући метлом и задижући сукњу изнад колена, неуморно испаљујући псовке на рачун свог четвороножног љубимца.

Жуле је већ испарио негде у густо жбуње малина и рибизли, усредсређујући се већ на птице у крошњама које су га изазивале.

Села је уморно на старо степениште од цигала на којем су биле поређане лончанице, наслонивши главу у шаке, налакћена на колена.

Нека тешка мука је стисла. Брада јој задрхта, вратне жиле затегнуше к’о струне на гудалу и ускоро се низ њено изборано лице лагано спустила једна суза право на голо колено, пресијавајући сунце које је замицало у милион боја. Уследила је још једна, па још једна.... Ускоро се све претворило у неми јецај замирућег дана.

Сенка од ораха полако је покривала ту усамљену дрхтаву фигуру жене на урушеном степеништу. Прве боје ноћи полако су испуњавале врт из којег се одједном појавио Жуле, пришуњаваши се иза леђа своје газдарице умилно предући и и трљајући се о њено тело. Уморном руком још влажном од суза га је нежно помазила и лагано устала са степеништа.

Вече је падало не доносећи ни трунку утехе.

Дарко Којућ

АБЕЦЕДА НАУЧНЕ ФАНТАСТИКЕ

На планети А живеће су расе Б и Ц. Ратовали су једни против других већ Д година. У години Е родило се дете по имену Ф. Г је рекао да ће дете открити Х и искористити И да преокрене ток рата. Ј је направио свемирску флоту К, која се борила око месеца Л са противничком флотом М. Сви заједно су се удружили око Н да О. П је рекао Q да Р мора да С. Т је У са В код W.

XYZ...

Катарина Којић

МУЗА

О зноју мој досадни!
Па пусти ме више на миру!
Долазе ми тако важне мисли у главу, а ти ме нер-
вираш!

И ове пчеле што зује, па шта су навалиле!
Сметају мојој креативности!
Ко зна, можда бих до сад написала најбољу причу
на свету!

И ви сви људи што пролазите ту и сметате ми!
Како да ме пољуби муза од вас?! Треба да се про-
бија или шта?

Извините ако могу да прођем само, треба да по-
љубим нестрпљивог аутора... Знате, надахнуће, треба
му, опростите...

А и шта има да ме љуби жена?! Зар ти Богови не
размишљају ни о чему?

СЛОВО

Уби ме прејака реч, записао је песник Бранко Миљковић у свом епитафу пре смрти.

Полицијском истрагом је, међутим, утврђено да је то било слово, а не реч.

О – као омча.

ОСМЕХ

Посматрао сам сликара Мирослава Анђелковића како у свом атељеу затеже тек довршену слику. Каже да увек тако чини. Пре сликања затегне платно колико може и укуца ексерчиће до пола, а кад заврши слику, онда их вади и поново затеже платно које, вели, увек мало попусти док на њему ради.

Сетио сам се Мона Лизе. Можда јој је Леонардо баш поновним затезањем платна развукао лице у чудесни осмех?

ВИКЕНД ОБИТЕЉИ... ИЋ

Супруга и ја ходамо туробном авенијом, провукла је руку испод моје мишке. Неугодан је тај додир странца. Обоје смо самци у својој вези, обоје тврдоглавог, ушкопљеног ума, са злочином надмене лијености. Заобилазимо локве, шутимо. Боље је тако. Ограничени у знању, непоуздани у искуству, оптерећени својим пропустима, тешким попут сувишног сала, дуго већ гледамо се без њежности, слушамо без разумијевања. Пречесто пршти пљувачка из бијесног сиктања, циједи се немоћ из псовки. Синоћ смо посвршавали своје послове, а јутрос, треперећи неком новом надом, кренули у метрополу, по дјецу. Наше су кћери Амазонке, сирове и назубљене, воћке опрљене мразем, заустављене у ништавилу без цвата. У Дому за малољетне деликвенте – шутња намрштених одгајатеља. Психолог нам појашњава:

– Старија вам је ноћас пререзала жиле, а млађа је побјегла. Јутрос, прије доручка.

Сада идемо према болници, поништених замисли, с камењем у лубањама. Топли су разговори остали жеља, хаљине су поцијепане и прије но су одабране и купљене. Опет непопустљиво мрки, одустајемо од живота. Све бивше сузе, крупне попут шака, а сачуване у нутрини, учиниле су нас грубим, отпорним на бол, бешћутним и шкртим у отварању осјећаја. Викенд се незаустављиво разлијева, као набујала ријека преко ниског насипа. Самоћа нас је већ понијела, заплиће нас у грање, гуши нас смрадом плутајућих стрвина. Разбацала нас је, раздвојила, сватко је од нас сам у кошмару подивљалих боја. Уста нам се пуне блатом металног окуса.

ЦВИЈЕТА И СКАКАВАЦ

Цвијета бијесно звони на сусједова врата. Отвара јој човјек-скакавац. Мршав, плочастог лица. Исфолите, пита он стишћући усне. Врати ми сиц! То си само ти могел узети, виче она. Не знам о чем гофорите. Знаш ти добро, идиоте један! Мислиш, ак си живел у Данској да си сву памет света побрал? Врати сиц ил ћу зват полицију да ти претраже стан. Она виче и прави гримасу као да јој смрди. Молим фас да расговарате цивилизирано, говори он и жели затворити врата. Али Цвијета му не да. Подмеће ногу и још је бјеснија. Врати га, пичка ти материна, кај се и там у Еуропској унији овак понашаш? Узмеш и ником ниш? Ха? Молим Фас госпођо пустите на миру мене, узнемири се сад и он. Вани, да се не види, Цвијета држи метлу за сваки случај. А то је сада. Узме ју и гурне врата раменом. Сад буш ти видел свињо једна! Прво си ми узел подрум, а сад ми крадеш ствари! Нашла бум ја то!! Правиш се да не размеш, добро, ја бум ти све превела! Бум! Трас! Метла ради све у шеснаест. Цвијета баца ствари с полица, руши књиге, вазе. У кухињи отвара ормариће и баца посуђе. Он се приближи и добије метлом по прсима. Па још једном. Марш! Марш ван! Дај ми сиц од бицикла!! Задњи ти пут велим! Мала ми је данас закаснила у школу због тебе!

Трас, оде телефон. И то је за сваки случај. Има Цвијета мозга. Метлом дохвати још и кристални лустер у соби. Сад је и он полудио. Зваћу полицију! Изфолите ван!! Уништафате имовину од мене! Ја теби уништавам? А кај ти мени радиш већ осам година од кад си до-

шел из те своје посране Данске? Узел си ми подрум, повисил си све рачуне кај си могао повисити, стално зајебаваш моју децу, зовеш полицију јер смо гласни, тужакаш нас судовима за бедастоће! Дост' ми те је!

То је била некад моја кућа! Држафа ју је узела мојем дједу, а ви станујете у њој! То је све моје! Имам право на мир у својој кући!

Твоја кућа? Посранац један страњски, кај би то била твоја кућа! То је кућа с пуно власника, а ти си само један од њих! И знаш кај? Нек су вам ју узели! Сигурно ти је и деда бил шуфт ко и ти! Још један бум по стакленом столићу и онда на поду угледа сједалицу.

Ево видиш? Ту је, свињо једна! Виш да си га ипак узел?! Док Цвијета пружа руку према сједалици, пореже се на стакло што стрши. Крв шикне на под, а она проблиједи и зашути. Мршави сусјед-крадљивац оде из собе. Врати се и носи кутију са завојима. Брзим покретима који Цвијети не дају простора за просвјед, вјешто јој извади стакло. Након тога попрска рану нечим смеђим, а онда стручно стави мрежицу и завој. Овако цик-цак замотана, рука изгледа као да је сређена у болници. Кад је све готово, Цвијета узима сиц, погледа руку, па свог сусједа-скакавца и без ријечи оде.

БРОЈАЊЕ

Никуда не жури и никада не касни. Једино оно нема ни почетак ни крај. Руга се покушају да буде ограничено са дванаест бројева и једним кругом. И то ради управо тако што изнова и изнова врти своје кругове.

Баш, за инат, тим истим додељеним круговима саботира бројање.

Само успутно, једва чујним хабањем зупчаника се руга свем живом, што чим се роди, почне да умире. И виче, из свег гласа, да ће баш због тога бити довољно места у простору и времену за све који га броје. И подсећа, јасно и очигледно, да пролази све осим времена.

ПИСМО МРТВОГ ЧОВЈЕКА

Јутрос су срушили зид иза зграде. Знам да ти ово нећу послати, да сам загубио адресу ко зна гдје, али морао сам... Сјетио сам се одмах твоје излизане торбе од скаја и прашине која ти се лијепила за гузицу док смо језиком остављали пљувачку на ивицама ризле. Не знају шта ми је. Уствари, лакше је овако, да ме не гледају, да трунем на овом мадрацу него у њиховим стерилним собама. Гладан сам. Често. Имам неку сарму у фрижидеру. Већ десет дана. Али кажу да кад се једном подгрије, онда би требало и појести све. Сјећаш ли се онда кад смо се враћали из школе, кад си ме зајебавала пред свима, а ја ти разбио слијепочнице? Сенка је хтјела да ме убије. А оно кад смо остали сами цијелу ноћ? Не знам. Кажу ми да је могуће и да прође само од себе. Ето, онај Милетов бураз, онај са четворке... Имао исто... Виђам понекад с прозора и Леку, Ћосу, Јацу како вуче неку дјечицу.

Него, како је тамо? Чуо сам да ту сунце сија цијеле године. Ја се, не знам зашто, чим помену љето, сјетим оног кад смо гледали филм код Сеје. Знаш оно, с дјевојчицом на крају. Ти си имала хаљину на цвјетове, сјећам се. И било је вруће. То са тромбоцитима ти је изгледа баш зајебанција. Како да ти кажем... Замисли испред себе огромну лопту која сваког дана... Кад смо већ код лопте, неки клинац ми је разбио прозор. Прوماја је нешто најгоре на свијету. Мораћу до тоалета.

Ето. Само то. Само то сам хтио да ти напишем.

СУБОТА

Сада, док седим над својом шољицом кафе, помишљам на себе (над шољицом кафе, и свој живот у свом, за сада, исправном и корисном телу) и на начин на који ћу размишљати и шта ћу радити. Да ли ћу ове суботе спремати оброке за душу и тело, очистити купатило од прашине, длака и труња док телевизор ради, или постоји нешто важније? Можда ћу да размишљам данас седећи за столом, и на тај начин ћу да начиним прогрес. Можда ћу да смислим нешто важно за будући живот.

НЕСАНИЦА

Жмурим. Ипак се окрећем на леву страну. Не, лежем на леђа. Дижем ноге у вис. Отварам очи и пратим слабашну сенку лустера на плафону. Спуштам ноге. Узимам чашу воде. Палим светло и ТВ. Проверавам пошту. Гледам кроз прозор: нигде никога. Гасе се улична светла. Враћам се у кревет. Лежем на стомак. Не, лежем на леђа. Дижем ноге у вис. Отварам очи и пратим слабашну сенку лустера на плафону. Спуштам ноге. Узимам чашу воде. Палим светло и ТВ. Жмурим. Ипак се окрећем на леву страну. Не, лежем на леђа. Дижем ноге у вис. Спуштам ноге. Узимам чашу воде. Палим светло и ТВ.

Жмурим.

Жмурим.

Жмурим.

УПУТСТВО ЗА ВЕРНЕ ПАНТОМИМИЧАРЕ (КАДА ПРИБЕЋИ БЕГУ?)

Када скученост почне да зјапи својом препознатљивом јамом тривијалног, тада говор постаје јалов, а одједи тог самоговора враћају се као вешти бодежи. Ту и тамо, заривају се они у грло говорника који се радије повлачи него крвари (премда је то циљ свим гледаоцима).

Не, нисам ни просјак ни бедник, ни монах ни блудник – само ми је свет савршено сувишан.

СТОГОДИШЊАК

И да паднем са висина,
остао бих жив.
Мој је бол,
непробојан штит.

Одлетео је под ауто, костур за моју причу. Зато ћу писати о човеку који је рођендане славио сам. Иако је преживео век, упорно је чекао љубав, за овим истим столом.

Стоти рођендан је увек посебан...

Слављеник помери границе смрти и натопљен вином, фотографише рај. Балони и свеће затрепере срећом... Затим падну у исти кош.

Захваљујући Просветиној енциклопедији, стогодишњак је знао све о чврстоћи. Као позоришни лутак, одупирао се цепању. Као огледало, одупирао се ломљењу. Као реч, одупирао се савијању.

Са овог истог места, послушкивао је новчиће бачене у бунар. Жеље су нестајале испод зидина Калемегдана, пробијајући мрак.

Стогодишњак није потапао новчиће. Усхићен зрачком који милује лице, стрпљиво је чекао песму...

– Срећан рођендан! – забрујале су птице.

– Срећан рођендан, жели ти Исус Христ! – певале су птице. И певале.

ОБРОК

Пробудих се гладан. Зуб ми трули. Одлучио сам да поједем сендвич. (Никада не једем у кући, дакле по сендвич је требало ићи напоље.) Тражим мјесто гдје бих јео. Сада сам на „раскрсници“, мјесто познато граду по културним збивањима. Ту је и ресторан брзе хране. Ријеч је о старој комби-приколици, увелико подлеглој корозији. Бетонски блокови подупиру ресторан. На мјестима гдје корозије нема, назире се наранџаста боја. Ја сам трећи у реду. Десно од мене постављена је повећа црна плоча изнад које, упадљивим словима, пише: АРТИКЛИ (назив исјечен из новина), а на самој плочи кредом је исписано следеће:

Хамбургер.....	2\$
Хот-дог.....	1,5\$
Сендвич.....	1\$

Загледам у унутрашњост комби-ресторана. Средишњи дио кућице заузима решо на коме цврчи месо, лијево од њега, налијепљен је постер пјевача. Врућина коју ствара решо неподношљива је. Ипак, радница која ту ради као да је не осјећа.

То је жена четрдесетих година. Она је дебела. Лице јој је округло, подбуло од разних испаравања. Чела је велика. Са чела се зној слива у очи. Очи су опет мале, зеленкасте, увучене добоко у дупље, тако да се између очне јабучице и мјеста гдје почиње чело налазе дубоке бразде меса. Језик јој је сув, мекан, дебео. Језик често излази из вилице.

Чује се искашљавање. Образи жене су надојени салом. Млитава маса сеже чак до браде гдје се једним облим заокретом спаја са лицем. Ту се множе грашке зноја. Врат је дебео и тешко назирљив јер је у великој мјери срастао са раменима. Опасује га танка, љубичаста огрлица. Ту је све масно. Коса јој је црвена, фарбана. У коријену косе се назире бијеле власи. Шнала јој је пластична, зелена. Руке гојазне, сличне мојима. Разлика је у томе што код ње нема јасног разграничења између шаке и осталог дијела руке. Ја сам на реду. Узимам сендвич и одлазим.

ФЛАШОВОЋА

У малој пијаној продавници „Баново Брдо“, преко пута железничке станице Топчидер, стоји човек у плавом. Обично помислите за њега да је железничар. Али Он није то. Он размрсује пијани чвор топчидерске тишине. Кад сваки намерник своју дозу попије, и сваки воз прође, он иде да почине. А то никад није. Он стоји увек ту, и брине о неком реду немуштом. И кад год дођеш, све је исто. Он стоји на свом месту уз малу флашицу 0,33 црног вина „Тиквеш Кавадарци“ и гледа дубоко у станицу.

И чим га угледаш, смириш се, судбини препустиш... Узмеш пиво и седнеш за сто, на клупу од стабала. Ту свако прича своју причу, због које је дошао. Око-ло шума насмејана, возови иду, људи некуд путују. Кад одлазиш, Он те поздравља муком. Возови звиждуком.

Знаш сигурно да ћеш опет доћи једног дана, ко зна одакле.

Сви се ту враћају, онда кад је потребно. Јер, то је једино место где те нико није питао зашто си дошао. Нико увредио ни мрко погледао. И где ни један воз није био твој. Журили су некуд само други људи.

Он никад не жури. Зато је вечан.

Због тога ја и даље долазим на железничку станицу „Топчидер“.

ЦАЦА

Ја и Цаца смо се играли у дворишту. Били смо деца, сиромашна и окупана собом. Родитељи су нам обитавали негде у мраку старе куће у којој смо живели. Она није имала оца, а мајку... Да, Цаца је била ментално закасна. И сви су је зато малтретирали. Мајка зато што не може да савлада школско градиво предвиђено за нормалну децу. Сестра зато јер је се стиди. Ја зато што сам одувек био слабић и волео да се иживљавам над немоћнима.

Једном приликом је јела неко кувано јаје. Појела је беланац, а жуманце је залепила између две цигле на комшијском зиду. То тврдо кувано округло зеленкасто жуманце ужасно ме је нервирало. Имао сам непријатан утисак да ме то посматра око из неког другог, мени непознатог света, којег сам се плашио. Дохватио сам Цацу за гушу и почео да је давим. Она је избуљила своје ионако буљаве дебиласте очи и гледала немо у мене. Тако бих се смирио кад бих могао да оправдам себе тиме што ћу за све оптужити то одвратно зелено јаје – око, које је онако провокативно буљило у мене и терало ме на такво нечовештво.

Кад се једног дана Цацина мајка уморила од силовних батина које је морала да јој удељује за сваку добијену јединицу, и сваки поновљени разред, Цацина сестра се удала. Цаца је отишла у специјалну школу, а отац јој није оживео.

Завршила је тамо курс за кројачицу и сви су прешли из влажне собице сутерена старе турске куће у нови светао и чист стан једне нове и туђе зграде.

Слободу коју није имала у оној мрачној собици куће где су је тукле сестра и мајка, тесног дворишта пу-

ног насилне деце, улице и школе испуњене страхом и сузама, заменила је сунчана тераса.

Осетила је одједном да може да се размаше, да полети, да буде сама и своја, далеко од свих ружних погледа и тешких руку. Скочила је у амбис, са терасе свог новог, светлог стана у наручје свом незнаном оцу, жељна мало разумевања и нежности.

Од тад ми стоји оно тврдо, округло, зелено жу-манце у оку. И кад год погледам кроз њега, видим Цацу како скаче са терасе и лети полако кроз ваздух, док лепрша на њој мала хаљиница на трегере, сиромашна и смешна.

НЕДЕЉОМ УЈУТРО

Не обазирући се на комшије које још спавају („половина су бадаваџије, а друга половина пензионери, дакле, једнако залудни“), мој отац се лаћа свог задовољства, виолине, и гуди несмањеном жестином. Кад свима додија и истера их из кревета, умори се па одложи инструмент.

Црнопути комшија Бокан, који у кревет није ни доспео, јер је целу ноћ вршио репарацију своје далапе, одлучио је да је баш сад испроба. Бррр-дррр-звррр... тон-два-три, па онда све углас: брррум! Затим послуша одјек, а на то отац довикује преко дворишта: „Циии-ис..., алооо, бреее... цис ти звучи као да је дис“!

Кад изрекне шта мисли о комшијином музичком умећу, отац дохвата виолину и, као за себе, а заправо за оног преко пута, отегне тон чију је фалш-верзију критиковао. Бокан подсмешљиво узвраћа: „Не ваља, није заливено“, што значи да отац свира „неподмазан“. То јест: „Шта вреди што ти је тон по законима Европске заједнице кад гудиш без осећаја, а не као ја, кафански музичар, с душом“. Тако би почињала мала представа на тему ината.

Неосетљив на критике, отац истрајава у свом науму, упорно понавља те своје неподмазане звуке. Бокан не чека да онај доврши, него зграби два-три најкрештавија писка из размонтиране хармонике и продува их тако снажно да из њих грмну опори и оштри тонови, као да су грунули из каквог (не)музикалног, трешњевог, Карађорђевог топа. Двориштем све звони и одјекује чак до ходника уличне зграде.

На то се јавља вечни ноћобдија, нетом разбуђен ујак Дуја, самозвани судија за све и свашта, и наглас закључује да су комшије музиканти зрели да као дует наступе у Удружењу антислухиста, где их чека пуна сала захвалне публике. Уместо Дуји, отац и Бокан и даље одговарају један другом: час фалширано, час калибрирано по Женевској конвенцији. Томе се начас придружују звуци лончета што одскакује по нечијем поду, па сударених пивских флаша, фрктања двају мачора, нашег и оног из суседства.

Нема друге, време је за устајање.

НЕШТО ПОРЕД КЊИЖЕВНЕ ВЕЧЕРИ

Књижевно вече беше у току. Књижевник Т. Р. казиваше своју „Поему о мајци“. Додирује сваку душу.

У галерији тихо. И комарац би сломио крила о сопственом зују, да се случајно нашао ту. Врч сплачине организма беше пун. Морала сам да га изручим. Лептировом лакоћом, устадох да не нарушим нежност песника упућену мајци. Пробих се кроз необуздану тишину галерије и нађох се на подесту са вишим нивоом хотелске просторије. Бејаше пуно гостију. Свакојаких: младих, старијих и других.

СТИГОХ до огромног степеништа без подеста. Брзо га савладах и нађох се у пространим просторијама хотелског тоалета. Бојажљиво разгледах околу. Женске просторије су на левој страни. Није било никога. Махиално погледах у повеће огледало. Тргох се. Видех прегажену краставушу.

Просторије полуограђене. Доњи део, око двадесетак центиметара је слободан. Никог нисам видеда. Изручних врч сплачине и повукох вентил. Чиста вода се распрши на све стране а притисак изазва јако шиштање и буку.

ИСТОГ тренутка, у тоалету са моје десне стране, чух неке неартикулисане гласове. Начуљих уши и ништа. Мало касније, опет зачух неко врпољење, дисање и укроћени шапат.

– Боже, шта ли је то? помислих. Да није можда моја колегиница? Ко би знао! Можда јој се слошало па хоће да ме позове. Престраших се.

Без оклевања спустих главу ниско и погледах десно, према тоалету. Видела сам женску, дубоку, мрку десну ципелу. Изађох и добро загледах са спољашње стране. Овог пута вид ме боље послужио. Беше још једна ципела.

Лева и то мушка. Разлика беше у томе што је мушка била много већа, а женска напрегнуто подигнута у скочном зглобу.

Срећа! Са срца ми паде комад гранита.

То не беше моја колегиница. Кад се вратих у галерију, бејаше за столом.

„Поема о мајци“ још трајаше. Беше растужила лица и присутних писаца и Т. Р.

ЕКОНОМ

У купе вагона, воза који ће путовати из Ниша и, вероватно, стићи до Београда, улазимо чопоративно, једни преко других, кроз уска врата или још уже прозоре. Било је битно обезбедити место на дрвеним клупама, не толико због седења, колико због гурања оних који су, оптимистички, очекивали за себе неко специјално упражњено место и пролазили, немилосрдно, напред – назад, стварајући још већу, непотребну гужву.

Би испитни рок, јунски или септембарски, не сећам се више, далеке шездесет прве године. Клопара воз, држим отворену књигу, преслишавам се, нишанећи мало слова, мало, кроз прозор, зеленило кроз које пролазимо. За то време посматра ме, љубопитљиво, старија, простодушна жена. Скупивши, коначно, храброст, упита ме:

– Шта читаш, дете?

– Учим, тетка.

– Видим. А шта, да питам?

– Анализа биланса. Економија.

– Економија, кажеш? Да сам јуче умрла, не бих знала да и за то треба да се учи. Ми, у селу, у задрузи, имамо економа без дана школе. Ни буквар, вероватно, није прочитао. Баш ми те жао, дете: тако дебела књига, а може се и без тога, кажем ти!

ПРАВАЦ ПОГЛЕДА

Када корачамо ноћу, слабо осветљеним, сабла-
сним улицама, кораци су брзи, а поглед опрезан и увек
усмерен унапред. Дешава се пак, да загазимо у бару до
чланака, да нам се одвеже пертла, чак и да нервозни пр-
сти испусте кључеве од стана, које смо извадили пола
сата пре доласка до улазних врата, на мрачни тротар.
Сваки од тих проблема решимо за рекордно време, али
ни у једном тренутку не допуштамо погледу да скрене.
Из споредних алеја и пролаза који секу ову „нашу“ ули-
цу, чујемо гласове, крике, пуцње, шкрипу, ломљаву ста-
кла,... Осећамо и погледе који нам се као оштрица зарива-
ју у леђа и буде то проклето чудовиште у нама – зна-
тижељу; али ми, поглед и даље не скрећемо. Не, чврсто
је фиксиран. Можда је то само мачка искочила из кон-
тејнера, па је оборила неку старудију... А можда неком
ипак треба помоћ! Шта ако сада силују беспомоћну де-
војку? Можда убијају неког клинца! Можда неко напла-
ћује дуг на најбруталнији начин! А шта ако пијани
дрипци малтретирају некога кога врло добро познаје-
мо?!... А шта ако наиђе полиција па нас помеша са њи-
ма?! Можда се без разлога увучемо у неприлике. Мо-
жда се ипак не дешава ништа лоше, то је само заљубље-
ни пар, који се ваћари ту на углу... Било би итекако не-
пристојно забадати нос у туђа посла. Па наравски... не
може се дешавати ништа лоше! Врло позната квака...
Шкљоц... коначно звуци нестају... Преплављује нас
олакшање. Спустимо главу на јастук, спокојни и задо-
вољни размишљамо о протеклом дану, већ потпуно не
размишљајући о улици и дешавањима у истој. Можда
баш зато што поглед нисмо скренули... А можда је ипак
требало!

БАЛАДА О ПРОРОКУ

Стрпали ме у ћелију. Обукли ми кошуљу. Кљукају ме лековима. Тресу ме струјом. Али ако, тако ми треба! Хоћу ја да спасавам свет! Могао сам лепо да гледам своја посла. Као да ми је мало што сам спознао истину! Ми смо написани. Да, Творац је, у ствари, написао роман или причу. Цела стварност, заједно са свима нама, само је део те приче. Кроз причу ми смо живи, волимо, патимо, смејемо се, рађамо, умиремо. Онда је Творац потпуно заборавио на нас. Зашто би и памтио када је створио толико светова. Од памтивека ништа друго и не ради већ само пише. Ми можемо да видимо и те друге приче. Отуда илузија протока времена. Које су последице овог открића? Не морамо уопште бити несрећни. Тајна је у томе да треба само прећи у другу, одговарајућу, причу. Може се и написати потпуно нова, своја прича, само зато се морате мало више помучити. Али људи су кукавице, ситне душе, све би дали да сачувају привидну сигурност свог лика. Свеједно, каква год била стварност у којој постоје. Који лудаци, ја им открио истину, а они мене стрпали у лудницу! Додуше, можда нисам ни тако лоше прошао, Исуса су распели!

СТРИЈЕЉАЊЕ

Дан је луд. Воде ме на стријељање. Сигуран сам да се зајебавају. Да ће пуцати ћорцима. И баш су мене нашли за зајебанцију. Скинули су ме до појаса. Везали очи. Питају, ако желим други начин умирања, допустит ће ми да изаберем. Како се могу толико зајевавати? Рекао сам им да ми није до зајебанције и, уосталом, да ми је свеједно. Онда су се сви смијали.

Генијалци. Стварно ми више није до шале – рекох. Доводе ме пред зид. Пожелио сам тисућу војника да ме стријеља и да ми скину повез с очију. Довели су цијелу бројку.

А можда се они и не шале?!

УМРЛИЦА ЗА ЈОВАНА МАТОВИЋА

Неосвешћеним ходницима теку поробљени леше-ви бесмислене породице Матовић, дајући смисао мртвом животу и непостојећем Ја. Гужва се гомила, тражећи заклон од сопства. Страх је постао врућ. Говеда запомажу. Хладно је. Абортус трули. Исто је. Крај је.

Стојим наслоњен на умрлицу, чекајући себе. Гломазни талас јебозовне прашине заклања ми поглед на мајмунско порекло, гурајући још једно очајање у јутарњи заборав. Исечене вене стављају ми до знања да им се јебе. Празан новчаник пружа ми сексуално уточиште, не тражећи ништа заузврат. Празан новчаник је надахнут, као што сам Ја уморан и равнодушан. Говна и даље пролазе, без потешкоћа. Гаде ми се јебена говна. Кошмари леже до мене, баш ту испред тебе. Држе ме да не паднем у сан. У кавезу почиње киша која никада није ни престајала. Загађена еволуција све нас је постројила. Курац је спреман. Осећам потребу да неко убије моје већ мртво тело. Осећам потребу да постанем пепео. Прах који ће неко ушмркнути и постати Ја.

Ролетне су спуштене. Песма никада није ни почињала. У налету беспомоћне меланхолије и птице хладнокрвно умиру. Плитка видљивост празнине нарушава интиму деградиране самоће. Пси ћуте. Обданишта горе. Пси вриште. Угасио сам породично сунце, јер навикао сам да будем неприметан, као да ћу се сутра родити и умрети. Плашим се свог размишљања, става, одлуке. Знам да сам сјебан, и звезде ме се плаше. И Јован ме се плаши. И испрљане овце које чекају последњи аутобус за нигде. Прилично је касно за било шта. Одувек је ка-

сно. Рођење умире. Очај без предаха заборавља ме тек тако. Бледим на маргини јефтиног папира. Тонем у све-присутно празнично расположење. Личим на самоубиство Бога. Боја крви не напушта књиге које нисам написао. Боја крви је вечна. Клизи кроз раширене зенице и нестаје са зеленим светлом на семафору. Поезија.

ПОТРАГА

Колико год било необично и чинило се апсурдно, свака моја потрага за њим почиње и завршава се ноћу. Скупа, са пригодном музиком тишине и тамном бојом ноћи која прекрије све свјетлости града, крећем или настављам (зависно да ли закључим претходне ноћи да ли сам до сада гријешила и да ли требам потражити негдје друго или наставити проходном стазом минулих покушаја) потрагу за смислом. Ниједна потрага није била а чини се да и неће бити неизвјеснија од ове.

Јер гдје је он а гдје сам ја? И колике су даљине које нас раздвајају? И да ли уопште постојимо у истој димензији? Или нам није суђено да се сретнемо? Или је било и сусрет се десио, али га нисам препознала, нисам осјетила оно што мислила сам да хоћу ако се некада ипак пронађемо? Мада питање је да ли ме он уопште тражи. И да ли би икада он мене могао наћи. Вјероватније је да и ако постоји, он чека да буде откривен и осјетан у свим оним мирисима и бојама за којима толико жудим. А шта ако је он у неком другом облику који не могу ни наслутити, шта ако га неко други пронађе и буде бескрајно несрећан са њим??? Јер то се редовно дешава на овом смијешном свијету. Узимамо храну среће другима не знајући да их остављамо на ивици смрти и да ћемо ускоро и ми осјетити све муке стајања на тој жалосној ивици јер залогaje који су требали бити наши узеће неко други, једнако несрећан и у истој очајној потрази за мрвом смислености баш као и ми. Узеће, не знајући да узима туђе и да док схвати да храни се погрешним, његово парче срећнијег живота завршиће та-

кође у погрешним устима. И тако... Окренуће се још један бесциљни круг живота и поставити још мноштво питања о одбјеглом смислу. Али ниједан одговор неће бити тачан, неће бити потпун, неће бити сигуран, неће бити свачији, али ни само њихов. И док једни на самом почетку одустаће без вјере у лијепу замисао суштине, они други, без обзира на краткоћу даха и потпуну неизвјесност трагања отићи ће тим кружним путем јер сваки други за њих би био погрешан.

Вјечност потраге за давно изгубљеним или вјешто скривеним смислом је једина извјесна... али у бескрају чекања, тихих падова и постепених усправљања њена димензија из перспективе младости дјелује застрашајуће... поготово ако смо свјесни да неријетко обухвати цијели период једног кратког постојања.

ТУРШИЈА

Разлог из ког сам се тако мало замарала мислима о теби? Пасивна несвесност?

Једноставна слатка лењост?

Увек сам се осећала недостојном животоутврђујуће јаркости која је око лименог затвора, у којем си заробљена на кухињском столу, без помисли на роптање или клонулост свог несхваћеног посног духа, несвесно и одушевљено ублажавала монотоност наших једнобојних зимских obroка, обасјавала ме радошћу летњег сунца, чију енергију није могла сломити ни слатко-кисела течност, која би све осим тебе виртуозном вештином опијања намамила у ништавило корозије. Све осим тебе, која си те бесмртне зимске вечери из њеног универзума у виду једног типског пластичног бурета изронила са још више разнобојне снаге у милијардама малих хелија које су несебично рефлектовале шкрту зимску подневну светлост. („Светлост мог живота, ватру у мојим грудима... грех мој, душу моју.” ТУР-ШИ-ЈА!) Твој дух је само мој поглед у теби...

...А сада страсно и споро затворите очи у знак вештачке покорности судбини. Осећате како Вам се уста пуне слаткастом течношћу предочекивања на киселог задовољства, прожетог звонком хрскавошћу, блаженим шкрипутањем зуба, воденим прахом који се у облацима шири суседним ваздухом, осећајем квргавости младог краставца или елегантне, племените глаткости светло зелене паприке, испуњене савршеном киселкастом водицом. Можете ли осетити незграпност белих букетића, несуђених бидермајера из породице купуса, или не-

складну дужину шаргарепе, која је том оригиналном издуженошћу уносила дух ведрости и оптимизма у јесењи повртарски ансамбл. (Што нимало не умањује њену лаку сварљивост и нискокалоричну вредност. Витамини икс – да будете снажни као бик-с).

Моја бесмртно свежа, моја незаменљиво омиљена, моја вечна. Памтићу те као искру самородног сунца, која је блистала у епицентру сећања на прве године изгубљености после нехотичног пада из таквих времена, где сам са тобом сачињавала свет утемељен на догми коју сам сама, уз твоју несебичну помоћ са задовољством измислила.

ЛАЖОВИ

– Кажу да сам лажов! А сви лажу! Жали се уплакана девојчица.

– А ко сме да лаже, срећо! Тешим је.

– Тата каже водиће нас на купање, после каже покварило се време.

– Мама обећа да разгледамо поподне рођенданске поклоне, и радујем се, а кад дође време, мама каже, нека сутра.

– Васпитачица обећа награду ономе ко први заспи. И ја заспим прва, па ништа.

– И сви лажу, само мене грде.

Јелена Милуновић

ИЗ ПТИЧИЈЕ ПЕРСПЕКТИВЕ

Стајала је гледавши празно у празно поље. Коса, мокра од кише која се сливала низ модру кожу, гребала је њено лице. Руком лепљивом од крви смрвила је цвет. То што је осећала није био бес, мржња, тескоба, није то било ни разочарање. Била је то само празнина без очекивања, бездан посивелих мисли и мртвих надања. Стопалима у мокрој земљи, покривена само влажним ваздухом, трагајући за миром у души, покушавала је да разуме зашто око птице није њено.

Нека топлина спустила се на њено раме. Уморна од борбе, предала се. Његов загрљај натерао је да заволи разлике.

ДЕЛФИНИ

Сео је на бродској палуби и покушавао да чита нешто о рату и убијању. Није могао да схвати зашто се људи убијају као помахнитале звери.

Погледао је с времена на време на пучину, која се пресијавала на сунцу. Море је било мирно и глатко као тепсија. Ни помена о застрашујућој бури од пре неколико сати. Жалио је што напуста Европу и бринуо се шта га чека у новом животу у Америци.

А онда се изненада појавише недалеко од брода три делфина. У ритмичким скоковима изронили би, тонули и поново скакали у вис. Призор га је опчињавао и није могао да престане да их гледа. Размишљао је да ли му делфини поручују последње збогом из старог континента или га поздрављају у име новог пребивалишта.

Било му је драго и једно и друго.

СТАРИ

Пар дана мјесечно, овдје је мркли мрак чак и када је небо обасуто звијездама. Тада излазе. Увијек застану на раскршћу, сат-два чекају, а ако нико не наиђе, разилазе се и свако одлази да обиђе своје вољене.

Улазе без куцања, нечујно, само искрсну на сред собе. Понекад ћуте и благо се смјешкају, а понекад причају о лијепим, заборављеним временима. Тад схватимо да смо злопамтила.

Пред свитање одлазе. Свјетло нас умива будне, сјетно насмијане, одсутне. Малаксала старица ми прича сан, а ја бих се смио заклети да није сањала.

Никада не долазе у ноћи пуног мјесеца и не пију нам крв.

РУТИНА

Не вјерујем у случај, мада се не мирим са предоређеношћу да будем ту, у овој руини са старицом чије се отечене ноге већ растачу и заударају на лешину.

Ускоро ће јој деведесета, а већ двадесет година сједи згрчена на кревету. Сједећи спава. Кад не спава цвили, а чак и док једе Богу се моли. Предано из дана у дан, годинама, грчевито се отима.

Не могу да вјерујем да сам ту, на црвоточном поду, међу земљаним зидовима разједеним старачким пје-

гама, под стропом што се попут тешког облака спушта
на њу умотану у ћебе да се не распадне.

Ту сам у руини у којој поглед на пепео дође као
утјеха.

ANTE PORTAS

Све седишта у чекаоници била су заузета када сам ушао. Отприлике још толико особа је стајало. Касније, људство је претрпело промене у саставу, али,ridoшлице су број одржавале мање-више истим.

За шалтером у прочељу просторије две млађе, униформисане службенице примале су документа, пребирале по картотеци, саобраћале са нарамцима фасцикала у наручју до одељења и натраг. Срачуната љубазност. Осмех који ми је уделила једна од њих док ме је уписивала у књигу евиденције, као порески обвезник, сасвим сам заслужио.

С времена на време, из звучника би раван мушки глас изговорио нечије име и презиме. Врата би се аутоматски отворила пред прозваним, те за њим бешумно клизнула.

Напетост и достојанство су, на послетку, капитулирали пред умором. Сео сам на малочас ослобођено место.

У просторији се разговарало у пола гласа; свачије уши биле су начуљене у ишчекивању. Размахујући папирима, људи су се освртали ка одељењу, бацали погледе на звучник. До скоро потпуни странци пружали су једни другима на увид текстуре властитих душа.

Најзад: микрофонија, најави новог прозивања. Већ при првом слогу, почео сам да устајем.

Идући ка зјапу улазних врата одељења, био сам свестан погледа што су ме испраћали с оне стране свеприсутне знатижеље, принудног заједништва, привременог олакшања.

Али, нада је опстајала у мени. Пркос ми је чинио корак сигурним. У пролазу, климнуо сам главом шалтерским службеницама.

Многи су ових дана ушли на врата кроз која управо ступам. Нико се није истим путем вратио.

Изузев запослених, професионалном тајном обавезаних на ћутање, ко год да је ушао, више није напустио зграду. Није било информација о томе шта се унутра дешава. Чинило се да пут до ове институције води искључиво у једном смеру.

Ипак, можда ћу баш ја бити изузетак.

НОСТАЛГИЈА

– Колико година је прошло? Десетак?

– Ух, ко још броји? – насмејих се.

– Не верујем! Пушиш? Мислио сам да...

– Мало сам се променила – прекинух га. – Ти си ме познавао кад? Са неких осамнаест година, зар не?

Угасила сам цигарету, и устала.

Почела сам да скидам лагано један по један комад одеће са себе. Стајала сам потпуно гола пред њим. Најзад. Узех му руку и почех да је водим лагано преко својих усана, браде, ка грудима и стомаку, и наниже.

Истргао је, одједном.

– Некада си веровала у сједињавање двеју душа...
Веровала си у љубав.

– Наивне ли девојчице? – насмејих се.

– Не знам – одговорио је.

– А ти? Ти си некад веровао у секс. Другарски, говорио си ми. Што би се везивали, када можемо да будемо слободни! Верујеш ли и даље у секс? – узех му руку и почех њоме да се додирујем тамо где сам стала.

Желела сам да поново под уснама осетим његове. Најпре ме је љубио смотано, као некад. А затим све страственије. Откопчах једно, а затим и друго дугме његове кошуље, док је он прстима прелазио преко мојих груди, кружио прстима горе-доле, доле, доле... Смејала сам се хистерично. Већ сам могла да осетим његов набрекао уд, који је просто заиграо када сам га најзад оставила и без панталона. Узех га руком, и стиснух, онако мало, ни превише благо, ни превише јако, ипак, први пут се упознајемо.

– Ух, драго ми је да се најзад упознаајемо – ша-
путах му док је улазио у мене, и излазио, а дах му се
убрзавао.

– Ааах, ту... Још мало – уздисала сам, док је он за-
пињао, а ја вриштала најзад у екстази.

Лежали смо. Изнемогли. Запалила сам цигарету.
Повлачила сам дим, један за другим. Проследила сам
му је.

– Недостаје ми она наивна девојчица – рекао је
најзад испуштајући истовремено колутове дима.

– Знам. И мени – уздахнух извлачећи се већ из
кревета, и покупљајући за собом своје ствари и из њего-
вог стана.

БУЂЕЊЕ ПОДСВЕСТИ

Свака моја повреда је део мене, сваки ожиљак нераскидива нит. Вероватно бих требао кренути, упутити се некуда. Сву своју моћ, сву своју слободу утрошити на карту у једном правцу. Ја никада нисам ништа ни поседовао, осим, пар бледих обриса сујете, хрпе неизговорених речи и прашњавих полица затрпаних сопственом слободом. Замислите осећај, кад за собом закључате врата, попут сефа у коме остаје скривен сваки ваш део, свака мелодија лета мува које су вас нагониле на блуд, лажне и искрене сујете, пркос и понос и своје красно тело сместите у купе воза. Не очекујете ништа а притом се надате свему. Шкрипа шина вас наводи на размишљање. Смита вам сопствена лакоћа, смита вам сопствено предсказање. Вратићу се – себи кажем – али на неко друго место, међу неке друге људе, међу неке друге зидове, неке друге снове. Сад важно је само да путујем, да се некуда крећем, да могу ћутати и говорити а да то у себи не мора носити ама баш никакву поенту. Желим немир и несклад. Желим претворити себе у убицу сопствене беседе, зарад самога себе. Мењам пол, имена и партнере од града до града. Седим у овом купео опчињен мирисом сопствених вена. Живот је тако проклето добра ствар кад га ниси свестан.

ВЕЛИКИ ПОГЛАВИЦА

Kochusz је лежао у високој трави. Када би се усправио, трава би му била још за главу изнад њега.

Кроз густо растиње и коров који му је било нешто испод струка, угазио је и стазе, да би имао добар прилаз са све четири стране, а и добар преглед, доле, према граду.

У средини је савио гнијездо у коме би се одмарао и спавао. Заклон му је био мобилан, по потреби би га подизао на двије рашљасте тркље изнад гнијезда, што је подсјећало на замке за голубове. Када би спавао, спустио би је на себе, па му је било идеално и за покривач.

Мјесто је било савршен заклон и непримјетно се стапало са крајоликом.

Некад је чукао, некад би лежао, као војник са упореном пушком – држећи на нишану мету, само њему познату и видљиву. Очекивао је да се ствари промјене и покрену ка њему из правца града, узбрдо, на видиковцу гдје је чекао.

Ако би заспао или би му мисли биле усредочене на било шта друго, нешто у њему је чучало и послушкивало за обоје. У овом чекању није било мјеста паузи.

Одједном је одлучио да преломи. Доста је било чекања. Сишао је низ падину, доле, према граду.

Изишао је из траве, растиња и шибља. Пар успутних погледа се задржало на њему. Продужио је десетак метара асфалтираном стазом ка солитеру, скренуо је десно, па нагло лијево. Избио је пред главни улаз, трком је ушао у зграду. Позвао је лифт, ушао у њега и стиснуо је број четири. Када је изашао из лифта, мало је застао

гледајући масно-зеленом фарбом исписаном на зиду римским IV – број спрата. Удахнуо је гласно, а издахнуо доста тише, скоро нечујно. Гледао је у плочицу на вратима. Метално презиме са црним неизбрисивим мастилом се оросило и замаглило од његовог упућеног даха, растом, са нешто ниже позиције. Позвонио је брзо и кратко, узмакнувши кажипрстом, тако као да га је нешто опекло. Отварају се врата. Мирис прженог бранцина нестрпљиво изби из стана освајајући ходник. Жена раних четрдесетих са кецељом око струка, мрко га одмјери.

„Мирко, сине, стопут сам ти рекла да не касниш на ручак! Скидај то перје са главе, пери руке и за мину-ту да си се нацр’то у кухињи за столом! Јасно?“

Затим се окрену и брзим корацима неста у дубини стана.

Изнад солитера се одједном створише лешинари. Можда их је намамио мирис већ загорјелог бранцина или свјеже скалпирана средовјечна домаћица која се усудила увриједити Великог Поглавицу.

ЈЕЛО

„Сине, понеси нешто за јело“, жена у црвеном кућном мантилу је паковала остаци хране. „Понеси. Требаће ти.“

Забринута је гледала у ижцикљалог двадесетогодишњака са тршавом црном косом и плавим очима.

„А има л' кобаја?“, незаинтересовано је промуљао преко воље.

„Има, има. Ево, сад ћемо да је упакујемо.“

Отац чита новине у дневној соби. Жуту штампу и петпарачке приче. На телевизору је упаљен неки селјачки канал. Народна музика. Разбибрига и весеље.

У ходнику дува промаја и завесе ландарају тамо-вамо.

„Све упаковано. Изволи.“

Жена у црвеном кућном мантилу пружа белу кесу са хранљивим садржајем тршавом дечаку. Тршавко млако клима главом и мрмља нешто себи у браду.

„Видимо се, ћале“, нешто разговетније каже, уз бледуњави гест руком.

Отац је затрпан у дневној жутој штампи и не примећује ништа око себе. Новинама као да прође слабашан дрхтај, али не може се одредити да ли је то овај полупоспани послеподневни читач покушао да махне натраг сину, или је промаја коначно провирила из ходника и учинила своје.

Завеса се иза њега и даље клима.

Промаја коначно утихне након јаког звука ударца врата о већ начети бели шток.

КАСНО

Поноћ прошла. Одавно. Нема спавања. Нема па нема. Понеки сан упали по петнаест минута, али само толико. После тога, ајмо Јово наново. Несаница. Без изузетка. Па ти сада види, жив ти мени био, шта ћеш са непреспаваним ноћима и ушмураним ћебетом. Сипај млеко, успи корнфлекс, забибери још нечим, прогутај у једном залогају. Нема логике. Без муке нема науке. А без буке? Чеге нема без буке?

Није ми јасно зашто је спавати толико досадно а будити се толико тешко.

Нико неће да одговори на питање упућено белом листу хартије без икакве стварне вредности.

ПРОЗОР У КОМЕ ЖИВИ НЕБО

Ја сам идем до тоалета, тако ове чике и тете називају WC. Нисам сигуран колико имам година, нити какво је небо изван прозора. Звао бих маму, али сам заборавио где је. Морам је звати да ме води на море, Миша ми је причао да је море лепо.

Миша има седу косу и само једну ногу, али каже да има петнаест година и да никада није био у рату. Ја му верујем. Више му верујем него себи. Себи уопште не верујем. Миши мама сваку ноћ долази у посету и он се онда буди знојав а они му дају ињекције.

Мени мама не долази у посету, па ми они дају таблете. Зато само ћутим и гледам у овај мали прозор у коме живи небо.

БАСТА

Њему је презиме било Баста. А он је често, са нескривеним поносом, говорио како је пореклом из Теслине Лике.

Не могавши да преживи само од хуманитарне помоћи, често је ишао и у надницу. Једном је пошао до селске продавнице да газди, који му је тад био дао торбу и петсто динара, купи неке ситнице. Међутим, кад је дошао до продавнице и купио те ситнице, изненада је увидео да му нигде нема новчанице. Помислио је да ју је сами ветар негде однео. Зато је морао да одради и екстра сате.

Нешто касније му је у животу било исто као у значењу његовог презимена, у његовом преводу са италијанског језика. Било му је доста. Тад су га и нашли. Последњи пут.

А после тога је, сасвим случајно, у једном малом зацепку оне црне торбе пронађена и новчанивца од петсто динара. Донео је ту неки ветар, али мани сад петсто динара и све паре овог света кад нема живота!

КОРАЦИ

Без обзира на временске услове, на посао увек идем пешице: добро за кондицију, а и душу дало за сређивање мисли и утисака. Због влажног, опалог лишћа обазриво лупкам штиклицама. Поглед ми, углавном, упрт у шушкови тепих. И тако, пажљиво набадајући, пажњу ми привуче једна карта из играчког шпила, окренута надоле. На десет корака даље – иста карта. Замишљам дете које је из куће узело шпил, и играјући се, загубило пар карата. Али, на моје изненађење – наиђох на још једну, тачно десет корака даље. Ево још једне. И, наравно, још једне... На сваких десет корака, све окренуте лицем надоле. Хм... (сад већ ја као прави јунак неке приче) помислих – то већ није случајно! И по цену озбиљног кашњења на посао (мислим) морам пронаћи куда карте воде! Оне су неки тајни знак: срећа ми се смеши. Ха!

СТИГОХ до раскрснице, али авај! нова карта се не види ни лево, ни десно. Већ помало резигнирана, одустајем од даље потраге. Има, рекох себи, срећнијих од мене. Прелазим улицу, аутобус у даљини најављује наставак дана као регуларну свакодневицу. Бајки дошао крај. Али, гле! Са друге стране улице чека ме карта, тачно на истом месту где свакодневно газим. Следећа на истом размаку од десет корака... Заборавих на аутобус и посао и све остало, рекох себи: идем даље означеним путем, па шта буде!

Зането осматрајући асфалт и тражећи погледом нову карту, не приметих аутобус који само што ме није оборио, улазећи на стајалиште. Тргох се. И вратих у

стварност. Аутобус стаде, закорачих у њега. Последње што сам видела враћајући се себи, била је карта из познатог шпила, на пар корака од отворених врата аутобуса. Сада окренута с лица. Џокер. Као да ми се смејао, док сам, већ сасвим отрежњена, настављала уобичајеном маршрутом.

НЕИСПРИЧАНА ПРИЧА

И ето тако, целу ноћ седим у неудобној столици, размишљајам богапитај о чему... Палим цигарету за цигаретом а глава ме боли. Скупо ме баш кошта та моја досада... Али опет, није то досада, како да кажем, можда је то баш... Ма на смрт сам се сморила. И сморили ме људи које не знам а бораве у мојој глави. Буде ме ноћу и питају у ком режњу сам спустила четкицу или сапун. Прали би руке ноге зубе штатија знам шта све не а ја бих баш да сањам. А понекад, кад сам будна и испијам зелени чај уз гласну музику, развриште се: ало, бре! Ја бих да сањам, смањи мало доживљај, жено неразумна! Баш сада си решила да се наливаш кофеином! И ко још нормалан слуша Бетовена!

Једно непознато дете увек плаче када читам Ничеа:

„Шта се десило са мном, пријатељи моји? Видите ме унезвереног, прогнаног, недовољно послушног, спремног за одлазак – ах, отићи од вас!“.

Рађа ми се тик на левом капку, револтирано залупим књигу. Ништа од мог „Најтишег часа“, овлаш помазим тик и изговарам сијасет будалаштина у нади да ћу утишати малог.

Али, јок! „Причај ми причу!“ урла оно из леве хемисфере.

Па шта да ти причам, барабо мала! – мислим се, али оћеш, у глави ми је па зна о чему мислим. Ни да се пристojно испсујем.

***

Да лајем? Није проблем ако ће ми то обезбедити место у тиму. Само вас молим да ми помогнете у извесним детаљима, рецимо да ли сам жедан па лајем, или ми доносе храну, или сам се обрадово газди, или сам видео мачку, или је можда наишла каква плавуша керуша, или просто разговарам са комшијом из суседне улице.

Мук, тишина, мука, врућина.

Затворен у соби уз оно ротирајуће чудо што доноси ветар. Седим сам. Волим тај звук ротирајућег чуда. Малени деда гледа у мене. Деда Мраз. Девојчица са Дурбином посматра звезде прилепљене на крила ормара. Слушам тај звук. Гледам у розе. Зид. Размишљам. У образе навире некаква врелина. Тишина. Нисам у Мексику, а опет је тако вруће. Веш по кревету разбацан. Учим. Двестапрва страница.

Гутљај мамине прокуване воде.

Размишљам. Одлазе сати.

Сваки дан добро испланиран. У тој розе соби.

ПОКВАРЕНИ ЈОГУРТ У КОЛОТЕЧИНИ ЖИВОТА

Можда у неком другом свету будем спремна да се предам. Некако је тако лакше. Препустити се колотечини и не марити ни за шта. Можда бих могла и ућутати већ једном, дође му на исто. Шта ће ти речи када ће сваки дан бити исти. Нема помака, нема свитања, нема сумрака. Исти ритам заробљен у 24 сата живота једне особе. Па и тих 24 сата нећу знати кад пролазе и одлазе. Препусти се колотечини и то је то. Живи, животиари, живуљај... Лакше је... Била бих то једна нова Ја, без главобоље и лупања срца. Без страхова и осмеха... А не, не, драги мој, ипак са осмехом. Осмех не дам колотечини. Осмех је мојх заштитини знак. А можда, можда ми та колотечина украде осмех? Хммм... Шта мислиш? Да ли је довољно паметна, да ми узме мој заштитини знак? Не дам и тачка. У инат ћу се па и лажно смејати. Шта има други да виде да сам ушла у колотечину. Да ми се подсмевају и да ме жале. Не, не, развући ћу ја сваки дан по један, тачно у 10:00 кад кренем пут града и гледаћу их онако заводљиво, да не могу да схвате да се претварам. Па не знају они тајне људског осмеха... Тајне искрености и лажи... И они су у колотечини, али су је они сами изабрали. А ја сам у моју бачена, као кад бациш покварени јогурт у кесу и још завежеш чвор неколико пута да не испадне.. Покварени јогурт – е, то то сам. Покварени јогурт у колотечини живота...

Дивно је било слушати твој глас као ноте давне младости испуњене Hendrixом и Jenis Joplin. Шапутала

сам неке стране речи, нешто као давни језик вила и ви-
лењака, неразумљиво било коме... Добро си знао шта
кажем... Смејала сам се јако и од срца. Могла ме чути
васиона, а знала сам да ме чују само твоји врхови пр-
стију и зидови једне собе. Могла сам стати, али нисам.
Желела сма испунити ту ноћ искреним осмехом, јер су-
тра можда опет будем покварени јогурт у колотечини
живота.

ЛИБЕРТАНГО

Забацила је косу преко десног рамена, обгрлила га ногама, и шапнула: – Волим те!

– И ја тебе – забрујао је одговор, а она је помиловала његов врат и длан друге руке спустила на облине његовог чврстог тијела.

У углу собичка је дријемао старац, који је зажуборио: – Одмах одреди пут којим желиш ићи и поведи одлучно.

Привукла је његову главу на своје груди и кренула несигурно, полагаано, а његово се тијело стаде отимати попут неукроћеног коња.

– *Ben ritmico, deciso!* – просиктао је старац и она га започе шибати осјећајно, грубо, осјећајно, а његово тијело се стаде препуштати игри њезиних руку.

– Пјевај му њежно и снено, буди топла и мека – старац је зажуборио, па просиктао: – Отвори се и извучи више вибрата из њега!

Њезини прсти су трнули, запешћа горила, прве капи зноја стадоше клизити са њезиних бедара...

– *Cantabile, dolce!* – просиктао је старац и она је зањихала боковима, а његови мужевни тонови продријеше дубоко, све до њезиног срца.

– *Crescendo raso a raso* – зажуборио је старац и њезине очи засјаше; кренула је смјело даље, јер спознала је циљ и могла поступно чинити што пожели, ускоро ће све бити дозвољено.

– *Con fuoco, appassionato!* – просиктао је старац и она је још смјелије пожурила усусрет снази, која је надирала из његовог укроћеног тијела.

– Иди до краја, нема посустајања – зажуборио је старац и она је наставила још храбрије водити игру; њежно, грубо, па опет њежно... игру без граница.

– Суптилни *accelerando*, *stringendo*! – просиктао је старац, а она је стиснула кољена и осјетила топлину у крилу; задњи тон је дошао гласно и издалека, очекиван, а опет тако изненадан.

– Fineee... – писнуо је изнемогло старац.

Између њезиних бедара послушно је лежало виолончело; старац је дријемао у својој љуштури.

ПРОПАДАЊЕ НАЦИЈЕ
ИЛИ
УБИСТВО С ПРЕДУМИШЉАЈЕМ

„Почетак је када сам се ја родио, а краја нема.“

Нажалост, једно мало страдање изазвано нашом великом глупошћу и немаром, некако нас преваспитава више у правцу да се горе поменути крај десио још на почетку. Поодавно престорјени из редова за уље и шећер у оне за визе, преостаје нам једино да се ујединимо сами са собом и, достојанствено дочекамо – шта год. Овако ушушкане у ваздушне јастуке заблуда, који су ту да нас „заштите“ од стварног света око нас, тешко да би ишта осим неког значајног тектонског поремећаја могло да нас продрмуса и изазове макар привремено стање параноје, које би уз мало среће на коју углавном рачунамо, отпочело лучење одавно пресахлих извора адrenalина. А, он већ производи ако има шта...

Ниподаштавајући свој језик, дозволили смо још давних дана да, некако „лепше“ зазвучи *fashion week* него *недеља моде*. Улењили смо се да испоштујемо знакове интерпункције писањем и, грешку исправљањем. Узори су нам постале јавне личности са говорним манама, које нас уче како је све ово, у ствари „ин“ и „у тренду“. Свој језик смо довели где и саму државу. Никада нисмо умели, нити смо макар показали вољу да научимо, да ценимо себе и своје (уз дужно поштовање према изузецима). На путу од пребогате народне ношње и фолклора до оскудно одевеног гранд кича и, надасве лоше имитације „музике“, која би требало да предста-

вља све оно што је некада давно изворна, прекасно смо почели да се поносимо ониме чега смо се до јуче стидели. Национална јела су стидљиво опстала још само на прикривеним трпезама појединих домова, док се хамбургери и милкшејкови поносно шепуре у скоро свакој главној улици широм ове, скоро наше – скоро Србије...

Па, ако не маримо ми – што би историја?

Зато: „Путуј, Европо, немој више чекати на нас.“

НЕРАСКИДИВИ НЕВИДЉИВИ ШТЕП

Не успева да је избегне. Којом год вијугавом улицом да крене, она га прати или пресретне. Са рукама у џеповима јури као без главе. Понекад се и сударе. Никада се не јављају једно другом. Он покушава да је не види, а она да буде у његовом присуству. Није сигуран ни како она изгледа, ни шта жели од њега. Најрадије би отишао негде далеко где ње нема. Али уверио се да је има свугде. Опомене и челични ланци – човек и његова савест.

МАГ

Постоје симпатични и љубазни људи, али и врло љубазни људи. Покушавам већ одавно да проникнем у ту тајну „љубазности“, у њен извор. Ко се не би одмах сетио Хесеових „Играча стаклених перли“ који су конфликте решавали „двобојем љубазности“! Мислим, ипак, да то није „љубазност“, нити реч „врло“ ту ишта прецизира. Речи су такве какве су, ту се мало шта може променити... Све је на исти калуп... Лично, ја, нисам љубазан човек, заправо сам тежак, знате шта мислим...

Пријатељи које знате од детињства наступају сувише отворено; они знају све о вама и ви о њима, критикују вас, саветују, придикују и попују, захтевају и подразумевају – и то је већ однос као у фамилији (то се односи и на подгрупу „кућних пријатеља“). После одређеног времена, после свег тог искуства, после одређеног броја година, рекох, нестаје истинска воља или жеља за упознавањем нових људи, све пресушује, живот улази у колосек, живот вози као воз... Други људи су само досадни неподношљиви сапутници... Заборавимо...

Уђем једног дана у нову продавницу на углу, уђем први пут у „СТР Маг“, да купим кафу и кифлу. Дочекао ме је продавац, власник, који је до те мере „љубазан“, који ме је обасуо са десетином питања и потпитања у вези кафе и кифле, који претпоставља где радим, који ме је запазио као сталног пролазника, који је, дакле, до те мере пажљив да сам изашавши из продавнице, корачао барем сто метара, ма и више, док нисам дошао себи. Протрљао сам слободном шаком оба

образа, чак сам лице обрисао рукавом – јер сам имао стопостотни осећај да ме је пас управо поштено излизао!

После овог догађаја постао сам муштерија! Одлазим редовно у продавницу да обновим тај јединствени доживљај... Постао сам редовна љубазна муштерија! Зовемо један другог „Комшија“. Причамо. Сазнао сам понешто и о њему...

ПЕРПЕТУУМ МОБИЛЕ

(НАСТАВАК)

Данас сам срео Проналазача¹! Седео сам у ауту, таман да кренем, када га угледах. Није ме приметио. Док сам изашао из аута он је већ замакао за угао. Било је превише људи на улици да бих викао за њим. Ништа, слегнем раменима, и вратим се у ауто. Нема појма да живи у причи и „говори у прози“... Молијер... и тако то... Причам сам себи...

Једнога дана, када више не будем жив, остаће ти ликови, ти текстови, љуштуре у које ће улазити други непознати људи... Ослушкиваће и ону кишу смрти... Једнога дана када не будем жив...

Давно, бејаш још дечак... Лежао сам у пиџами на кревету док је пијани отац разбијао врата по кући тражећи моју мајку... Разрезао је гадно шаке на стакло... Објашњавао је склупчаном дечаку своју непорециву љубав, беснео, проклињао, псовао, шкрипао зубима... Говорио је: „Ти знаш да бих ја све дао теби, све бих

---

¹ Јунак моје приче PERPETUUM MOBILE, објављене у „Свеске“ бр. 91, март 2009, Панчево.

урадио за вас... Ти знаш! Ти знаш!“ Одзвањало ми је у глави. „Тата вас воли! Тата вас воли! Ти знаш! Знаш! Знаш!...“

Дечак је дрхтао на кревету док је ледена зимска ноћ надирала у пусту разваљену кућу без врата... Чула се и киша са налетима ветра... Ваљда се одмах ледила, зато такав звук. Видео је те ноћи дивну смрт како подиже крила... Чекала га је на прагу... Гледао је прелепу бљештаву смрт како му се смеши, док је пијани отац, сав у крви, причао и причао о љубави...

Неколико година касније срео је оца на улици. Није више живео са нама. Чекао ме је. Када сам пришао, рече: „Познајеш ли ти овог човека?“ Срце ми се стегло... О, Боже, како људи које волимо, које желимо да волимо највише на свету – могу тако да нас рањавају?

Жена ме лупи по рамену.

„Хајде вози! Шта си се замислио?“ , рече у чуду.

КАРАКТЕР

Откад је почео да се бави политиком, откупио је три стана. А могао је и четврти.

Купио је три куће на мору, а могао је и четири.

Саградио је и троспратницу на планини, а могао је да подигне и пет спратова.

Ушао је у пет управних одбора, а могао је и у шест.

Имао је пет телохранитеља, а могао их је имати седам.

Сам себи је подигао плату 200 одсто, а могао је и за целих 250.

Али, такав је човек. Лични интереси увек су му били у другом плану.

Рада Пауновић

ПРИЧА КОЈА СЕ ЖИВИ

Размишљам... одавно нисам написала ни једну причу. А онда схватим да своју најлепшу причу управо живим у својим позним годинама.

И срећна сам што је тако.

ГОВОР ТИШИНЕ

Тишина је категорија која ми некада прија, а некада ме убија. Када помислим на тишину, помислим на смиреност и бескрај. Сада је тако, а раније нисам воле-ла тишину. Пре ми се тишина чинила као казна за рела-тивни недостатак свих звукова. Онда сам почела да је тако нему ослушкујем. Увидела сам да је комуникација кроз један од аспеката тишине – ћутање, један од вр-хунских, под претпоставком да није само *ex silentio*. То је оно када се погледамо и све смо рекли.

НАДЖИВЕТИ СТИД

Увек сам само читао и дивио се писцима. Желео сам да и ја, једнога дана, напишем нешто вредно, књигу која ће обарати с ногу. Не само љубитеље књижевности у мојој земљи, већ и у целом свету.

Покушавао сам да пишем, али није ишло. Не толико због одсуства талента, колико због мог испразног живота. Ништа посебно није ми се догађало, ни у току школовања, ни касније. Посао преко везе, брак из љубави, затим рутина у свим сферама, класика.

Онда сам једнога дана, читајући књигу мало познатог египатског писца, открио да је једна страница штампана двапут. Исцепао сам лист, огорчен, и одложио га на сто. Неколико дана касније то се поновило, са књигом познатог Норвежанина. Опет сам искидао вишак и тако добио два листа са по две непотребне странице.

То ми је дало идеју, најгенијалнију у мом обичном животу! Бесомучно сам читао и проналазио дупле странице, које нису биле реткост. Кад сам сакупио стотинак, сложио сам их, колико сам могао и објавио као књигу. Мој је био само наслов. Али, то нико није приметио.

Славили су ме као ерудиту, такорећи – новог Кафку. А ја настављам свој стваралачки процес. Без имало стида.

СУДОПЕРА

Старији човек, тих и културан, увек насмејан, долази по лекове за своју супругу и себе. Докторка му измери притисак, он задовољно коментарише:

– Увек је мој притисак био добар. Само сам једном у животу имао повишен притисак, и то кад сам оженио сина. Нисмо се нешто могли сложити ни са сином, а још мање са снајком. Данашњи млади имају другачија схватања од наших. Само себе гледају... Кад су отишли у град, у почетку нам је било тешко, а онда смо се навикли... Још моја Лела да је здравија... Може ли, докторка, нешто за реуму за моју Лелицу? Стално је бо-
ле ноге.

– Може, може.

– Жали се и на руке, али ноге је више боле. Нарочито на промену времена... Године, докторка, године... Ми смо четрдесет и пет година већ заједно! Четрдесет и пет година, а никада се моја Лела и ја нисмо посвађали. Ни један једини пут. Никада ја нисам повисио глас на моју Лелицу. Мој син и његова жена час па се разгаламе. Око ситнице неке они расправљају. Моја Лела и ја не...

Пошто је апотекарица на годишњем одмору, сеоска апотека не ради. Ведар старији човек опет долази за рецепте својој жени и себи.

– Шта ми значе рецепти ако не могу да узмем лекове?... Она час па не ради. Дошло време да ради кад и како ко хоће... И шта сада да радимо, докторка?

– Шта ћете? Узмите своју Лелу за руку, па у град. Прошетајте, искористите лепо време, и узмите лекове.

- А не, докторка, не може Лела.
- Зашто? Како је она?
- Добро је, добро.
- Зашто не може?
- Не може... има она судоперу.

ТАМО ЈЕ СЈАЈНИЈЕ СУНЦЕ

- Али, деда, сунце је свуда исто.
- Не знаш ти ништа.
- Знам, учитељица нам је рекла.
- Не може она то да разуме. Она никада није живела горе.
- Није, али...
- Једном ћу те одвести да видиш како се тамо све купа у светлости. Једанаест ти је година, а деда ти још није показао где је живео пре двадесет и више година.
- Шта је тамо толико лепо?
- Све.
- Што си се онда доселио?
- Морао сам. Горе не може да се живи као овде. Ти би морао до школе да пешачиш дванаест километара, кад треба да се купи со, шећер, опет толико, а много тога не би ни могло да се купи. Твоји родитељи не би радили као сада, за новац, морали би много да се муче...
- Зашто ти је онда жао што сте отишли?
- Није ми жао... Не, није... Кад бих могао опет да одлучујем, не бих се двоумио, учинио бих исто што и онда... Не разумеш ти, ни твоја учитељица. Постоји у човеку нешто што се не разуме док се не осети, па ни кад се осети... Тамо је сунце сјајније. Све блиста, небо, шуме, ливаде... Тамо нема мириса бензина, све на чисто

мирише... Тамо се боље види, дубље дише, лакше хода... Не знам како да ти објасним... Бетон се не може волети као трава, цвеће, птице... Једном ћу те одвести. Лети. Само тамо можеш схватити ово што ти причам... Док осетиш, а кад осетиш, схватићеш... Остаћеш тамо колико хоћеш.

– Па добро, одведи ме. Мама и тата ионако кажу да овог лета нећемо моћи да одемо на море.

Милан Петровић

СЛОБОДА

И стари Мирон је у олујној ноћи шетао пољем када га је ударио гром. Окупљени сељаци, увидевши казну Божију, нису хтели да сахране Мирона заједно са својима већ га баце у некакву провалију. И док је огањ рата спаљивао село, цркву и земљу над гробовима, тамо из провалије смејао се покојни Мирон, спокојан у својој тишини.

РАДОСТ

Како наћи срећу? Отворите претраживач и укуцајте било шта. Небитно од речи изаћи ће вам порно сајт. Нађете шта волите. Десни клик, сачувај као. И будите срећни до краја живота. Хвала.

ЗАКОПАНО БЛАГО

У сну му се јавило да треба тамо, на десет корака ка истоку од старог храста да копа и да ће пронаћи, њему драгоцену чудесну слику или реч, готово икону и реликвију, светлост, која би га најзад вратила у мирно лелујање кроз живот, испунила понеку жељу и учинила га бар привидно спокојним и срећним.

Колико наредног јутра, узео је ашов, лопату и крамп, и спремно кренуо с копањем. Одмерио сањаних десет корака и кренуо с ископавањем.

Копао је дуго и све дубље, заборавивши готово на стварност. Тек понеки гутљај воде значио би му и одмор и окрепљење пред наставак рада од којег није одустајао.

Опијао га је мирис земље, тајновитост слојева и светлוצавост каменчића које би налазио спорадично.

Али, олуја, невреме, јак ветар, само црни облаци високо већ изнад њега, невиђени плусак у таласима је почео да спира ископану и ван избачену земљу, те је врло брзо схватио да његов излазак на површину не значи само склањање од невремена, већ и борбу за спашавање живота, оног јединог што је засигурно имао.

Али, вода је надлазила као бујица дивље планинске реке, као да је сипао сам нечастиви. Више то није била рупа, већ понор, зидови земљани све клизавији. Како изаћи, тек намах му *проструја* телом?

Земља је, све више и све тежа, онако већ натопљена, падала по њему, те је постајало јасно да ће глиб постати његов поробљивач, а да безизлаз постаје стварност коју више не може да промени.

Помало из страха, али још више из жеље да упорним трагањем дође до слућеног смисла и обећања, верујући да је трагање сдохват, букет и оваплоћење љубави, искрености и светлости, топле речи и нежног погледа, мирно је, ослобођен панике и сувишних покрета, наставио да копа.

Да ли то још увек чини, нико не зна, јер га већ данима нико није ни видео.

ДЕО ЖИВОТА

Упознам особу, на први поглед је сасвим добра, да. На неки сасвим природан, а неприметан начин раздражује моје бесмислене и непромишљене поступке, али ме не теши, већ покушава да ми предочи грешку. Ја то ценим, заиста. И у томе свакако постоји неко јасно нахођење. Мада, и тишина звечи, понекад казује нешто паметније од било каквих мудрих мисли. Уопште узев, то је подстрек да кренем сам у неку авантуру, али гледајући на своје грешке. Грешке одзвањају у животу који носи назив Искуство. Али, најтеже је против самог себе.

Најтеже је када пронађеш пријатеља, помислиш да је он прави, залетиш се, дочекаш га раширених руку, а он те уједе за срце, онда изгубиш и своју нит, отвориш нову епоху у својој животној историји. Али није лоше да понекад осетимо љубав.

Све то бива прозно за мене, непријатно за другог. Иза мене горе моји запаљени снови. Машта без боје, неприхваћена суштина реалности због недокучиво бедног живота који се оправдава тако што криви слепо срце које је увек спремно за љубав, а отпорно на мржњу. Бриге се роје, сећања се губе у магли. Остајем сам. Бачен у понор, срце је празно, ум, некад несавладив, сада на незавидном нивоу. Давим се у језеру ватре. Падам попут кише, емоције пуцају.

Не баш сâм. Туга, страх и ја.

МУТНА СЛИКА ПРЕД ОЧИМА

...Подигла је поглед ка небу. Било је тмурно, али је ипак било неколико видљивих звезда. Избројала их је. Било их је деветнаест. Тог момента је све стало. Сенке око ње су биле непомичне. Залеђеног погледа, уплашена, као некад... Пала је.

Пала је на бетон попут сузе. Чуо се туп ударац. Лежала је на леђима, погледом окренутим ка небу. Сенке су се одједном трансформисале у силуете које су некуд упорно журиле, мимоилазиле се, сударале, бежале...

Тишина је употпунила призив сете у ваздуху. За само неколико тренутака, поред ње није било никог. Само тишина. Та дуго очекивана и за све крива, *Особа од светлости* се није појавила, сенке су нестале, а звезде на небу су се гасиле, једна по једна...

У пустој улици безименог града те вечери виђен је бели пас и чуо се лавез, налик на шкрипу врата која се затварају.

ПРВИ ПУТ

Недељни породични ручак. Врућа супа се пуши у тањирима. Тишину нарушава само звецкање есцајга о порцелански сервис.

Дижем поглед и кришом је посматрам док једе. Дрхтава и спора рука, смежурана кожа, несигуран покрет кашиком, дуг пут до уста.

Сећам се да смо одувек ми, деца, за њу били најважнији када се ручало. Увек смо били под њеним брижним оком, за нас је увек морало бити, свега и довољно. Волела је да нас гледа како једемо и уживала у томе. Тако је било, а тако је и сада када смо одавно одрасли и стасали, постали људи.

А сада, после толико година, затичем себе како је, већ веома стару, кришом гледам док једе. Гледам ја њу... по први пут.

РАЧУНИЦА

Мој деда Младен и баба Драгиња били су сељаци. Живели су од пољопривреде и имали два сина и три ћерке. У ратним годинама успели су да некако све њих изведу на пут.

Мој отац Чедомир, мајстор – поткивач и мајка Даринка, домаћица, изродили су нас четворо. Најстарији брат је умро као дете а нас троје су школовали.

Са вишим образовањима, ја и жена Славена, запослени са солидним примањима, имамо две ћерке. Хвала Богу, извели смо их на пут. Завршиле су високе школе, удале се, раде.

Моја кћи Јелена, економиста и зет Ивица, инжењер, раде у државним службама и имају солидне плате. Имају предивну ћерку Мину. Наравно, ја бих желео да и они, попут ћерке Милене и зета Милоша имају још једно дете. Да и Мина има брата. Као Лена Василија.

Кажу, да су тешка времена. Треба живети! Једноставно, не исплати се!

Ех, да су деда Младен и баба Драгиња тако рачунали, не би било ни ове приче!

СТИСАК РУКЕ

Једног поподнева, у једном породилишту, једна млада мама је добила свог сина првенца. Мало меснато створење од три и по киле, са великим очима и меком косом. Био је миран, после првобитне буке, када су га пробудили из тоглог сна.

Био је миран и када га је мама узела из колевке кришом, иако су све остале бебе плакале, а био је миран и док је његова мама трчала с њим у наручју, као са каквом кифлом од пола метра.

Пролазила је поред ушног одељења, поред очног, а забезекнути пацијенти и доктори су је посматрали. Куда трчи ова жена у пиџами, мислиле су сестре, али нису стизале да је питају или да је зауставе. Трчала је мама као локомотива. Вероватно бежи, мислиле су чистачице и настављале с послом.

Мама је најзад стигла до онкологије.

У кревету број 2, у тихој белој соби, лежао је човек, одржаван у животу само апаратима и снагом воље. Млада мама је села на кревет поред њега. Узела је његову руку у своју, а затим у њу ставила дететову ручицу.

Дечкић је из прве стисао прст и није га пуштао.

„Ето, сине“, изустила је мама кроз сузе, „упознао си тату, ипак.“

Машине су све слабије откуцавале и показивале знакове живота човека с којим су биле повезане, а затим је све постало један миран и тих, непрекидан тон.

НЕГАТИВ

Кад се сва неузвраћена љубав сведе на наду – коју ти нико жив не може убити – и када ова, хранећи се самом собом, временом прерасте у веру, ако вера некако очврсне у вољу и напокон се усмери у одлуку – уследиће чин, пред којим је сваки отпор јалов и узалудан. Шта вреди: у свему томе биће много више освете, него љубави.

РУБАЦ

Откад су м пошла умират дјеца, ја носим рубац. И моја мат је носла рубац. Тако радле прије жене. Највише волим кад је рубац од обичне басме. Онда он не спада с главе. Сад носим црнину. Волим кад је рубац од глота. И то не спада с главе. Свиленије сам добивала од дјеце, од снаја, ђевера. Ал сам ја то опет све издавала женама које то носе. Давала сам нашој Грозд, Стој. Сла-ла снаји у Београд. Те свилене рупце ја не носим, нит носим ђикасте. То мен спада с косе.

Л^ијеке рупце жене, ове млађе, носе и око врата ил нако преко капута. То т је лијепо виђет. Сад рупцу кажу марама. Ал ја научла, рубац па рубац.

КОЛОС ИЛИ ПРИВИД

Скоро да сам заборавио на јутарњи ритуал. Јуче сам покушавао да бацим цигарете. Од стандардне кутије коју дневно узимам више од десет година, узео сам само три цигарете. Тај јутарњи ритуал садржи и незаобилазну кафу која се не може попити без дувана. Јутрос, ево, пишем и пушим уз кафу. Необријан и растрган од непроспаване ноћи, онако прилично неуротичан превртао сам се у полупразном кревету.

И кад је кревет полупразан, велик, онда ми се чини да се простире од Пиринеја до Карпата. У апстиненцији коју сам намјерно изазвао јуче, не узевши довољну количину никотина и апстиненцији коју кревет велик као Европа изазива, осјећање изгубљеног Индијанца ме обузима. Палим другу цигарету и зноји ми се врат. Треба ли ме осудити што не могу да се одупрем пороку.

Размишљам о овисностима. Кутија цигарета је само један мали демон који тијелу даје другу природу и кажњава га жмарцима када му се не покори. Е, ти жмарци ме прожимају јутрос. Човјек је велики колос који може да се одупре и већим искушењима, па зашто се онда препушта тако тривијалним стварима. Не може се објаснити док се не схвати поука људског карактера који је од особе до особе различит. Ипак универзална мисао потиче од потребе за пороком услед недостатка других ситних потреба.

Бар да ми је кревет тако тијесан како прижељкујем па да се на тај начин у двоје могу ослободити ситница као што су дувански демони. Колос између планинских масива у готово езотеријској машти услед несрећености због тако великих ситница.

Палим трећу цигарету. Осјећам се боље.

СЛОБОДНИ УМЕТНИК

Гледала је у диригента док је скакутао по постољу и замишљала га без музике.

На Коларац је и овог пута ушла бесплатно, тако што је прошла кроз кафић који користе чланови оркестра, попела се уз степенице, уљудно се јавила виолисткињама, тромбонистима, перкусионистима, скренула лево, сишла, па се још мало попела, и нашла се на балкону сале. Села је, смирено, као да има претплатничку карту за целу сезону, откопчала дугме на панталонама, шлиц до пола и спремно дочекала први такт.

На репертоару *Сибелиусов виолински концерт* и нешто од Равела.

Жмурила је, смешкала се и нестрпљиво чекала да врисне заједно с последњим тактом. Када је диригент коначно наредио музичарима да престану са свирањем, извадила је влажну руку из панталона а публика је у том трену почела да јој аплаудира.

МОЛИТВА

Гордана музицира гола усред земље Србије. Ради то вешто, без обзира што је већ касно, рука јој не дрхти док пенцетира по виолини. Коса јој у снажним замасима трепери ваздухом, а и мокра је по ногама. Лице јој је умаљано јефтином маскаром. Она плаче.

Разбила је саксију док ме је гађала и сад гази по земљи, бесно, ритмички. Затим се изненада зауставља и непомична зуре кроз мене. Човек никада није начисто са тим уметницама, ако знате шта вам причам. Прилазим јој, не размишљајући. Груды су јој малене и чврсте, нека бол се сакупила у њима, као да куцка по брадавицама. Узмимам јој инструмент из руку, а затим је повучем да клекнемо. И даље гледа тупо кроз мене.

Господе Боже. Помози нам, учини да бесови ишчезну из главе ове дјевојке... Да останемо заједно колико је могуће дуже у овом лудом свету. Молим ти се, Господе, овако мален и злобан, да не добије данас ту проклету визу за Америку. Амин.

КАКО ШУМИ?

Шумело је. Чуло се како вода тече, млаз се чуо.

Прво из котлића, онда с лавабоа.

„Било је...”, вода је шумела, Лаура је говорила, још нешто је рекла – није чуо шта је рекла. Звуци су се одбијали, мешали се и преплитали, заплитали.

Беле, глатке плочице. Тврде и хладне.

„Било је шта?” упита Филип гласно, из кревета, према одшкринутим вратима купатила.

Шум воде утихну. „Кажеш нешто?” упита Лаура.

„Шта си рекла да је било?”

„Било је добро. Одавно није било тако добро!”

Вода поново шуми. Лаура се тушира.

Филип се окрену према зиду. Бео, хладан, у полу-тамаи.

Могу замислити како они хоће да нам буде добро – рекао је један глас јутрос, био је то Мики. Она двојица из Филипове фирме прали су руке на умиваоницима у предњем делу, док је он – Филип, спуштених панталона, седео у једној од кабина у задњем делу ве-цеа и чекао да они, Мики и онај други који је био с Микијем, изађу напоље. Око њега беле, глатке плочице. Тврде и хладне.

Усрећитељи фирме – рекао је тај други. Иван? Иванов глас? Шумело је. Чуло се како вода тече, млаз се чуо. Звуци су се одбијали, мешали се и преплитали, заплитали. *И нас у тој њиховој фирми* – додао је Мики.

А код других? Како шуми код оних других? Код оних што у свом огласу у новинама које леже доле, ту, поред кревета, на дохват руке, код оних који траже нове

људе, отворене за нешто ново, за нове изазове – како шуми код њих? Далеко одавде.

ИСТО

Сестра брзим, вештим покретом скиде покривач с Филипа, болничар га придиже испод леђа, узме испод па-зуха, болничарка за ноге. Пребацили су га у инвалидска колица. Онда су га одвезли до лифта на крају ходника. Болничар је колица угурао у лифт, сестра је остала у ходнику. Кад је лифт стао, болничар га одгура до врата неког кабинета. На вратима месингани број 3. Унутра писаћи сто с лампом. Наоколо, на полицама мноштво књига. За столом човек у белом мантилу. Бела кошуља, лептир машина. Светла, тачкаста. Болничар изађе напо-ље.

„Како се осећате?” упита човек с лептир машином.

„Не знам”, рече Филип.

Човек га посматра, каже: „Тако значи.” Врти за-шиљену оловку у руци. Непријатна пауза. Чују се капи воде. Капа на лавабоу у углу собе.

„Шта значи тако?” упита Филип на крају.

„Не знам. Обојица не знамо.”

„Ко сте ви?”

„Не знате?”

„Видим, неки лекар, доктор. Не знам који.”

„Не?”

„Не, не знам. Одакле бих знао? До сада вас нисам видео.”

Капа на лавабоу у углу собе. Човек у белом ман-тилу га посматра, у руци врти зашиљену оловку – врх

дугачак, оштар, лептир машна као попрскана црвеним тачкама – каже: „Опет на почетку. Или?”

„На каквом почетку?”

Човек га посматра, онда упита: „А сада? Како се сада осећате?”

„Исто.”

Доктор притисну дугме на столу. У собу уђе болничар. „Добро, каже доктор. „То би за данас било довољно.”

Болничар окрете Филипова колицима према вратима и изгура их напоље.

URBAN VIBE

Нама треба то бљештаво Узбуђење. Хладно светло Неона и слатки мирис Шансе. Сјај Великог Града. Ту смо Сигурни. Слободни. Срећни. Бетонска колевка са правилним зидовима. Сиви дани, ноћи црвене. Црвене, жуте, зелене. Ми немамо Времена за доколицу. Наши дани су кратки. Узбудљиви, динамични. Ми смо тако узбудљиво динамични. Носимо светлуцаву Обућу и Широко Осмех. Корак лак и брз. Ми немамо Времена за губљење. Волимо шарене сендвиче и шушкаве кесице. Волимо Кафу из картонских чаша. Природу, Природне састојке. Природно смо Лепо, природно Надарени. Немамо времена за празне приче. Толико тога за Купити, толико тога за Продати. Увек будни, активни. Мењамо Место. Мењамо Одећу, светлуцаву обућу. Телефон, новац, пријатеље. Нама требају Људи. Забавни, другачији, никако исти и обични, људи. Нама треба Близина. Топлина, Додир, Секс. Туш, картонска кафа, Посао. Треба нам Повишица. Гомила Новца за наше Велике Снове. Треба нам још једна Зграда и Паркинг на углу. У приземљу Локали, а на спрату Пословни Простор. Вредни смо, креативни. Артистични. Волимо балет. Позориште, биоскоп. Посећујемо Дешавања. Пратимо Збивања. Ми смо Образовани, Свестрани. Тако смо Либерални, и тако Толерантни. Волимо Животиње, Националне мањине. Приватност. Живимо једни изнад других. Имамо дебеле Зидове. Телефонске секретарице, Кућне љубимце. Ми волимо наше Крзнене пријатеље. Наше паркове гњецаво смрдљиве. Кошуље испеглане, разговоре концизне. Дане испуњене. Тако време брже прође.

ПРИЧЕ СА ШТЕДЊАКА

Она тврди, како није да не зна кухати, него јој је кулинарска способност оријентирана стриктно на талијанску кухињу. Под тим подразумејева чак десет аутохтоних (за ово *аутохтоних* нисам посве сигуран везује ли се више за њу, или Талијане) специјалитета:

1. шпагети с туњевином,
2. шпагети без туњевине,
3. шпагети с умаком од рајчице,
4. шпагети без умака од рајчице,
5. шпагети са шећером (смеђим или бијелим),
6. шпагети без шећера (смеђег или бијелог),
7. шпагети с Nutellom (у случају да у кући нема шећера),
8. шпагети без Nutelle,
9. шпагети с туњевином и умаком од рајчице (у изнимним пригодама),
10. шпагети без туњевине и умака од рајчице (у случају опаке оскудице).

Нерадо истичем, али на неким жешћим узбрдицама, од ње куха боље чак и мој стари ауто.

Прије него ли сам доселио к њој, живјела је с цимерицом која, како каже, за разлику од ње, није знала кухати. Тешко ми је то за схватити.

Све у свему, њој као мојој садашњој цими, пала је сјекира у мед. Није да се хвалим, али остали мушкарци углавном се и не трају превише око, примјерице, припремања: чобанца, гулаша, паприкаша, палачинки, тије-

ста за њоке или *pizzi*, итд. Ту и тамо знају се, евентуално потргати око пива. Добро, и мени се каткад деси.

Она једе споро, али темељито. По систему кад има – има, кад нема – нема. Но ријетки су случајеви да наш фрижидер не зјапи празан па јој стога то нимало не замјерам.

Кад њени назову, ако сам кухао ја, онда им каже: *кухали смо то и то*. Ако је кухала она (јер сам заглавио на послу, или морао на факс, а нема довољно новаца да би наручила *pizzi*), само: *појела сам шпaгетe*.

Понекад, након ручка, сасвим необавезно покушам замислити макар и једно јело, што га је присиљена глађу, морала сама скухати њена бивша цима. Никада ми ништа не падне на памет.

ГЛУМАЦ

Када се спустила завеса, главни глумац је отишао у гардеробу. Скинуо је перику и бркове, опрао шминку са лица, повадио лажне очи и ставио их у плаву, пластичну кутију. Своје лажне ноге је окачио о клин на зиду, а затим је замолио статисте да му откаче руке, које су, такође, окачили о клин. Кући су га однели на носилима, да се одмори и припреми за сутрашњу представу.

ПАС

Већ седам година моји ме ближњи чувају у кућици за псе. Научили су ме да лајем на пролазнике, да доносим новине, да одем и дођем када они то захтевају и све остало чему се може научити један пас. Једнога дана дошли су неки људи са телевизије с намером да направе репортажу о мени. Питали су ме зашто ја своје псе држим у кући. Нисам их разумео. Подигао сам предње ноге и почео да лајем, лајем, лајем....

СПОЗНАЈЕ

Тетка ме водила за ручицу и слободно причала са другарицама, вјерујући како сам ја довољно мала и да ништа не знам. А ја све упијала. И зато ја сад о њој знам више него она. Некад јој и помажем, кад треба да дозна нешто више о себи.

ОДАВНО РЕЛАТИВНО СВЕ ЈЕ

Пред кућом са продавницом погребне опреме ваздан, прислоњени уза зид, стоје крст и поклопац од мртвачког сандука. Али нико не обраћа пажњу на њих а камо ли да сврати. Да бар изјави саучешће породици сада већ покојног продавца погребне опреме.

ЧОВЕК КОЈИ ЈЕ НОКАУТИРАО ХОКЕЈАША ЛАСЕА

Дечак је рођен. Далеко од реке у Србији где је отац одрастао. Отац је новорођенче препознао као малецну знојаву чврстину влажних црних очију.

Мајка је била срећно скромна на изласку из породилице. Зграда је у својој боји личила на фабрику чоколаде. Десном руком држао је сина у његовом првом загрљају. Леву руку је пребацио је преко рамена жене.

– Пољубио сам сина. Све је то почетак када се приближавамо крају – проговорио је отац.

Она је била срећно скромна на изласку из породилице. Зграда је у својој боји личила на фабрику чоколаде. Десном руком држао је сина у његовом првом загрљају.

Енглески краљ Ђорђе на десној руци је носио рукавицу. Лева је била нага. Десница је била чудотворна. Лечила је оне који би је додирнули или пољубили. Тесном улицом Стратфорда краљевску свиту са десне стране опкољавали су болесници и просјаци.

Краљ је успео да додирне десницом њих неколико који су осетили топлину излечења и наду у бољи живот – препричавало се. Да зараза или провиђење несреће не би прешли на краља, десница је била обучена у рукавицу.

На дан рођења сина отац је десницом усред паба у граду 350 километара удаљеном од Торонта ударио тада за све у граду најјачег човека – хокејаша Ласеа. Постао је оверени престолонаследник дневне јачине.

– Прихватам се да будем најјачи у овом граду. Натоочи и за Ласеа – рекао је отац дечака. У граду су сви поштовали човека који ударио хокејаша Ласеа. Живео је са тим аутопортретом. Дечак је одрастао немајући ни реченицу знања о пореклу свога оца. Постао је Канађанин. Одрастао је на прећутној слави свога оца који је радио сезонске послове чишћења писте на локалном аеродрому.

После много година отац је посетио родни град. У кафанској тучи није имао времена да удари десницом. Пуцањ му је пробушио срце.

Син је у компанији за сечу шуме подједнако користио десницу и левицу. Било му је за живот довољно што су га на улици препознавали као сина човека који је ударио хокејаша Ласеа. Довољно да се сачува од беде и болести. И данас живи тамо.

Драган Ј. Ристић

НЕСАВРШЕНОСТ

Господин Л. А. могао је о несавршености људске природе да напише есеј или пак омањи роман, али је њему то само за тренутак прошло кроз главу кад се, помажући жени да намести завесе, попео на столицу коју је ставио на сто, стрмоглавио одозго и само пуком срећом остао неповређен.

ПЕСНИК И УСАМЉЕНОСТ

Сенке су се копрцале по зиду, творећи нешто као фреске на којима се уморна светачка лица боје воска, лагано покрећу као део игре светлости и таме. Да. Све је игра светлости и таме. Он није био религиозан у правоверном или фанатичном смислу те речи. Више гностик који је веровао само да би оспорио туђа веровања. Верник из ината. Покушавао је да ухвати те невидљиве нити које преду свет између светлости и таме и претвори их у речи. Писао је песме. Уствари, био је усамљен. И уплашен. Своју самоћу је крио иза метафора и тешио се тиме да ће једнога дана постати признати песник. Поезија је лоша утеха за губитнике. Али није имао снаге, нити је умео да изађе из свог света измешаних сенки, на граници између светлости и таме.

Нешто је роптало у тој грозној тишини...

Песма се лагано помањала иза сенки, иза оних уморних светачких лица боје воска...

ПЕСНИК

Изашао је испред зграде. Кренуо је ка малом парку у коме је често у сумраке волео да се осами и размишља о својој поезији, животу. Сео је на клупу. Јесен је спуштала своју жуту боју на њега. Сенке са његовог лица загребале су јесен, па се питале да ли из ране јесени цури жута или црвена боја. Очи су му гледале чак у грање космоса.

Размишљао је о грању у својој души, како се рачвало у тајанство његових питања. Како му је једна таква унутрашња грана оставила један лист у оку. А он се плашио да ће тај лист пожутети и отпасти, као што се и догађа са листовима. Али он још увек гледа кроз тај лист, и уместо најситнијих детаља тог листа види дрво света како се грана ка њему и како једна грана пролази тик поред његовог ока. Онда схвати да лист у његовом оку припада тој најближој грани света.

Сувише смо запоставили природу, помислио је, па ја као песник, ето, својом маштом стварам своју властиту природу испреплетену са мојим телом.

Сумрак је покушавао очајнички да га придобије за себе. Једна нијанса црне боје, стави му руку на раме. Песник узврати сумраку једном посебном нијансом ноћи из једне своје песме. Затим устаде и крену ка својој згради. У парку је остала његова усамљеност која се поистоветила са предстојећом ноћи.

БРАТ

Жена и мушкарац су се вољели. Он је био надна-
равног сензибилитета, антена за суптилни женски срх.
Она је дуго била осамљена те јој се чинило да он утје-
ловљује читав свијет који би ју могао излијечити. Ко-
муницирали су сновима и менталним порукама. Љубав
су водили далеко од овоземаљске аутоматике. Љубав на
Олимпу. Однос метафизичке нарави и божанске моћи,
али с људским слабостима. Она кључна потјецала је од
жене која је жељела бити јединим станаром унутар му-
шкараца. Једном је уснула сан који ју је потресао. Њезин
мушкарац није био један једини у своме тијелу и духу,
нити је она била једина станарка. У њему је живио и
његов „брат“, али њих двојица се пред њезиним очима
никада нису могли појавити заједно. Цио тај кошмар
жена је настојала ухватити барем један трен у којему би
их угледала заједно, као „браћу“. У постељи, таман кад
би јој се учинило да је поред ње њезин мушкарац, учас
би ишчезнуо, а на његову мјесту појавиле би се хлаче.
Из ногавица би извиривале малене голе кости без ткива.
Из рукава кошуље иста језа. Бестјелесна снохватица већ
идући тренутак претворила би се поновно у њезиног
мушкараца. У том сну, видјела је кроз копрену кише, мо-
ра и влаге мноштво јарко плавих кишобрана. Мушкарац
јој је, са своје стране сна, поручио да су то кишобрани
његова вјерна „брата“ који унутар њега кисне под обил-
ним падалинама душе. Чије душе? Снови немају грама-
тику. Жена је била на рубу психичке литице. Брат је си-
јао сјеме раздора. С њиме није могла, или није знала
остварити однос. Био је попут злог закржљалог шестог

прста руке свих догађања. Претапања. Паслике. Неизвјесност. Час онај којег воли, час његов сродник од кости и страховито аморфне присутности. Отворивши очи, схватила је да је и брат бог. Бог недостајања.

Леила Самараи Мехди

()

(...) Једног дана само је рекао „ТАЧКА“. И подвукао црту.

ИЗЛАЗАК ЗВЕЗДЕ ИЗ ОКРИЉА
МАГЕЛАНОВОГ ОБЛАКА

И би Супернова.

ДОБРА

Сједили су испред каване док је сунце клокотало по црјеповима се одбијајући. Они ту сједе већ тридесет година. Готово сваког јутра ако се може, ако је суво и ако не пуше, ту су Асим и Јоја. Обично се крене кафицом, јутарњом, а заврши ракијицом, сиктерушом, негдје послје пола ноћи. И добро се подноси. Бар за сад, а године су већ побијелиле им главе и Јоја већ одавно не може без штаке уз чаршију.

Прође дјевојка. Незнана. Затреска грудима и стражњицом, лако обучена, и одлети на врховима прстију низ калдрму.

„Добра“, испрати Асим дјевојку кратко док је спуштао филџан на стол.

Град је испод њих низ улицу пунио се полако. Бука аутомобила и чаврљање познаника заглушивали су клокот сунца по црјеповима и јутро се залијетало подневу заиграно. Прођоше погребна кола стидљиво уз тротоар се прислањајући. Пекара испод кафане напуни се људима а два улична чистача у зеленом су гањали папириће уз руб цесте. Ћаци у колони отпјеваше пјесмицу са учитељицом на челу и неки мангуп с мотором загрми поред њих грабећи ваздух гумама. Поред њих се столови каванске баште почеше пунити а сунце са црјепова склизну на стакла прозора и завири у куће. На цести се забљесну плијесан од уља аутомобила и прашине и неко у близини пусти гласно музику. Полиција направи два, три круга аутом, а младић за столом до њиховог обори чашу на тло и опсова нешто сласно. Потом се камин са приколицом заглави на углу улице изнад њих

па се уфати колона од аута на брзину и неки су галамили истурених глава кроз прозоре а неки су трубили сиренама. Кад се све рашчисти, протрча поред њих господин у тренерки, сав задихан, и застаде на рубу башче наслоњен на камени зидић душу испуштајући из носа.

Јутро се већ приближило подневу кад је Јоја прекино тишину да наручи и другу кафу и при том прво уздахнуо јакo:

„Јах, баш добра.“

НАГЛО ПРОМЕЊЕНА ОДЛУКА

Красна је хтела да се освети Лепој, због сивооког Драгог, који продаје дуван на тржници, и који их обе једнако вара са русокосом Милом, апотекарком, и тврдо решена да је наружи, ишакета, рашчупа пошла је да јој се испречи на путу.

Али кад ју је угледала како долази, врцкавим ходом, у друштву огромног шарпланинца, нагло је променила одлуку и свратила у оближњу гостионицу, где је попила два вињака и попушила три цигарете.

21. ВЕК

Форма постаје све моћнија, изглед постаје важнији од садржаја. Некад је квалитет био важнији од паковања, а сада је паковање важније од квалитета. Све то из жеље да се буде примећен у све већој маси. Квалитет је прерастао у квантитет, а квантитет у комерцијалност. Форма је ту, изгубио се смисао.

ОСВЕТА МАЛИХ СТВАРИ

Шта да радим са гомилом ових глупости? Не могу да их бацим, не би заиста имало смисла, не могу никоме да их дам – поклони се не поклањају.

Толико се тога накупило у овој малој соби. Књиге су ми загушене од тог полукича. Делује смешно, а треба и брисати сву ту прашину. Шта да радим са свим тим тричаријама?

Не, грешна ми душа. Не могу рећи да ме није радовао бели меда са туфнастим ушима и срцастим дугметом на сред мекога тела на коме пише *I love you*. Вирио је из шоље за белу кафу која је такође сва нашарана срцима била поклон моје мајке за један Осми март.

Па фењерчић за миришљаве свеће који смо добили за Божић, исти за брата и мене.

Мој брат је мајстор за кич поклоне од 99 динара. Да ли му то увале продавачице или бира сам, нисам начисто. Кутијица за накит је бела, са зеленим сомотом и плавим машницама, опточена лажним златом. Рам за фотографију бели, са срцем до срца, и преградом за оловку где пише, црвеном бојом *I love you*, наравно.

Па силне иконице које сам добијала од Мише, док се трудио да ме уведе у свет вере.

Па неке fine стварчице од тетке, Славице, Марије.

Хм, знам шта ћу. Ставићу све то у једну картонску кутију и гурнути у затворени део плакара. Тамо ће им бити добро, мене неће нервирати, нико се неће љутити.

И тако би учињено.

Соба је врло брзо попримила сведен изглед, интелектуалан, баш као што и приличи соби једне умне девојке, која је озбиљна и наклоњена уметности и читању. Без сувишних детаља, молим.

Али, некако тих дана, почех, богами, прилично озбиљно, да водим рат са ближњима својима. Водила сам добар рат, својим убојитим оружјем које није могао нико победити. Добро баратам речима. Борба је била непрестана, тешка. Свака свађа пакла је горе јер душа ми није камена.

Рана преко ране, али нисам се могла одупрети пориву да повређујем друге и себе, да тражим да будем повређена.

А ноћу бих легла, загњурила главу у јастук и горко и неутешно плакала сатима. Сама, невољена, несрећна. Као отрована мучила сам своју муку, кривила друге, па себе, судбину...

Трајало је то осећање данима, месецима, нико ми није могао прићи, нико ме није могао утешити. Нигде лека за рањену душу.

Једне вечери у потрази за некаквим речником попела сам се на столицу, отворила преграду, и онако смушена, закичила стару картонску кутију.

И тада, гле чуда, као ослобођени недужни заробљеници, полетеше из кутије меда, рам за слику, кутијица за накит, иконице.....

Повикаше у глас: *I love you!!!*

Дубоко сам уздахнула и своје мале дрангулије вратила на полице.

КАО ВОДЕНИЦА

Воденица је, попут неког старинског сата, чест симбол снаге, протежности, трајања и нужних осцилација. У вријеме набујалих прољетних вода њен се котач окреће врло брзо, у раздобљима суша ствара се дојам као да сасвим стоји, али се ипак окреће... Понекад готово стравично шкрипи те се чини да ће заувјек стати, у другом тренутку застрашујуће силовито разбацује воду, па се чини да може здробити све што јој се нађе на путу.

Пуно је воде под њим протекло, и пуно се пута окренуо... И док се неки котачи врте наоко посве узалуд (тек тако да дају умјетнички дојам пејзажу), други су самљели доста жита те дали храну многим животињама.

Воденица је зброј природне снаге и једноставне људске домишљатости, и као таква одлично одражава и снагу природе, и сву дивоту разноликости људског рода, али и самог живота, с његовим успонима и падовима, бурним мијенама и раздобљима мирне стабилности.

Котач среће се окреће, и каткад нам се чини да је оправдано да се питамо, окреће ли вода котач, или котач покреће њу?!

Као што некад не знамо точно процијенити јесу ли наше свјесне одлуке узроковале нека животна збивања, или су ти догађаји утјецали на наша величанствена мишљења. Што је – ту је, налазимо се одређеном за сваког различитом животном тренутку, а неки од нас настоје тај тренутак описати, разумјети, па чак и нешто о том написати.

Куда ће нас вода однијети, хоћемо ли застати, или ће нас котач неочекивано здробити? Ову дивну или тужну, а свакако извјесну недореченост оставит ћемо за потомке, сликаре и фоторепортере.

ШЕТАЧ

Ходам по леду са рукама у џеповима. Уздам се у часове скијања што сам једне године узимао. Стабилан сам ја у ногама, мислим. Не би човек рекао, да ме сада види, да имам икаквих брига. А ја ти већ мислим колико нови зуби коштају. Али руке из џепова не вадим.

БИЛО...

Поподне сам провео поред базена, ловeћи у мрежу трепавица бијело небо испод кога се астматична атмосфера знојила. Љето је, осјетим, ушло у златну, силазну фазу.

Жмурим, и дођу ми милијарде мириса из дјетињства. И глас мајке која ме, сва миришући на моју млађу сестру, на ајвар, љесково лишће и сатараш, исцрпљеног пливањем и јурњавом за сјенкама, зове на ручак...

Мирис бураније, парадајза јабучара и парадајза *мудоње*, мирис тиквиних вријежа, краставица и кукурузне свиле...

И цика дјеце...

Данас, на сваком оном камену крај кога смо, накостријешеног паперја и модрих усана, цвокотали након гњурања по вировима горске брзице, зјапи по једна човјеколика празнина. Празнина која има облик мојих давних, давних другова...

Недавно сам, након много година, посјетио родни крај и са запрепаштењем открио да су ме те празнине током многих бесмислених година чекале. Прилазио сам им једној по једној, препознавао их и поздрављао, зовући сваку по њеном древном имену.

То забачено дјетињство, које су спарни наговјештаји михолског љета, импрегнирани зујањем пчелињих ројева, ишчепркали испод дебелих наслага изгубљеног времена, прогонило ме је читав дан. На концу ме је сустигло, прислонило уза зид и питало: *Желиш ли да ти ставим повез преко очију?*

СВИРКА НА МНОГО НАЧИНА

О, дааа... Дошао је и тај дан. Ооооо, дааааа!!! Ту су, у Граду. Данас ће да свирају: пале и жаре! И сад, док се спремам да испијем последње пиће пред полазак и док урлају из мојих малих и слатких звучника, присећам се њихове прошле свирке и оног лепог осећаја који ћу данас поново да осетим. Не онај осећај док се мазим са дечком плаве косице него онај дивни осећај кад се све узјебе у стомаку па морам у ве-це да се онако фино олакшам и будем срећна. Са ледом, Микаило, рекла сам са ледом.

О, дааа... Уууххх... Још да упознам неку слатку девојчицу тамо и могу да будем срећна месец дана.

ПРИЧА ЗА СЕБЕ

- Госпођо, ваш син је плодан писац, има ли...
- Он је обичан кретен.
- Ха, ви се, наравно, шалите...
- Ја не уmem да се шалим.
- Да?
- Он је неуспели абортус.
- Али, мама!
- Окани ме се... Пукао куртон, господине.
- Како то мислите?
- Лош квалитет.
- Али, мама!
- Окани ме се... Покушавала сам да побацим. У оно време били су забрањени абортуси: парила сам се,

гутала таблете, превијала преко бурета... Баксуз се зале-
пио.

– Али, мама!

– Окани ме се!

– Скренули смо разговор: ипак, мислите ли да су
данашњи куртони квалитетнији?

– Одавно их не користимо, знате зашло се у го-
дине, али мислим да нису.

– На основу чега тако мислите?

– Упропашћена је српска књижевност. Многе ге-
нерације лоших писаца дошле су на свет заслугом ло-
шег квалитета куртона... Није увек добро ослањати се
на заштитна средства.

ЕНРИКО

Одећу одбаци. Радну. Заробљеничку. На њему пелерина. Нова. Униформа сиво маслинаста. Испеглана. Гојзерице изгланцане. И шешир перушком украшен. Алпинац. Накинђурен. Као када је с Апенина пошао. У поход ратни. Преко мора. И седам гора. На Балкан врлетни.

Пред Ђорђом, оцем нашим, стоји. У ставу војничком. Благослов иште. Отац му кесу дувана пружа. Шкије херцеговачке. Жестоке. Што цигерице дражи. И благослов му даје. Да се придружи Јанку нашем. Да у борбу иде. Против лудила фашистичког. Које га под своје узе. И на нас усмери.

Опраштам се од Енрика. Од канциона његових. Умилних. Које сам разрогачен слушао. У подруму нашем. Акустичном. Сигом пресвођеном.

И од ватара се растајемо. Пламтећих. На којима смо пужеве голаће пекли.

И речи међу нама усахнуше. Замреше. Талијанске. Сонорне. И наше. Опоре. Тврде. На којима је језик ломио.

И псовке скаредне ишчезоше. Којима ме је зара на научио.

Отац га замоли да нам пише. Када кући преко мора пређе. Обећа. Очију сузних.

И никада више. Ни писма ни гласа. Да је жив претекао. Слутње наше не потрајаше. Тајну нам провалише. Брод Гарибалдинаца је мина пољубила. И све их на дно мора повукла. Сињега. Јадранског.

Остадох да за „Јувентус“ навијам. Торина му родног. Уместо деце Енрикове. Коју није ни имао. Али је за њима чезнуо.

Porca madona!

ЗОРАЊЕ
(ГРОВОИ-ГРМОВИ – ЗАРАТИЛИ, ЉУТИ)

Док је летње сунце пржило, Теодосије Јон Зоран, кога су на левој обали Дунава, који је гиздаво текао кроз поља, најчешће звали Зорање, сишао је низ благу обалу да одсече погодан комад дрвета за израду фруле. Док је стадо мирно пасло у *Дугој пољани*, Зорање је зазвиждукао арију до чијег краја никада није стигао. Наиме, чувајући овце, читавог живота, свакодневно би песми додавао понеку ноту, покушавајући да склопи ту мелодију која би изразила оно чиме је био опседнут: а одавно је у природи наслутио предстојећи рат између дрвећа и громава, у којем су самртне олује претиле целој флори.

У истом часу кад је одрезао комад, проломила се немилосрдна муња у пратњи полуделих громава. Стрмине су пучале и љуљале обале, да се чобанин-композитор једва успео на ливаду. Готово све овце су се разбежале. Неколико храстова, часак пошто би овце напустиле њихов заклон, падало је опаљено и сломљено громом.

Тек што ветар није објавио победу олује, а усправљало се околишно грмље и прихвало у госте уплашене овце. После цинова-храстова, рат са громовима примало је *неугледно* грмље, али *благо нишчима, њихово је царство небеско*. Дрвећу се смркло, грмљу, ево, свиће – господаром биће.

Кад је ујутру заиста свитало, и док је зора недрила јутро, Зорање је гласно уверавао своје сачуване овце да је његово име отуда и дошло, од тога што их је кад год

су биле уплашене од уништеног зеленила, чувао до зоре, и то је било то *зôрање*, у којем се чека дан.

А кад је дошао нови сунчани дан, поново светао и врео као и онај од јуче, а стигло је подне кад се *пландује*, Зорање се више збунио од огољене природе без дрвећа, него од олује. Требало је одвести овце у неки хлад, иначе би угинуле на пакленој температури. Али, *буљук* у сенку да згони пастир, треба сенка густа. Грмље је оскудно, али царско смрт-дрвеће које нас гледа с неба, баца густу сенку која чува и стадо и пастира, који свира овцама, у жарко подне на довршеној фрули, завршену и савршену песму.

А та небеска храст-сенка нас чува и од тога да нас врана не прелеће.

МУВА

Била си најлепша. Веровала си да никада нећеш постати мува.

Летела си свуда по граду, од кафића у центру до сплавова на реци. Замерали су ти зли језици да си без главе, али ти за то ниси марила. Шта се кога тиче како мушице набављају крпице? Ти си само држала ниво. Екстра за екстра. Ако смо сви склони слетању, онда треба слетати само на квалитетно парче меса. Зар да ти причају о памети, они који се облаче на кинеском ђу-бришту?

Временом долазе ројеви свежих провинцијских мушица. Сама себе подсећаш на муву, а твоја глад постаје све већа. Чини ти се да си постала робиња крпица. Полудобровољно идеш у предграђе да се ноћу муваш између црвених столова, где се опуштају свакојаки мухоловци. Све је као пре, само мораш више да одрадиш. Квантитетом до квалитета. Мање меса, а више измета. Све док имаш крила, можеш да летиш.

Понекад се кроз прозор куће љубави загледаш у недостиж. Варљиво стакло. Све је на дохват руке, а руке ти празне. И тако зујиш и зујиш између стакла и завесе са страхом да те не стисне рука хранитељка.

ПРЕОБРАЖАЈ

Знате оно о реинкарнацији. У првом животу сте били једно, а у другом друго. Тако сте у првом животу били цареви, министри, посланици. У другом сте поставили просјаци, прасци, магарци и ко зна шта још!

Код мене је, на жалост, све обрнуто. У првом животу сам био пас, заправо цукела. Нисам имао кућу, нити стан и тумарао сам свуда по држави. Режао сам на свакога и где сам видео храну, брзо сам је отимао и бежао. Морам да признам да сам лајао на сва уста, а хтео сам и да уједем онога који ме је нервирао или дирао. Једном речју, признајем, био сам гадан пас, па сам дојавио свим општинама, градовима, па и мојој држави.

То је било време прогреса. Могао си свуда слободно да шеташ, јер шинтера није више било, могао си свакога вербално да вређаш. Ја сам лајао љутито, а режао оштро.

Држава се мало забринула и нервирала због таквог мог живота. Власт није могла мирно да спава кад јој неко стално лаје. Зато се досетила и као прво бацила ми једну сочну коску. Омирисао сам је, стварно је била укусна. Почео сам да је лижем и мало сам се већ преобратио. Постадох полукултурно псето. Нисам више лајао већ само режао. У ствари, ја и не бих лајао када бих свакодневно добро јео. Знате оно: „Ал’ се некад добро јело, баш“.

Балавио сам тако ону коску неколико дана, али још, као права цукела, нисам се њоме задовољавао. Видео сам како пси чувари једу месо, лепо се облаче, знате оне прслучиће на цветиће, па имају изгланцане каи-

шеве. И ја се окренем властима. Кад могу сви од уличара, лопова, шверцера да буду добро с влашћу, пробаћу и ја. Прво стидљиво махнем репом и уместо лајања – закевћем. Одмах добијем бољу храну. Већ видим себе; постајем културно псето. Почео сам и да шеним! Све сам се уздизао ка власти. Лизао јој руке. Одмах сам добио и одело. Ја просто шенуо од среће! Од силног уздицања све сам више ишао на две ноге. Хране и послastiце колико волиш!! Толико сам био окупиран јелом да сам и заборавио шта је лајање. Само бих још понеки пут зевнуо.

Тако сам дуго и дуго шенио да ускоро, у свом другом животу, постадох човек. Ако данас видите да нешто молим власт, као да шеним, знајте да је то навика из мог првог живота. Не узимајте ми за зло што тиме рушим достојанство човека!

ЖИВОТНА ПРИЧА

И ми смо некад били своји на своме. Сад више не знамо ни да ли смо своји, ни да ли смо на своме... Многима од нас животна прича личи на књигу утисака, па се само за покојника може рећи да је ријешио своје животне проблеме. Најбоље је онима који живе од данас до сутра: Они углавном уживају у мраку... Јер, ноћ је дио дана кад многима пада мрак на очи! А, како и не би, кад је на земљи исто као и у води: Велике рибе гутају мале. И само се на слабима примјењује закон јачег! Девиза је: Док је батине, биће и батина (Некад нас је тукла само батина, а сад нас бије и лош глас!) Зато и кад хоћеш да скочиш удаљ, руке мораш подићи увис.

Међутим, и њихове глупости понекад измакну контроли. Само се окрену, а већ од успона направе пад! Шта им вриједи то што су штошта урадили, кад штошта и нису... Да знају да су погријешили, можда би се и покајали? А како да знају како ствари стоје, кад само леже?! И никад нису задовољни. Ако су се добро најели, не значи и да су сити. Зато смо им некад показивали и зубе, мислећи: Ако их истина не боли, нека их макар вријеђа! Сад носимо протезе... Ма какво одијело! Више ни гаће не чине човјека.

Окрнули смо леђа свијету. Нажалост, многи су то погрешно схватили. А кажу да смо много јаки. Не знам зашто су онда сви против нас!? Јер, ми само радимо оно што и сав нормалан свијет: Стежемо каиш. И они који су некад куповали на велико, сад све то продају на мало. Јер, са новцем као и са здрављем: Кад га немамо у младости, како да га сачувамо за старе дане? Куповали

смо и вријеме... И потрошили све кредите. Зато, нема тог дна којег ми нисмо дотакли!

Од очараних до разочараних, само корак нас дијели! И одлично се разумијемо: Нико ни с ким не може. Јер, некад смо се и хранили и бранили. Сад само гладујемо. Неки су продали и вјеру за вечеру! Сад не знају како да обезбиједи доручак, а више немају шта да продају. Ипак, нисмо сви исти: Једни су голи и боси, а други само гологузи. Штап и торба за једне су статусни симболи, а за друге просјачке справе.

Како да избијемо на чело, кад смо од почетка на репу догађаја? Живјели смо ту и тамо... А сад живимо између тога! Никако да схватимо поруку: Ако желите да остварите циљ, немојте га гађати. И поред свега, вјерујемо да и ми коња за трку имамо! А, кад трка прође, видјећемо ко ће да вуче...! Ваљда они који имају кичму? Без обзира на то што ни њима није лако: Стварају проблеме и себи и другима.

Ако не може другачије, онда клекните! Олакшаћете и себи и онима који хоће да вас узјашу.

НОЋ ЗА УМИРАЊЕ

Са терасе се види све, и вода, и тамни облаци, сумрак помешан са светлошћу месечине... И осећа се ветар: Ех, тај ветар! Да нема тог ваздуха у покрету, насталог незнано где, ова ноћ и овај приказ испод терасе били би само светло и боја, само неживи спој воде и земље. Али ветар оживљава хоризонт... Он помиче облаке и таласа реку, Он тера сребрни одсјај месеца да игра, и скаче, и поново игра над узбурканом водом. Ветар се појачава. Његово струјање открива и сакрива звезде. Поглед ми скреће са обасјане реке и пада на црну непомичну земљу. Гутам то црnilо земље. Ветар ми смета јер ме мази, умиљава се и тера ме да се уздижем, нагоним ме на покрет. Он жели да се ја прикључим игри, да упловим у његову струју и занесем се, незнано где. Одједном ми се и земља под терасом чини живом, приступачном. Затварам очи. Не желим да гледам живот. Хоћу да будем сам и мртав. А ветар зове. Кретање ме вуче и носи преко тамне земље и умаласане воде. Наједном нисам више на чврстој тераси већ летим и прикључујем се бескрајном балу елемената. Не желим да будем део хармоније. Када стојим непомично и гледам мртво у простор преда мном, опасности нема. Сада кад ветар покушава да ме однесе и да ме оживи ја трнем од страха. Како ћу да одбијам живот кад сам део њега? Како да се вратим после у своје безопасно мртвило?! Са друге па стране размишљаам: што да не? Ова ноћ је добра за умирање баш као што је и сваки дан добар за живљење. Зашто да се не бацим вечерас са те терасе? Ветар попушта и све се полако враћа у стање непомичности. И ја

сам се вратио на терасу. Мртав поново. И безбедан. Плаши ме живот. Бежим од кретања, од себе, од света... Вратиће се ветар, али сада, срећом, одлази, незнано куд.

ПРИЧА О ЈЕДНОЈ ПОЦЕПАНОЈ ЦИПЕЛИ

Једном сам имао поцепану ципелу. Тешко је то, улазе каменчићи па боцкају. А и ноге су мокре кад пада киша. Лоше се осећаш кад ти ципела није цела. Стално пазиш да неко не примети, а никога, уствари, није ни брига. Не би они никад приметили да сам не гледаш онде где не треба. Просто да не поверујеш, колико онда почне да их интересује. Зато сам увек покушавао да не водим рачуна о томе у каквом су стању туђе ципеле. Идем лепо својим путем и бринем сâм за своје, шта ме се тиче туђа обућа. А све и да ме се тиче, опет ме се не тиче. То је ионако само ципела. Она може да служи и кад је исцепана; додуше, некад је то мало незгодно, али шта сад. Свака ствар има рок трајања. Неко никад нема поцепану ципелу. То је у реду, нисам љубоморан, има човек право да му не зебу ноге. И сâм сам имао много више целих, оних без фалинке. Али није у реду да се гледа у туђе ципеле, то је важно схватити. Зато не волим људе који одмах меркају обућу. Уосталом, ником се баш не свиђа да хода тако, па да га сви гледају. Можда неко више воли кад му је ципела цела, макар и да жуља. Ја, на пример, не волим ни под разно да обујем тесну. Имам осећај да бих је пробушио за мало луфта. Тад би поново улазили каменчићи и вода кад пада киша, али тако је боље. А и научио сам, више се и не осврћем на подеротину кад се појави, и нико је не уочи. Бар ми се тако чини.

Витомир Теофиловић

МИКРО-ПРОЗА СВАКОДНЕВИЦЕ

ТРАНСПАРЕНТНО

– Да ли се, г. Министре, у Вашем говору *оно* односило на *ово*, а *ово* на *оно*?

– Добро сте ме схватили, ја се као политичар одувек бринем и за ово и за оно! Једно без другог не иде!

РАВНОТЕЖА

Напред напредни! Назад назадни! Средина стој!

Није тапкање у месту наша несрећа већ стратешко опредељење – заштита од политичких екстрема: срљања напред и котрљања назад!

ИМАШ ЛИ КРЕДИТА, СОЊА?

Мобилни је звонио. Погледао сам на дисплеј. Познат број. Била је то она. Курва. Дирао сам ђоку и причао са њом. Запањила ме је невероватна доза отворености коју ми је указала. Тачније, рекла је нешто што ниједна друга риба вероватно не би: „Срела сам малопре у граду једног јебача и душу бих продала да ми полиже пичку“. Помислио сам: „Дођавола, то бих и ја могао да ти урадим, сестро, можда чак и за цабе“. Такође је тврдила да то „што су њој мушкарци радили“ никако не може да се подведе под термином „љубав“. Јеботе, питао сам се, колики ли је ред за воз био дугачак?

Наравно, након мог искреног излагања ситуације у којој се налазим, цинично је приметила: „Па ти си мили загорео, а?“. Курва! Све сам јаче стискао кобају и замишљао како јој га набијам у то мазно дупе, док јој се вилица грчи. Додуше, можда јој пицу ипак не бих полизао за цабе, јер то базди к’о из ауспуха, али бих јој свакако спиздио курчину у уста. Она има тако сочна уста. Стварно не знам који ми је ђаво. Не разумем који курац она хоће од мене, ако већ тврди да не воли мршаве типове. Па нисам ја крив што сам овакав. Да ми је живот нормалнији и да овом земљом не владају политичарилопови који нам исисавају животну енергију, сигурно бих био дебљи од неког сумо рвача. Како год, почео сам да цугам као луд и све више заборављам разлоге због којих би ми риба уопште требала. На крају нашег разговора упитала ме је да ли имам с ким да дочекам зору. Рекох јој да немам. А кућног љубимца, можда? Па, имам. Зове се Ђока, рекох, ево сад ћу баш да се

играм са њим док буде било програма на ТВ-у. Тамо где љубав нема вредност, емоције понекад имају своју цену, зар не?

ПРОТЕСТ ПРОТИВ КРАТКОГ

Господине уредниче, из прилога који Вам шаљем, можете видети колико су моја грађанска права угрожена:

- Халоооо!
- Дежурна служба, изволите.
- Да ли сам добио полицијску станицу?
- Кога сте тражили?
- Тражио сам полицију!
- Полицију сте и добили. Одмах сам вам рекао – дежурна служба.
- Откуд ја знам чија дежурна служба! Можда хитне помоћи или ватрогасаца!
- У чему је вас проблем, господине?
- Ја мој проблем носим у себи и јако је велик.
- Молим вас, будите кратки и јасни. Реците о чему се ради?
- Зашто кратак, кад имам велики проблем?!
- Зато што морамо брзо и ефикасно да делујемо и немамо времена да слушамо опширна излагања.

То је само један пример. Обраћао сам се и заштитнику грађана за људска права. Питао сам га зашто мој проблем не сме бити велики, а ја не смем бити опширан. И он ми је тражио да будем кратак, јер га испред канцеларије чека група грађана са својим малим проблемима. Ко ме год сам се обратио, сви су тражили да будем кратак. Чак и психијатар, коме сам се обратио за помоћ, тражио је да будем кратак, јер га чекају други пацијенти.

Сад и Ви, господине уредниче, тражите од мене кратку причу. Ако морам кратко да причам, онда ми, бар, дозволите да опширно пишем, пишем, пишем...

СТРПЉЕЊЕ

Твоје стрпљење је фантастично, огромно, бесконачно.

Моје стрпљење није тако велико, бесконачно.

Моје стрпљење је при крају, нестаће.

Не могу више да трпим твоје бесконачно стрпљење.

Моје стрпљење је управо исцурило.

Роберт Тили

ЈЕДНОГ УОБИЧАЈЕНОГ ДАНА, ПРЕ ЗГРАДОМ СЕМИНАРА ЗА ФИЛОЗОФИЈУ

Једног уобичајено безнадежног дана, пред зградом локалне мртвачнице у Вајмару, сеђаше млађани и пропшни јуноша од поете Шилер и старији му и уважени колега Гете и посматраше бесциљност појавне опсеције што реалношћу се назива, пред собом.

Парк беше пуст, све до тренутка када један млади пар хитро, у жучној расправи, протрча крај клупе у којој се излежаваху ова два гиганта светске мисаоне оставштине, и девојка, заставши мало, развали шамарчину момку, те се разиђоше, у супротном смеру и дијаметрално различитим правцима.

И он пожелеле да никада више не види њу, и она пожелеле да никада више не сретне њега. Управо ће се зато и целог живота изнова и изнова сретати.

– Ето, видиш! Тако бих ја тебе! – крајичком усана процеди Шилер Гетеу, на шта овај, разуме се, не одговори ништа.

ИСТО

У овој земљи, после нове револуције, више ништа неће бити исто.

У овој земљи, више ништа неће бити исто, после нове револуције.

Ништа више неће бити исто у овој земљи после нове револуције.

Више ништа неће бити исто у овој земљи после нове револуције.

.....

In this country, after a revolution, it will all be the same.

СОЛИДАРНОСТ

Велика колона очајних, гладних и неиспаваних људи кретала се левом страном улице идући у сусрет возилима која су долазила из супротног смера.

Очајници су мало по мало враћали самопоуздање опазивши да им возачи аутомобила који долазе из супротног смера аблендују. Доживели су то као дуго очекивану солидарност са својим оправданим, људским и племенитим захтевима. Ту радост донекле је помутио приказ који им се указао иза прве велике окуке. Полицијска патрола је радаром ловила возаче који су, заобилазавши на једвите јада колону јадника, нестрпљиво додавали гас.

ПОДНЕ

Црквена звона са оближњег торња су почела свој подневни звон када је баба Стана опет осетила тај специфичан мирис. Од како зна за себе, увек су је са неверицом посматрали и запиткивали о њеном необичном дару. Или је то било проклетство? Имала је непогрешиву способност да намирише смрт. Раније, док је била сасвим млада, није схватала, није била сигурна на шта се односи, и само је најблискијима поверавала када би осетила тај мирис. Но, време и године су је полагано учили, тако да већ деценијама одлично процењује када, како и коме сме да каже, да пренесе страшну вест. Баба Стана је током својих година видела и осетила многе реакције људи којима је саопштила тренутак наступајуће смрти. Неки су са ниподаштавањем одбацивали њене речи, неки су се бранили, већина је са језом у костима уз кисели смешак покушавала да занемари пророчанство, а тек мало њих је успевало да искористи вест и живи уживајући у свему о чему је до тада маштало а није смело, могло или хтело да проба.

Овога пута, мирис који је баба Стана осетила је био посебан, необичан, у први мах је била чак збуњена, није одмах могла да препозна на кога се односи. А онда је, уз звук последњег откуцаја са црквеног звоника разумела. То је био њен мирис. Није се уплашила. Ни изненадила. Није осетила ништа. Изашла је у двориште, помирисала своју ружу коју је годинама брижљиво заливала, села на трножац и препустила се благим зрацима подневног пролећног сунца. Спокој ју је полако преплављивао. Бројала је у себи своје године, није их се могла

набројати. Покушала је да измери сву љубав коју је дала и примила за све те године, али јој није могла наћи меру. У дубинама своје душе трагала је за неоствареним сновима, неиспуњеним жељама, недостижним доживљајима – није их било. Све је у реду, бела светлост може да дође...

БОЛОЊА

Током мучних момената ван сваке границе продуженог апсолвентског стажа због једног испита, схватио сам да би ми било исплативије и продуктивније да у септембру поново упишем факултет, овога пута по другом образовном систему. Исти смер, наравно. То сам и урадио. Јако брзо се испоставило да сам био у праву. Предавања на првој години сам пратио редовно и био сам активан на важбама. Другу сам мало преспавао, али сам урадио неколико добрих семинарских радова, па је и она брзо прошла. Трећу годину уопште нисам слушао, али сам ишао на сваки колоквијум и скоро сваки положио уз помоћ бубице. И тако, у четвртој години, доживео сам невероватну ствар. Ушао сам у слушаоницу да полажем баш онај испит који сам бесомучно падао пре него што сам одлучио да поново упишем факс по новом систему и у првој клупи видео самог себе! Какво чудо! Претпостављам да је апсурдни чин поновног уписивања истог факултета као један једини на овом свету створио парадокс у просторно-временском континууму и тако спојио неспојиво. Пришао сам му. Изненадио сам се колико се он није изненадио што види самог себе. Био је кататонично забуљен у скрипта. Још један апсурд, изгледао је старије од мене, а ја сам њега оставио ту, а не он мене. Шта сам могао? Загрлио сам га, пожелео му срећу и сео на другу страну слушаонице. Положио сам испит и изашао пре него што је он изашао пред професора. Нисам желео да знам шта ће се десити. Који месец касније, запослио сам се у једној добростојећој српско-америчкој фирми и постао руково-

дилац једног сектора. Иако сам знао да су мале шансе за то, бојао сам се да ће се и он запослити овде и да ћу му бити надређени. Не би ми било пријатно.

ПРОМЕНЕ

Јако сам конфузан!

Мој седамнаестогодишњи син је прихватио неки нови правац у панк музици, Емо панк, што би значило емотивни панк. То би у моје време био оксиморон. Двадесеттругодишња ћерка ми је, иако одрасла у центру града, отишла да живи код дечка и његових родитеља у неку селендру, осамдесет километара од Београда. Бави се пољопривредом. Жена ми сваки дан пребацује што је десет година нисам извео у позориште да гледамо Шекспира, а овде по цео дан блене у глупе латино серије. Како је то повезиво? Мајка ми је, иако чиста комуњара, црвенија од мараме за дражење бикова, почела редовно да посећује цркву. Мој отац, најблажи човек на свету, сада често дементног понашања и измучен од терапија јутрос ми је први пут у животу лупио шамар са својом слабашном, пегавом руком, јер му нисам купио новине. Месецима сам учио папагаја да изговори своје име, а он је почео да лаје, само једном чувши лавез досадног комшиничиног пекинезера.

Јако сам конфузан! У оваквом свету, НЕ ЖЕЛИМ ДА СЕ МЕЊАМ!

ЗАИСТА

– Тог јутра бацао сам мокре погледе кроз то масно, штрокаво стакло, преклињући промену да буде промена. И наједном, на брду, у даљини, указа се обезглављена црна појава, руку подигнутих увис, ка љубичастом јутарњем небу. И сва бића земаљска закукаше пред ужасом на хоризонту. И сва се земља тад затресе и крв њена прокључала од гнева избијаше да убије. И све се воде дигоше у небо и страшне олује завришташе: „Доста!“ А све звериње и сав народ похиташе у оно мало шума што беху преживеле човечију мржњу и глупост и незнање, да тамо моле за милост. Но земља не могаше чути јер од бола беше gluva и немогаше видети јер од беса беше слепа. Они што осташе...

– Јоване, не сери, него додај тај доинт! – прекинуо сам га. Повукавши два дима, окренуо сам се и отишао на четвртину с месом и пекарски јогурт, оставивши га да у самоћи прождере своју главу.

ЛУТРИЈА

Јуче сам на лутрији освојио триста динара. Осећао сам се као (по)бедник. Купио сам две пакле сарајевске Дрине, кило вина и пез бомбонице. Пез бомбонице су биле киселе. Потом сам отишао до стана, сео на кауч, отворио флашу и почео да пијем. И вино је било кисело. Потом сам у снажном налету инспирације, идеја, слика, написао ову причу.

САХРАНА

Још увек је био млад. Имао је сусрета са животом, ту и тамо. Оним животом који бисте ви назвали правим животом. Ви, ја, свеједно.

Сусрети су били свакакви. Било је тренутака невиђене радости, било је тренутака очаја. На самом почетку свећа наде му је била дуга. Веровао је да ће заиста довека горети.

Веровао је да може даље. Зарадовао би се на кратко, а онда би поново пукао. Нешто га је стално мучило. Испочетка је био бесан на друге. Онда је постао бесан на себе. Онда је постао равнодушан.

Свећа наде је тињала. Није му више било до тих сусрета. Знао је да када год крене даље, имаће нови разлог за очајавање.

Млада, необрађена душа, распадала се обрађивана невештим радом некога ко први пут држи чекић и длето у рукама.

Он је ишао даље, све теже и теже. Пожелео је крај.

Ходао је, али више није гледао куда иде. Једноставно је ходао. Није ни приметио када је наишао на празну раку. Неко ју је спремио само за њега. Једноставно је упао.

И свећа наде се угасила. То је оно што је чекао. Живео је. Као ништа, на дну безнађа. Сваки вињак, свака цигарета, сваки испуштени дах, све је постало сулудо. Он је ништа. Грозно ништа које чак не желе ни да закопају јер га не виде. Виде га, али га игноришу. Никада није био јак. Никада није био над земљом. Никада није био човек.

Никада није био сахрањен.

ПРОГРАМ

На телевизору је био велики пожар и камера га је зумом лагано приближила гледаоцима. Убрзо се ништа друго није могло разазнати осим огромног пламена који је гутао све пред собом. Његову силину ништа није угрожавало, чак ни јалови покушаји ватрогасаца који су се свим средствима супротстављали. И сâм сам као хипнотисан посматрао силину и бестијалност пламена када се осети мирис дима, прво лаган на ивици сумње а касније онај јак, љут и резак ми испуни ноздрве. Готово истовремено из звучника на телевизору поче да куља густ дим а пламени језици да лижу и увијају пластику. Уплашен ненаданим догађајима нагонски зграбих даљински управљач и најбрже могуће нађох канал где су морски таласи запљускивали хриди неке далеке обале. Вода запљусну пламен и угаси га као од шале, али потом настави да се слива низ телевизор и комоду на под. Опет, сада искуснији и вештији, зграбих даљински управљач у руке и нађох програм са шумском стазом и планинским врховима. Поплава престаде а свеж планински ваздух испуни читаву собу и тако избегах катастрофу. Само је део тепиха што је испод телевизора остао мало влажан, али се надам да то мајка неће приметити.

ТВ

На неком каналу је играо филм са познатим глумцима а испод је писало да је то мелодрама где се Мајкл и Ким упознају... Одмах је пребацио на наредни, тамо га је дочекао фудбал – и њега је испратио, и усредсреддио се на следећи. Ту су се свађале две жене напумпаних уста и груди, испод је стајало: контакт програм. На идућем каналу, који је без оклевања укључио, писало је да гледа руски филм а у ствари су неки људи седели пред рачунаром и причали неким другима који су их позивали телефоном о томе шта ће им се десити у будућности. Без размишљања је пребацио на наредни програм где је дневник увелико трајао и одакле су сипале вести са намером да му загуше сва чула. Одмах их је прозreo и притиснуо дугме на даљинском управљачу на којем је писало CX+. Опет утакмица, а испод пише да је у питању бициклизам. Свеједно, спас потражи на следећем, па на неком другом и све тако до канала испод кога је писало: давање живота. И стварно, на екрану је крава лизала тек отељено младунче, али идилу прекиде блок реклама који га одагна на следећи програм. Испод писаше: узимање живота. Када нестане имена и описа канала, телевизор приказа човека у фотељи са препуном пикслом и даљинским управљачем у руци. Препознавши себе, уплашено покуша да угаси телевизор. Али узалуд, јер он остаде и даље упаљен а само гледалац нестане, прво из собе а затим и са ТВ екрана, тренутак касније.

Елизабета Трајковић

***

Колорит латица и лишћа помешан са сунцем. Кроз нови дан, случајно баш уторак, ветар носи мирисе и звуке кроз улице. Београд у пролеће и ја у њему, не случајно већ намерно, још од рођења. Комеша се грађе на крошњи преко пута, док на тераси испијам кафу малим гутљајима.

ОЛИМПИЈАДА У МИНХЕНУ

На Олимпијади у Минхену 1972. године Мате Парлов је тако вјеродостојно парлао шакама своје противнике, да суци нису имали избора и морали су му дати златну медаљу у боксу.

Тако је то кад наш човјек узме ствари у своје руке, засуче рукаве, натакне рукавице и не мора молити туђу помоћ. Који нису тако направили, нису ни могли добити златну медаљу. Као да се те златне медаље дијеле само тако, капом и шаком. Тога нигдје нема, па ни на једној Олимпијади.

Било је и оних који су на тој Олимпијади хтјели увести такмичење у тероризму. То је с пуним правом енергично одбијено. У политичком боксу догодили су се многи недопуштени ударци, многи су људи дисквалифицирани и послани на бесплатни вишегодишњи одмор.

Нажалост, у политичком боксу нисмо имали ни једнога боксача Парлова калибра.

МИР

Њему се није дало више бити Он. Није му се у опће дало више бити – постојати.

Скрупчао се на тлу у мрачноме собичку, склопио очи и утонуо у своје биство. Видио је своје мисли како нагомилане зује уоколо. Као изгубљене журе. Одлучио их је све скупити и смотати у једну куглу. Сконцентрирао се тада на све своје осјећаје и осјетила. Придодео их је истој кугли. Тада су се јавила још нека залутала размишљања која је махом покупио и придодео смотуљку. Када је осјетио испразност, згужвао је куглу попут новинског папира и бацио је у бездан.

Прозирна црнина. Испразност. Пронашао је свој мир.

ЧОВЕК СА ДВА ЛИЦА СРЕЋЕ

Власник једног трособног стана у центру града живео је сасвим сам.

Дању је веровао у срећу и налазио је у свему што га је окруживало. Ноћу је веровао да људи живе у заблуди, није веровао да срећа постоји. Свако јутро би пунио чашу водом, испијао је до пола и одлазио на посао. Предвече би је гледао тако полупразну. Када би кренуо на спавање, воду из те исте чаше би просуо у судоперу како би могао да заспи. Годинама је живео тај двоструку живот, дању срећан, ноћу депресиван.

Једно јутро чаша је остала празна. Никога више није било да је напуни.

ОДРАЗ

Као и свако јутро устала је рано и спремала се за посао који није волела. Облачила је хаљину прављену за широке народне масе. Испијала је инстант кафу да се брзо тргне из снова и врати у сурову реалност коју није волела.

То јутро је ипак почело да се разликује од других када се при изласку из куће погледала у огледало. У њему није видела свој одраз већ неку пропалу жену у касним четрдесетим која није имала никога. У први мах, инстинктивно, почела је тражити новчаник по ташни, али је застала да осмотри боље. Препознавши себе, осећала се осрамоћено што је покушала свом одразу дати новац као последњем бескућнику кога сажалевају про-

лазници. Стајала је још неко време пред својим одразом у неверици. Скинула је одлучно ташну, одложила капут, скинула хаљину и бацила је на столицу. Из ормана је на ту гомилу додала осталу универзалну гардеробу и почела преправљати у уникате. Прекројавала је хаљине осећајући да коначно обликује свој живот, који јој се чинио сасвим обичним и универзалним, у оно што се њој свиђа.

РАСКРСНИЦА

Свако јутро, већ годинама, пролазила је исту раскрсницу. Зауостављала се на семафору, удисала дубоко, упијала звукове споља, гледала тај склад око ње. Толико аутомобила, толико људи... Сви имају свој циљ, иду ка њему, ту су само у пролазу... Али сви су знали правила раскрснице, поштивали их... и све је ишло својим уједначеним током. Све до једног јутра. Дошао је човек који није знао или није прихватио правила. У једном трену, јутарњи склад претворен је у хаос. Жељела је само изаћи одатле. Затворила је прозор. Дуго је требало да почне поново пролазити истом раскрсницом. Све је опет било као и прије... али она свој прозор више није отварала.

НАРТЕСТНАЈ

Некада га је страсно обљубљивала у било које доба дана. Сада је приморана да га краде од њега самог, од других, да га присваја противу његовог знања и под окриљем ноћи. Затворио је сва врата пред њом, проклео је и одагнао. Учинио је то свесно.

Његов је био дан. Ноћ је припадала њој.

Није јој био потребан позив, дозвола, његово свесно хтење. Осећала је његову страст које се гнушао. Зато му је и долазила под окриљем ноћи, уснулом, ослобођеном стега нежеље, јаве... Прикрадала му се сненом, онда када је веровао да сања, но то беше збиља, јавна мркле ноћи у којој беху само Она и Он. Он уснуо а она будна, погледа упереног у оно што је некада било само њено. Сада је своје морала да отима. Љубавна крадљивица. Није марила, знала је да се то само чини онима који не разумеју, који не желе да спознају. Он је знао сваки пут када би нехотице скинуо копрену са својих чула, знао је да је само Њен. Знао је да га је заувек обележила својом љубављу и да се тај траг не да избрисати, да је уткан под његову кожу, жиг уобличен њеним пољупцима, белег који ниједна друга жена не може избрисати. Њена љубав пламти животворним пламеном. Нико је не може угасити, чак ни Он. Све и да хоће.

Обљубљује га док он лебди на граници сна и јаве, несвесно јој се подаје сневајући у неновима. Она је тло које треба заливати. Дарива је. Ослобађа се стега којима себе катанчи дању. Воли је, пригрљава, љуби, држи у свом наручју, пушта је да макар накратко осети спокој и љубав која јој је одузета, а која јој по силама неба и

земље, небеса и подземног света – припада. Зато и јесте сукуба, гневна.

Зора је, дан надолази. Зна да јој време истиче, мора да га напусти. Нерадо. С муком. Са првим зрацима сунца, нестаје. Она. Сукуба. Одлази да би опет дошла. Под окриљем тмине.

ЉУБАВ

Венчање нам је било лепо. Црквено и бело баш као овај прекривач на којем ноћас непомични лежимо.

Никако ниси могао да разумеш због чега сам одбијала да легнем са тобом све до вечерас.

Већ осећам нашу кћер у себи.

Исто као што ће и моја кћер једног дана када се уда, док испијам задњу кап твоје крви, која ми заувек толи жеђ предака, последњи откуцај твога срца, слободна и тужна у исто време, заувек испраћам у проклето неподношљиву вечност.

Емилија Филиповић

У БЕЗНАДЕЖНИМ МОМЕНТИМА

Увучем се у кревет. Њушкам његову кожу. Угне-
здим се негде на десном рамену.

Помислим како би живот изгледао да се нисмо
срели и стресем се.

Светлост почиње да плави моје мисли.

НАША БИЋА

Почели смо се дотицати, наше мисли су се укрштале и онда када нисмо били заједно. Измјењивали смо додире, имагинацију, слутили смо једно друго, тренутно. Наша бића била су виђена међу нама, међу стварима које су нас окруживале.

Нисмо се више договарали, постојала је присутност. Знали смо се посвађати циљајући у срж, провоцирали би се. У тами ноћи опажали бисмо наше сјене, проматрали вријеме које неминовно пролази.

У том времену иза наших сјена виђали бисмо наше путове како укрштени зјапе. Ходали би напамет једно уз друго и дуго гледали према напријед.

ДВОБОЈ НА СУНЦУ

Био је почетак рујна. Остало је још само неколико туриста. У пет сати поподне осим њих двоје на плажи више није било никога. Она се сунчала на једном, он на другом крају уског и кратког заљева. Били су удаљени педесетак метара једно од другог. Испочетка, док је било и других купача, они су се тобоже незаинтересирано погледавали. Кад би ови отишли, заштићени сунчаним наочалама, гледали су се директно. Касног поподнева петог дана њихова љетовања она је скинула грудњак и начас се окренула према њему. Он је тада спустио гаће и размазао крему по још бијелом дијелу тијела. Сљедећег дана она се до одласка с плаже два пута мазала кремом по грудима. Он је промијенио два јога положаја. Трећег дана, од када су други туристи отишли с плаже па до њеног одласка, она је без грудњака била окренута према њему. Он се без гаћа сјурио у море и пливао далеко од обале. Дан послје, испружена на леђима, она се сунчала гола. Он такођер. Сунце их је преполоako отапљало.

ДОГОРЕТИ

Покуцао је на једна врата, друга. Нико није отварао. Отишао је под прозор. Звизнуо. Па још јаче. Опет ништа. Никога није нашао да би се играо с њим. Никог од његових вршњака. Отишао је кући, помало тужан, баш као и ко зна колико година уназад. Дувао је, иако је знао да свих 95 свећа неће моћи никад угасити сâм. Није ни важно. Ионако ће многе саме догорети.

ОДГАЂАЊЕ

Одгодили сте излазак са девојком због једног важног испита. Положили сте. После сте одгађали партије баскета ради неких послова. Има времена. Игре с децом, шетње с пријатељима, лежање на плажама... нисте сматрали важнијим од каријере, новца, угледа... сад сте богати и имате каријеру... и не жалите ни за чим. И то сте одгодили.

НА КРОШЊИ СТАБЛА

У ово вријеме демократије у хладу на клупи испод храста лежао је отац. Примјећивало се да је залутао у тајновитост снова и да у том лутању подиже час лијеву, час десну руку, као да испраћа посљедњи влак.

Мало подаље зауставио се његов син.

– Дражене, требамо окречити кухињу. Купи... А кад је изговорила „кефу“, свој поглед с прозора млада супруга спусти на свекров брк.

– Знаш да је двадесети и да немамо новаца – одговори Дражен и онако љутито свој мир потражи у служби прометника влакова, између једног и другог влака преврћући карте за картање.

– Та Вам је Дама прави Ас.

На стваран колосијек живота врати га мјесни жупник.

– Просим карту за Лепу Брену.

– Наш локални влак, локалац – Северина, како се сада зове, на секунду је точан. Отишао је прије десет минута.

– Нисам знао да волите карте, а како сам већ закаснио на Лепу... Северину, сутра ћу бити засигурно дома, па Вас просим, дођете к мени.

– Али, госпон жупник, ја сам члан СДП-а. Што ће мјештани рећи?

– Ништа Ви не марите. Бог је и онако већ одавно заборавио и на нас и на ову варош.

И већ сутрадан кад је Дражен угледао жупникове плаве очи, осјети да сав терет нестаје с његових леђа. А у смирај дана пожуре се дома. На клупи примијети оца

да спава, али када га боље погледа, побогу, па гдје су му бркови?

– Што се чудиш? Сама сам направила кефу и окречила кухињу. Дођи да видиш – позове га супруга.

А Дражен, што ће, на траву спусти купљену четку. Ипак, охрабри га то што има бар некога... И тако је из дана у дан одлазио жупнику а некако ујесен у колодвор је стигла ревизија благајне. Утврдили су повелик недостатак новца. Саслушали га. Потписао је записник и пошао кући. А кад је с цесте закорачио у двориште, запази оца на крошњи стабла.

– Побогу, тата, што се то догађа? Па што радиш ту на крошњи хрasta?

– Ништа ме не питај. Питај своју жену. Она је данас одлучила да пече колаче а нема јаја, одговори отац пењући се све више и више на крошњи стабла.

ДАН НАКОН СМРТИ

Јуче смо сахранили Ану. Када смо је донели, рака је већ била ископана. Један старији човек, и један младић, копачи, седели су на ивици гроба и делили флашу кокаколе. Младић је млатарао ногама. Личио је помало на Хамлета због погледа у чијем се дну гнездила сенка лудила.

Када смо дошли са лесом, умали су и почели да отиру земљу са тура. Младић је раширио руку, прљаву и избразгану, на коју је отац брзо спустио смотуљак новчаница. Отишли су, поневши са собом празну пластичну флашу.

Ми смо остали. Распоредили смо се у готово правилној елипси око сандука и раке. Празно тело и празна рупа у земљи. Свештеников глас дизао се попут дима из кандила, равно до неба.

А горе, на том небу, морао је седети неко са полупразном флашом сока у рукама, и посматрати наш обред, нашу представу смрти. Ана-Офелија која лежи мирно, с рукама на грудима, склопљеним као крила уснуле птице. И ми, људи око ње, живи, који се грчимо, нанизани на свој бол као рибе на врбов прут.

Сада је освануо дан након смрти.

Гледам у небо. На њему је сунце. Улицом ходају људи. Неки од њих се смеју, неки су забринути. Два де-чака, са ранцима на леђима, полако одмичу ка школи.

А Ана-Офелија лежи у земљи. Сама.

СУРОВА ИСТИНА

Уседелица за ожењеног, ожењени за љубавницу, љубавница за зарученог, заручени за удовца, удовац за разведену, разведена за удату, удата за обећану, обећана за разведеног, разведени за нежењу, нежења за уседелицу...

Повуци, потегни, проширише ХИВ.

СТИЛСКА ВЕЖБИЦА

Бесмислено дугачка реченица ширила се полако новинском страницом извесног елитистичког дневног листа заузимајући постепено место класичном занатском уводу, који је на сажет и јасан начин требало да упозна са главним чињеницама, док је она својим, чинило се, бескрајним низом метафора, апозиција, епитета и односних реченица уместо давања лажне важности неком крајње небитном догађају, као што је посета званичника једне опскурне земљице нашој једнако минорној држави, само појачавала конфузију ионако збуњених и политичким приликама заморених читалаца, који су ипак настављали да је прате не желећи да својим, истим снобизмом задојеним пријатељима, признају да заправо нису разумели ни словцета.

СУСРЕТИ

Кренуо сам једног обичног, облачног дана да на Каленићевој пијаци купим двеста грама сафаладе за до-ручак.

На углу улице Максима Горког (кога је убио Стаљин) и Цара Николаја II (кога је убио Лењин) срео сам човека кога нико није убио, али није имао леву ногу.

– Добра је и једна – каже он – уштеда је на ципелама!

У улици Чернишевског (неки вражји социјалиста утописта) наиђем на човека без десне руке.

– Не морам да се рукујем са сваким, а одлуком изборне комисије ослобођен сам гласања – рече безруки одлазећи у правцу будуће метро станице.

Ведрог духа су наши људи, размишљаам док ужурбаном ходам по горе поменуте сафаладе, кад код киоска за штампу (на којем се продаје све сем штампе) нале-тим на једног типа без ока.

– Здраво, брате – мотри он на мене испод ока – са-да гледам само своја посла.

– Ако, брате, ако – кажем ја тек да му нешто ка-жем, али, ето, већ ми у сусрет иде један неописивог из-гледа који нема ни главу, ни труп, ни руке, ни ноге, ни ципеле, чак ни шешир није носио. Могло би се рећи да тај и не постоји, али не ваља брзоплето доносити за-кључке.

Поздрави ме учтиво непостојећи и одмах поче да се жали:

– Поштен сам човек, поштења ми мога. Издржа-вам се од свог рада са ових десет прстију које не видиш.

Никада нисам крао, нисам лагао да бих дошао до боље плаћеног посла или до стана.

И настави он да прича све у том смислу, али ја га више нисам слушао.

– Сад сам потпуно уверен да овај последњи стварно не постоји.

ДИРЕКТОР

Мој отац је на празан стомак читао новине великог формата. Читао је наглас:

– Директор – тај и тај, државног предузећа – тог и тог, прима месечну плату као четрдесет радника.

Био је пост, и то вишегодишњи. Отац није псовао, само је понављао:

– Та шушумига, тај бизгов да добија четрдесет плата!

Мој родитељ је бесно шетао по кући – корак напред, два назад. Толико је био љут да се мачак Марко сакрио под кревет, а једна мува је као без главе умукла кроз прозор.

Тата је затим изашао кроз врата и вратио се за петнаест минута. Онда се поново узбудио, па је у другом полувремену помињао тог и тог директора, државу и још неке људе и њихове мајке:

– Један прима плату на четири места, други добија плату већу него премију на лотоу, трећи прима и плату и пензију, четврти је узео двадесет четири плате и отпремнину... Још је најбољи један који прима плату, а ништа не ради. Али овај што прима плате као четрдесет мученика, не зна за Бога!

Отац је богорадао, а ја сам замишљао тог типа којег је помињао:

– Какво ли је то чудовиште? Тај је гаднији од тираносауруса, годзиле и гремлина заједно... Видим га као мутанта који је комбинација циновске стоноге и пећинског змаја са више глава.

Тај мора да има четрдесет стомака, грла и језика, па још приде и хиљаду двеста зуба, четристо ноктију, осамдесет лактова...

Тај свега има вишка.

Само, нема срца!

ОПРОШТАЈ

Колико сам пута прошао ледном маштом не остављајући ни једну једину успомену? Колико сам направио кошмара у замршеном и узбурканом бивствовању гнева? Колико ћу пута испустити само један глас остављајући простора непостављеном питању? Ријеч је о апсурду који ме непрекидно поји шутњом, пресликаним жељама да направим узду за крила, омеђеном зимовнику несигурних покушаја... Што исплетоше мреже садашњицом. Колико? Не! Ја немам путоказа нити циља. Остала су празна узглавља снова, измаглица јуче и превирања чудесна. Остало је прољеће нерасцветало, безброј лета и дио јесени, недовршене мисли, нестиснуте руке... Изгубила се жеља за истином и мрачним лавиринтима похлепе. Заледила се свака напредна идеја. Изгубио се изазов људскости и у беспомоћним распућима. Завађења хтјења са трновитом стријепњом сијају се на тупим оштрицама хаоса. Колико дуго води пут до бесмртности? До обала Сунца... до непревазиђеног савршенства у кругу? Колико? Јутра нас зову мирисним њедрима, изблиједеле дражи топлину да нахране. Задојени смо у погрешном трептају. Због чега нас муче, шта смо им скривили? Дозивају авети из злосаме гнусне, зелене ливаде да прекопавамо, а ми скамењени, без гласа, наде и стида, без смисла за опроштај неразумном постојању.

СВЕТЛАНА

Долазим, Светлана... Долазим...

Три су вранца угинула пода мнош. Ипак... Долазим и носим ти поклоне.

Понекад се упитам да ли је бурма још увек на твојем прсту. Да ли је моје име, угравирано са унутрашње стране, урезано на твојој кожи, онако како је твоје урезано на мојој?

Не брини, Светлана... Долазим и носим ти поклоне.

Путовао сам са циганским псима, друговао са најгорим шљамом и дрхтурио на северном ветру... Сањао о теби, Светлана... Али, скоро сам стигао... Долазим, Светлана... Долазим и носим ти поклоне.

Понекад сам пожелео да не знаш где сам. Да никада не сазнаш како пече корбач четовође. Желео сам да сакријем пожаре који су гутали градове запаљене мојим огрубелим рукама. Хтео сам да заборавим лед који ми се хватао на телу и у души док сам стражарио у дугим зимским ноћима.

Нисам успео, Светлана. Нисам могао да заборавим. Али није важно, јер Ја долазим. Долазим и носим ти поклоне.

Никада ти не бих пожелео да осетиш како је гацати по крви невиних. Како је спирати са себе утробу истих оних чији су ме погледи молећиво посматрали само тренутак пре тога. Као јагањци...

Али прошло је, Светлана... Прошло је... Долазим...

И питам се, Светлана, питам се – да ли си ти мислила на мене онако како сам ја мислио на тебе? Да ли си ме се сетила иједном у овим дугим годинама?

Док си окопавала башту или навлачила јелек...

Свеједно... Јер ја долазим и носим ти поклоне...

Да ли си ме се сетила док си дахтала под њиме,
Светлана?

Стигао сам, Светлана. Дошао сам и носим ти поклоне:

Чизме на уморним ногама, тужне очи и хладно срце...

Нож за појасом, оштар попут бритве...

И пакао твога неверства!

РУКА БАБА-СЕЈКЕ

Из ониске сељачке собице чује се глас домаћице баба-Секе, к'о да дивани сама са собом:

– 'Оће ући, неееће ући, 'оће...опет неееће... Та, помози ми, деда!

Придружује јој се и мушки глас, сигурно деда-Пантин:

– Окани ме се, баба, већ једном! Не могу да се усредсредим. Ваздан ме ометаш. Шта си запела кô прасе у ку'рузе!

– Али, дедице мој, дозволи. Данас ми нешто не иде од руке. Изгледа да треба мало лево, ово ми око малчице лаже. А и рука ми нешто дрхће, лепо не знам шта ћу. А тако би волела...

– Та, како и не би, колике си деценије претурила преко грбаче – једва дочека Пантелија, цвикераш (јер то његово гунђурање беше), да се наруга, са мало безазленијом жаоком у речима него обично.

– Их, и ти ћеш ми нешто касти! А колико си насадио на своја згурена плећа? – зашкиљи баба Сејка на десно око, а то обично чини кад има нешто важно да каже.

– Не ради се о мојој грбачи него о твојој руци што дрма ли дрма кô бесна, канда ветар дува – наставља деда са ругалицом.

– Пустите ме, матори јарче, не торочи више! Још само да подесим нишан малкице удесно... Тако, тако... ући ће у рупицу, неће, 'оће у рупу, не може! Та, шта ми је данас! – упорно као да се преслишава, баба Сејка покушава одлучно да оствари жељени циљ.

– Попи ти, драга моја, још коју медљаницу, па 'ш да видиш како се гађа, а-ха-ха-ха! – опет се чује готово победнички глас старог закерала и злопамтила Панте.

– Ти ћеш да ми велиш! Кад си оно задњи пута погодио? Ихај, још пре неке године, док сам ти ја држала *иглу*, а ти једва увук'о тај проклети *конац*.

– Увек си ти у праву – прогунђа у браду деда Панта, покуњи се и забије још јаче главу у бајате новине, окренуте – унатрашке.

ГОСПОЂА ДИРЕКТОРИЦА

Јутрос сам стигла отићи на фризуру. Гледам се у огледало. Увјежбавам осмијех. Плави увојци до рамена. Бијела кошуља уштиркане крагне. Двије-три чудесне таблетице као укусан доручак. Глас мало промукао. Попит ћу чај од нане.

***

Синоћ смо пјевали из свег гласа. Ја и моје двоје дјеце. Пјевај, пјевај, говорио је и дириговао двјема пивским флашама. Прошла је поноћ. Није нас пробудио из сна. Ако га нема до десет увечер, ни не легнемо. Дрхтимо. Чекамо. Лара жмирка. Она одавно има тикове. У случају да се, ријетко, појави тријезан, постанемо претјерано весели. Наши су организми као тлакомјер. Непрекидно стезање и опуштање. Никад никог од нас није ударио. Али често пријети клањем дебелим кухињским ножем. Кад дође весео, љуби нас. Бали по дјецу попут пса. Кад је тужан, плаче. Спомиње рахметли мајку, оца, нену Шефику из Завидовића која га је одгајала. Прича како му је живот био тежак. И како смо му ми све на свијету. Фаза плача повезана је с љубљењем. Тад дјецу окупа слинама и сузама које им се гаде. Бришу се кришом, кад он не види. Бојимо се да га не наљутимо. Јер кад је љут (трећа варијанта), некако чудно искриви десну руку, а наша кућа постане кућа летећих тањира и ножева.

***

Још мало црвеног ружа. Најквалитетнији коректор испод очију. Кап-двје парфема. Одлично. Секретарица куца на врата. Задивљено ме посматра.

„Госпођо директорице, делегација је стигла“.

Стављам још мало руменила на образе. Дубоко удишем и отварам врата. У ципелама са високим штиклама, лијепа, хладна и самоувјерена, госпођа директорица креће у нове пословне побједе.

НАС ДВИЈЕ

Јучер ми је рекла да је срела мушкарца који ју је упитао „је ли она стварна“. Кикотала се. „Ником немој рећи“, пришапнула ми је и повјерљиво ме ухватила под руку док смо журиле ка њеном факултету. Нас двије смо студентице. Ја на праву, она на књижевности. Изгледом смо различите. Она висока, плава и префињена. Ја ниска, смеђа и пуначка. Због тога ме „истински“ жали. Вели да моја сестра има „боље гене“.

Каже да смо нас двије најбоље пријатељице. Ја не мислим тако. Имам своје пријатељице. И питам се зашто се она упорно гура у наше друштво. Једном ме је питала хоћемо ли скупа у дискотеку. Расплакала сам се. Од муке. Од јада. „Опрости“, рекла ми је тужно, „само сам жељела да будемо мало заједно“.

Као да мени треба то и такво њено „заједно“.

Она радо носи хеланке и уске мајице. То јој врашки добро стоји. Ваљда је зато мушкарци питају је ли стварна. Често нас упоређује. „Мораш да смршаш, љубави“, каже њежно, „ноге су ти као у слонице. Погледај моје“. И маше витком депилираном ногом испред мога носа. А ја тек онда навалим да једем. Јучер сам се најела колача толико да сам морала повраћати у WC-у на факултету. Желим бити још дебља. Најдебља.

Три пута седмично зове „свог мушкарца“. И каже му да смо „нас двије овамо супер“ и „да не брине“. Забринута је шта он једе и је ли много смршао. Моли га да чува здравље. Он, наиме, има чир. Понекад му дуго објашњава да је то што је, након дугогодишњег посла наставнице, одлучила да настави „двије године за професорицу“ од круцијалне важност за „њену, његову, нашу будућност“. Док разговара, лакира нокте на ногама. И игнорише мој поглед који се ломи. Између дивљења и презира. Између љубави и мржње.

Моја мама проживљава своју другу младост.

ЛОПТА ШАРЕНА

И. П. био је *тако сиромашан*, у селу се почело говорити за некога, *није баш да је имао, али није ни да није имао као што нема Иван Петровић*. А колико је то неимаштво било, довољно је рећи, да се из дана у дан, отимао испод остатака, остатака, неизложенога кревета, с мишем, за осушену корицу круха коју је овај однекуда довукао у немоћи да је одвуче у мишију рупу, и у миру поједе, као и још једну, нешто мању, али сувљу, довучену прије ње... Како је само било томе мишу... над чијом би судбином крокодилским сузама заплакао и црквени миш, отимати се стално и увијек на истоме мјесту, запријечен, тако близу, а тако далеко, кућноме прагу, од мале страже, а велике засједе, И. П.... Једнога дана, ни од куда, изникну, крај кућнога прага, лопта шарена... Све боје свијета као да су јој послале по једну мустру, тако да буду заступљене на њој... Ушили се за препознати И. унесену у кућу загледајући лопту... Бројао јој је шаре, одгонетао клупко, и уз заложену ватру, погледа свога жедан, свјетлости што вапи... Одламани изгарао је кревет, освјетљавајући лопту шарену, чекајући вјерујућу чаролију... А, ватра бивала јача и јача, тако је и лопта шарена бивала мекша и мекша, живља и живља... Занесени И. кидао је са себе преостале комаде одјеће и бацао их у заложену ватру... све до голе коже... Миц по миц, заложеној ватри примицао се и миш затечен, у чуду... Када се највећом топлином подари ватра, лопта шарена оживи распетљана... Непобројиви број змија изгмиза из ње, као из трулога људскога мяса колоплети црви... Највећа и прва оживљена међу њима, с

три рога на глави, зграби миша... Све друге окренуле се Ивану... Увлачиле се у уста, уши, у све отворе, правећи нове и нове и нове... У пуцајућем ткиву отичућа глава расла је и расла до... праска... по стропу расутога мозга, до знакова...

Као ватра у гашењу нестајао је дан, повлачио се у себе, у точку, у ништа, једнако тако, упоредо с тиме, с даном и ватром, почеше се повлачити и змије, у клупко, у лопту шарену, у мрак, у кут, глухо и далеко до у нечуј убита ока...

ПРВИ СТИД

Мазила је нежно унутрашњу страну бутине, од руба шарене хаљине, па до савијеног колена. Ту би направила круг дланом и прешла назад, гледећи сад спољашњу страну натколенице. Посматрао сам је. Чинила је то безброј пута. Занесена, одсутна, истурене браде и главе благо подигнуте како јој немирна коса не би падала преко лица, па се чинило да гледа у небо. Окружена бујном, нараслом травом, подигнутог колена које се њихало лево-десно, седела је на другој, савијеној нози, и била несвесна свега око себе. Сва се претворила у тај ритмични, зањихани покрет. Личила ми је на лептира који склапа и расклапа крила. Потпуно ме опчинила.

Кад је задувао ветар, златаста коса се завијорила, хаљина од памука залепршала, а она, затечена, застаде у пола покрета. Хаљина јој се задиже све до препоне, она је брзо навуче преко колена, зацрвене се и, док је устајала, погледа ме скоро уплашено. Насмешен, већ сам био скренуо поглед. Она, вијорећи косом и немирном хаљиницом, потрча за лоптом коју јој добацише друга деца.

ЧЕКАОНИЦА

Сезаме, отвори се! Сезаме, пропусти ме у своју страшну пећину у којој ординира створење огрнуто белим плаштом, под језивом зеленом маском, руку скривених у рукавицама, како би спречило остављање отисака по недужним жртвама што окончавају у полулежећем положају, разјапљених чељусти. Врата попустише и ја се увукох у чекаоницу. Предворје пакла. Са истим мирисима, истим звуцима. Иза мутног стакла угледах белу одору у повијеном положају како обиграва око жртве приковане за столицу. Није то обична поштена столица. Она је направљена тако да ти онемогући сваки покрет и затре достојанство.

Наједном се врата отворише и у чекаоницу бану створење под маском, у слободно време моја пријатељица Сања, тренутно једна од метаморфоза гадног створа из пећине. Под грло ми се заглави кнедла, и то она са шљивама са све коштицом.

„Стигла си? Само још десетак минута, молим те, да завршим са...” Проговори чудовиште Сањиним гласом.. Још десетак минута, констатује мој намучени мозак, а угао ока примети ноге оног мученика у столици како учинише једно „клик”, као да му зглобови запукеташе од ослобођењеног притиска.

Изнутра одјекну весели поп песмуљак из кич осамдесетих. Учини ли ми се да је чудовиште запевало? Човек у столици само јаукну. Међу мојим слеђеним прстима промицале су слике на папиру. Жена великих груди прозивала је неку позамашне задњице... Што су се прозивале, нисам могла да докучим јер су сва моја

чула била заузета прикупљањем информација иза стаклених врата.

Наједном ме нешто прободу у грудима. Убио би ме блам да сад одапнем овде у чекаоници. Ко од страха цркне, за душу му прде... да простиш.

Чудовиште је и даље мењало бургије, тестерисало несрећника, а ја ђипих до купатила. Наједном ми дође да се удавим у шољи и повучем воду на своје кукавно ЈА. Како то гордо звучи. Ја! У огледалу ме дочека избуљено зеленооко полубиће. Јадна мала отопљена пихтија.

Враћам се у чекаоницу. Решим да медитирам. Хајде, сконцентриши се! Од свог унутрашњег гласа се толико препаднем да скоро слетим са столице. Можда ми је то једино решење. Да се скљокам на под и лепо одгмижем кући.

Из мисли ме прену озарено лице мученика који је хитао ка улазним вратима, док га је Сања пратила, такође се смешећи. Ја се провучем испод њене руке, ко тазе снајка кроз свекрвине ноге, брзо се закуцам за столицу, и затворим очи, немоћна да гледам стравични приказ Сањине метаморфозе.

ПРЕД ПЈЕСНИЧКО ВЕЧЕ У НАШЕМ ДОМУ КУЛТУРЕ

Млади неафирмисани пјесник сједио је наслоњен на шанк локала који се налазио у склопу дома културе. Испред њега је стајала чаша са дуплим вињаком и пепелара у којој су се налазили једна цигарета која се димила и три опушка догорјела до самог филтера. Велики афирмисани пјесник, добитник више награда у земљи и иностранству је сједио у сепареу сам, испијајући кафу и чекајући да се појави неко од домаћина из дома културе, који су га требали дочекати у локалу у шест сати. Мада је било шест и петнаест, на лицу великог књижевника се није могао уочити ниједан траг забринутости што његових домаћина још нема. То што велики пјесник сједи сам, за младог пјесника се учинило као повољна прилика да приђе свом познатом колеги, представи се, да исказе према њему своје дивљење и да га упита за неки савјет, можда да му прочита неку пјесму из своје прве збирке, или да му поклони своју књигу коју је држао у унутрашњем џепу капута. Ипак у глави младог пјесника се почео јављати црв сумње, да ли је паметно што ће прићи славном пјеснику, коју пјесму да изабере, шта да напише у посвети, а и зашто да досађује човјеку. Док је размишљао о томе шта да уради, у локал је ушао видљиво припит директор дома културе са својом двадесетак година млађом секретарицом, и ширећи руке и уста у неприродни осмјех, упутио се ка славном књижевнику. Млади пјесник је наручио још један дупли вињак, запалио цигару и наставио да отпухује колутове дима уживајући у својој анонимности.

Славиша Шушулић

ПРАЗНИНА ВРИСКА

Осећам празнину, мој пријатељу. Пишем ти о њој
и кажем како ништа не осећам и у томе јесте празнина.

Мене нигде нема.

Празнина. Изгубљен поглед. Мртвило. Бол...

Да ли тако мора да буде?

Други свет је око мене. Размишљао о спасоно-
сном болу. Желим да вриснем, да не бих свиснуо. Дока-
зујем да сам жив.

Врисак испуњава моје дамаре.

Нисам више сам. Чујем смех НАШИХ срца.

Тренутак...

Родила се љубав.

АУТОРИ

Андрић Марко (1979, Београд), дипломирани инжењер информатике; пише песме и приче; објављује на интернету; заступљен у зборницима; живи у Београду.

Арсеновић Душан (1994, Београд), гимназијалац; објављује у часописима и зборницима прича; живи у Обреновцу.

Арсид-Вукомановић Соња (1978), професор српског језика; заступљена у зборницима кратких прича; живи у Београду.

Аћимовић Љиљана (1978, Београд), апсолвент права; пише песме и приче; заступљена у зборницима; збирка кратких прича „Приче из шоље”; живи у Београду.

Бабић Драган (1987, Карловац), дипломирани филолог (енглески језик и књижевност); пише поезију и кратке приче; заступљен у зборницима; награђиван; живи у Сомбору.

Бабић Јана (1977), живи у Београду.

Бајић Б. Бранка (1982, Пожаревац), драмски педагог и глумица; живи у Београду.

Башановић Жељка (1973, Београд), пише кратке приче; заступљена у зборницима прича; живи у Београду.

Бене Викторија (1984, Београд), дипломирани филозоф, завршила мастер студије етике; пише кратке приче; сарађује са часописима и листовима.

Билкић William (1965, Ливно), написао двадесет пет радио драма и ТВ сценарија, дванаест кратких вестерн романа под псеудонимима; збирка песама „Непријатељ као разонда“, збирке прича за децу: „Бајке Равничарке“, „Еским у Џунгли“, „Прича о паметном гаврану“, збирка прича „The Dwarf and the Seven Snowwhites“; сарађује са часописима; заступљен у зборницима; живи у САД.

Благојевић Берислав (1979, Славонски Брод), магистар географских наука; објављене књиге: „Ламентација по Софронију“ (2005), „Требао сам бити ријеч“ (2005) и „Ја, револуционар“ (2010); сарађује са бројним часописима; заступљен у зборницима; награђиван; тренутно живи у Бањалуци.

Богојевић Дејан (1971, Ваљево), наставник, књижевник и авангардни ликовни уметник; пише поезију, прозу, хаику, драму, есеј, књижевну и ликовну критику; објављивао у бројним листовима у земљи и иностранству; заступљен је у преко 50 заједничких књига, зборника и антологија; објавио је четрдесет ауторских књига (поезија, кратка проза, хаику, приповетке): „Негде на крају“ (1991), „Дланови земље са брегова“ (1995), „Писма с поља маховина“ (1996), „Смртоносно на нос“ (1997), „Гриоти“ (1998), „Abolla“ (1998), „У улици ХГ“ (1998), „На небеском огледалу / In the sky mirror“ (1999), „Приче нерватуре листа“ (1999), „Покуси нарамак / Wet amful“ (заједно са Золтаном Бабом и Илијом Братићем), „Влаге и смрти беле“ (2000), „Модре ноћи / Bluish Nights“ (2000), „У НЕБО или ка небу“ (2001), „Lapsus calami“ (2001), „Сенка малињака / The shade of the raspberry patch / Lombra del campo di Iaponi“ (2002), „Шкрипа“ (2002, заједно са Иваном Малек), „Скок веверице“ (2003), „Страх од жутог шећера“ (2003), „Томпуси точкови“ (2003) итд.; приредио је хаику антологију „Изнад празнине“ (2002), антологију српске поезије за децу „Моћ чигре“ (2004), пет антологија најкраће

необјављене приче часописа АКТ, антологију најкраће приче: „Дубоки прозор“ (2007), антологију хаibunа „Предјесенски интермецо“ (2006), хаiku антологију „Одјек међу уснама“ (2008), антологију светског еротског хаikuа „Сусретања / Meetings“ (2008), антологију светског хаikuа „Облаци у најкраћој ноћи / Clouds in the shortest night“ (2009); добитник је бројних домаћих и међународних награда за поезију, прозу, кратку причу и хаiku; превођен је на петнаест језика; оснивач је и уредник Интернационалног хаiku часописа „Лотос“ и часописа за књижевност, уметност и културу „Арт“; живи у Ваљеу.

Божичковић-Радловић Данијела (1968, Вршац), дипломирани педагог; пише кратке приче; објавила књигу „Звездана приче“ (2009) и роман „Имате ли чудне снове“ (2010); заступљена у зборницима; живи у Петровцу на Млави.

Бојанић Милан, пише кратке приче; живи у Зрењану.

Босак Тамара (1987, Варшава), студент драматургије; роман „Приче пред несаницу“; заступљена у зборницима прича. Живи у Београду.

Боснић Вељко, професор; живи у Свилајнцу.

Бошњачки Тијана (1978, Београд), дипломирани архитекта; живи у Београду.

Бучински Ернест (1978, Бањалука), професор филозофије и социологије; пише поезију, прозу и афоризме; сарађује с бројним часописима; заступљен у антологијама и прегледима; живи у Бањалуци.

Васиљевић Данијела (1976, Голобок), пише кратке приче; заступљена у зборницима; живи у Смедеревској Паланци.

Вемић Сузана (1971, Иланца), дипломирани филозоф; заступљена у зборницима прича.

Вигњевих Драгана (1981, Бихаћ), дипломирани филолог (кинески језик и књижевност); заступљена у зборницима прича.

Влајковић Милан (1949), социјални радник; књиге: „Балкански вигвам“ и „Не, зовем се Павле“; сарађује са часописима; живи у Параћину.

Влаовић Јелица (1957, Херцег-Нови), дипломирани економиста; пише песме за децу и приче; заступљена у зборницима; живи у Београду.

Вујић Живко (1947), дипломирани инжењер организационих наука; у књижевном животу присутан од 1965. године; објављује у разним листовима и часописима; за поезију, прозу и сатиру више пута награђиван; објављене књиге: „Опомена за сутра“ (1995), „Сонети опомена“ (1996), „Тихе опомене“ (1997), „Жубор измаглице“ (2000), „Мјесечев гост“ (2001), „Праменови дуге“ (2001) и др.; живи у Бањалуци.

Вукелић-Рожић Ђурђа, објавила три књиге хуморески и књигу хаику поезије; пише на хрватском и енглеском језику; главни уредник хаику часописа „Ирис“ (на хрватском и енглеском језику); живи у Иванић-Граду (Хрватска).

Вукушић Лука (1981, Ријека), сарађује са часописима; заступљен у зборницима; живи у Загребу.

Вучевић Данијела (1969, Никшић), доктор медицинских наука; заступљена у зборницима кратких прича; живи у Београду.

Вушовић-Марковић Ана (1984, Београд), антрополог и етнолог; пише кратке приче и песме; сарађује са часописима; живи у Београду.

Гавран Љубимка (1960, Велики Зденци, Хрватска), библиотекар и лектор; сарађује са часописима; објављује на интернету; живи у Београду.

Герић Снежана (1967, Ћуприја), економиста; пише прозу; заступљена у зборницима прича; живи у Свилајнцу.

Глибо Рајко (1940, Доња Васт крај Прозора, БиХ), доктор филолошких наука; белетристичке књиге: „Ромкиње“ (1988), „Промицање“ (песме, 1989), „Биоградски лирскокази“ (песме, 1995), „Спутнице и супатнице“ (песме, 1995), „Рамске легенде“ (1997), „Учитељско иверје“ (новеле, 1997), „Слутње с Ракитја“ (песме, 1997), „Дозивке“ (песме, 2000), „Снени пропламсаји“ (песме, 2003), „Мој Мегидо“ (приповетке, 2003), „Прозорке“ (приповетке, 2004), „Зрнца рамског Сунца“ (духовна монографија, 2004), „Очитовања“ (песме, 2007), „Застајкуше“ (приповетке, 2008), „Моје оде“ (песме, 2009), „Случајке“ (песме, 2010); објавио је више монографија и универзитетских уџбеника; добитник је петнаестак књижевних награда.

Грбић Ана Марија (1987, Београд), апсолвент српске књижевности и језика са општом књижевношћу; приче и кратку прозу објављује у часописима и зборницима; живи у Београду.

Грегур Марко (1982, Копривница, Хрватска), виши економиста, студент медија и односа с јавношћу; заступљен у више од двадесет зборника прича и поезије; сарађује са књижевним часописима; награђиван; живи у Копривници.

Гријак Цвијета (1966, Звонимировац крај Слатине), политиколог; пише песме, приче и књижевне приказе; заступљена у зборницима; објављује на интернету; живи у Сесветама (Хрватска).

Даниловић Мајо (1955, Г. Лупљаница), дипломирани политиколог; заступљен у многим зборницима; књиге песама: „Док светом газим расуте пољупце“ (2010) и „Макар то била слутња само“; награђиван; живи у Београду.

Денчић Весна (1963, Београд), дипломирани политиколог; књиге афоризама: „У друштву се не шапуће“ (1987),

„Свет не може пропасти без нас” (1996), „Пут до пакла” (2001) и „Страдање у циклусима“ (2007), збирка кратких прича „ИНверзије” (2003), кратка проза „Хоризонти“ (двојезично“ (2006), збирка песама „Подијум / Podium“ (2008), „Плави поглед“ (хаику, 2008); приредила (у коауторству са Владимиром Јовићевићем Јовом) панораму „Страдија данас” (2003) и „Сатиричне приче 2003“ (2004), (коаутор Ђорђе Оташевић), „Сатиричне приче 2008“ (2009), „Дневник непристајања“ (2009) и „Сатиричне приче 2009“ (2010); CD „Смех до бола” (2003) и „Смех до бола 2” (2005); сарађивала је с бројним часописима и листовима; награђивана; заступљена у многим зборницима и антологијама кратких прича и афоризама; превођена на пољски, руски, бугарски, македонски, немачки, енглески, француски и румунски; главни уредник електронског сатиричника „Етна”; живи у Београду.

Денчић Живојин (1939, Бела Паланка), пише афоризме и кратке приче; заступљен у зборницима; сарађује с многим часописима и листовима; књиге афоризама „Капи за главу” (1997), „Прасак за главу” (2003); приредио књигу „Фројдове досетке” (2005); награђиван за афоризме; живи у Зајечару.

Деспотовић Петар 1942, Београд), пише кратке приче; заступљен у зборницима; објавио роман „Партија канасте”; живи у Београду.

Димитријевић Немања (1987, Нови Сад), студент; живи у Новом Саду.

Димитријевић Ненад (1985, Крушевац), апсолвент српског језика и књижевности; живи у Београду.

Дракулић Сања (1983, Београд), графички дизајнер и илустратор; пише прозу; сарађује са часописима; заступљена у зборницима.

Драча Винко (1989, Загреб), студент новинарства; сарађује са књижевним часописима; живи у Загребу.

Дрекић Далибор (1975, Вировитица); заступљен у зборницима; сарађује са часописима; живи у Борчи.

Дрљевић Дарко (1962, Колашин), карикатуриста; добитник 82 награде за карикатуру на домаћим и међународним такмичењима; оснивач и главни уредник хумористичког часописа „Туш“; објавио је књигу карикатура и кратких прича (2010); бави се аматерским позориштем; живи у Подгорици.

Думичић Доната (1971, Зеница), дипломирани правник; прозна књига „Рејхана која то није“ (2007); живи на Рабу.

Ђерговић Раде (1948, Лозница), пише афоризме и приче; објавио дванаест књига; сарађује са бројним часописима и листовима; заступљен у антологијама и зборницима; живи у Шапцу.

Ђорђевић Алексина, новинар; пише поезију и прозу; сарађује са часописима; живи у Параћину.

Ђорђевић Душан (1955, Врање), новинар; сарађује са часописима; заступљен у зборницима; књиге афоризама: „Кила до колена“ (2003), „Поштена курва“ (2006), „Магарећи ујед“ (2009); романи: „Школа за патриоте“ (2004), „Сточни вагон“ (2008), драме: „Драме“ (1999); живи у Врању.

Ђорђевић Радослав Мића, пише поезију и кратке приче; живи у Смедеревској Паланци.

Ђукић Боровој (1953, Нови Сад), издавач; објављене књиге: „У сну сан“ (1998), „Тајнованка“, „Кратка књига настајања“, „Спеловање“ „Чудна шума“; живи у Новом Саду.

Ђурић Јован (1987, Лозница), студент електротехнике; објављује на интернету; живи у Крупњу.

Ђуричић Александар, пише кратке приче.

Ђуричковић Милутин (1967, Дечани), магистрирао и докторирао из области књижевности за децу; пише поезију,

прозу и књижевну критику; објавио 35 жанровски различитих књига; Живи у Београду.

Елез Душан, живи у Херцег-Новом.

Елез Ранка, живи у Херцег-Новом.

Живановић Милош (1980), пише приче, песме и критике; сарађује са часописима; награђиван; живи у Купинову.

Живковић Ж. Наталија (1982, Београд), збирка песама „У аорти мога срца“ (2010); драмски комад „Смрт и живот Александра Пушкина“; електронски роман за тинејџере „Путујуће позориште Генијалци“; сарађује са књижевним часописима; заступљена у антологији и зборницима.

Живковић Љиљана (1978, Грац), магистар немачког језика; пише приче и песме; преводи с немачког језика; заступљена у антологијама и зборницима; роман „Артемије тврди да...“ (2009); добитник више књижевних награда; живи у Железнику.

Ивковић Живојин (1953, Доњи Милановац), дипломирани правник; пише лирску прозу, кратке приче и романе; објављивао под псеудонимом кратке приче; објавио романе „Као змијски свлак“ и „Дуго буђење пред одлазак“; живи у Београду и Парцанима.

Јамбровић Вања (1980, Загреб), дипломирани филолог (компаративна књижевност) и филозоф, студент филмске продукције; објављује у часописима и на интернету; заступљена у зборницима песама и прича; књига песама „Гледати одоздо како расту ротквице“ (2009).

Јанковић Милан (1961, Пожаревац), пише кратке приче и поезију; романи: „Псалми хулитељства“ (1984), „Аврамов жртвеник“ (1984), „Баво у цик зоре“ (2001), сарађује са часописима; заступљен у зборницима; награђиван; живи у Пожаревцу.

Јањалија Дамир (1977, Котор), поморац; пише хаику поезију, хаибуне и приче; сарађује са часописима; живи у Београду.

Јањић Дејан (1972, Врање), дипломирани филолог (српски језик); заступљен у зборницима; сарађује са књижевним часописима; пише кратке приче; живи у Моштаници.

Јеремић Бранислав (1983), инжењер електротехнике; живи у Београду.

Јовановић Бранислав Бане (1935, Нови Сад), новинар и публициста; дипломирао на Филозофском факултету у Београду; пише афоризме, кратке приче, есеје, драме; објављене књиге: „Види излаз па уђи” (1979), „Post scriptum” (1995), „Мрак на сунце” (1997), „Игра зглавкара” (1998), „Пера Тодоровић трагом креманских пророка” (1998), „Диња пукла” (2000), „Партија се игра до мата” (2001); сатирични играци „Види излаз па уђи” и „Уста пуна песка, а пекар иза врата”; уређивао је сатиричне рубрике и додатке у десетак часописа и дневних листова; добитник више домаћих и иностраних књижевних награда; живи у Београду.

Јовановић Драгана (1982, Београд), дипломирани дизајнер.

Јовановић Ружица (1970), дипломирани технолог и доктор филолошких наука; пише кратке приче, поезију и прозу; објављена монографија „Перо реализма” (2009); награђивана; живи у Шапцу.

Јовановић Светлана (1979), пише приче; заступљена у зборницима; живи у Железнику.

Јововић Милош (1982, Смедеревска Паланка), дипломирани архитекта; живи у Београду.

Јусуфовић Емина (1981, Добој), дипломирани филолог (књижевности народа БиХ); заступљена у зборницима прича; живи у Маглају (БиХ).

Калабић Ненад (1988, Београд), студент психологије; сарађује са часописима; живи у Баричу.

Капетановић Мирјана (1959, Коњиц), новинар; кратке приче објављује у часописима и радио емисијама; заступљена у зборницима прича; књиге: „Галеша“ (роман, 2004), „Причало се по Херцеговини“ (кратке приче, 2007), „Моја Радава“ (роман, 2008), „Скупни портрет сликара Лазара Дрљаче“ (роман, 2010); живи у Коњицу.

Кривокапић Бојан (1985), апсолвент компаративне књижевности; сарађује са часописима; заступљен у зборницима; живи у Новом Саду.

Кујунџић Јелена (1958, Бастав), дипломирани економиста; пише кратке приче, прозу и поезију; сарађује са књижевним часописима; заступљена у антологијама и зборницима; објавила књиге „Кроз сузе смех“, „Крпеж и трпеж“; награђивана; живи у Мајуру код Шапца.

Кљајић Горан, пише афоризме и кратке приче; оснивач сагиричника „Носорог“; објавио десетак књига афоризама и прича; награђиван; заступљен у антологијама и зборницима; живи у Бањалуци

Кованџић Радмила (1947, Рудовци), пензионер; пише песме, приче и есеје; сарађује са часописима; заступљена у зборницима; живи у Смедеревској Паланци.

Ковић Оливера, живи у Београду.

Којић Дарко (1975, Краљево), дипломирани математичар; живи у Београду.

Којић Катарина (1976, Београд), дипломирани инжењер информacionих система; живи у Београду.

Костић Звонимир (1948, Бела Паланка), дипломирани филолог, књижевни преводилац и сликар; живи у Нишу.

Крстић Зоран (1963, Загреб), пише песме, приче, романе и драме; сарађује са часописима; заступљен у зборницима; живи у Крапинским Топлицама.

Кушец Ксенија (1965, Загреб), пише приче и романе; заступљена у зборницима прича; збирка прича „Приче из Сунчева састава“ (2010); живи у Загребу.

Лакић Борка (1985, Задар), педагог; пише приче; заступљена у зборницима.

Љубојевић Аљоша (1988, Сарајево), заступљен у зборницима прича; живи у Бијељини.

Максимовић Марија (1979, Београд), апсолвент географије; пише песме и приче; сарађује са часописима; заступљена у зборницима; награђивана; тренутно живи у Бајиној Башти.

Максић Ивана (1984, Крагујевац), дипломирани филолог (англистика); пише поезију и кратке приче; сарађује са часописима; заступљена у зборницима прича; живи у Крагујевцу.

Малешевић Јасмина (1962, Београд), ветеринар и обућар; објављене књиге: „Рођени из исте смрти“ (1990, с Војиславом Бркићем), „Скарабег“ (1992), „Адаме не љути се“ (2001, с Александром Милошевић) и „Јади младог анђела“ (2010).

Малешевић Новак (1988, Сарајево), пише кратке приче.

Мали Славко, заступљен у зборницима прича; живи у Прокупљу.

Малић Горан (1947, Београд), историчар фотографије, ликовни уметник и публициста; пише поезију и прозу; добитник две награде за прозу; живи у Београду.

Маринковић Русија (1938, Забинац код Владичиног Хана), пише поезију и прозу; збирке песама за децу: „Молим

вас лепо” (2001), „Чаробни кључић” (2003) и „Чаролија” (2004), збирке прича за децу: Мермерни двораци (2005) и „Учењак и дружина паметњака” (2008), збирка песама „Дипеле од маслачка” (2005), роман „Све што знам о Ани” (2009); заступљена је у више антологија и зборника; сарађује с многим часописима; живи у Београду.

Марковић Милорад (1939, Подујево), пише песме, приче и афоризме; књига песама „Живот спавам” (2002); сарађује с бројним часописима; заступљен у зборницима; награђиван; живи у Крушевцу.

Марковић Стефан (1988), музичар; пише кратке приче; живи у Нишу.

Мартиновић Павле (1954, Аранђеловац), предузетник; пише песме и приповетке; заступљен у зборницима прича и песама; сарађује са часописима; награђиван; живи у Аранђеловцу.

Матановић Фрањо (1964, Свилај Доњи, Одак, БиХ), пише песме и приче; књига „Купите Фрању” (2006), преводен на италијански; заступљен у антологијама; објављује на интернету; живи у Италији.

Матовић Јован (1985, Београд), студент факултета за физичку културу; пише поезију и прозу; поезију објављивао у књижевним часописима; објавио збирку поезије „Између светова” (2007) и „Суицидни бицикл” (2009); заступљен у зборницима прича; живи у Барајеву.

Милић Александра (1987, Подгорица), дипломирани економиста и студент мастера на менаџменту; тренутно живи у Београду.

Милојевић Полина (1991), студент; пише кратке приче.

Милосављевић Љиљана (1952, Београд), архитектонски техничар; песме и приче објављује у часописима и ли-

стовима; књига љубавне поезије „Постојбина срца“ (2007); заступљена у зборницима; превођена на енглески, француски, бугарски и пољски; живи у Смедеревској Паланци.

Милуновић Јелена (1985, Чачак), дипломирала новинарство и комунологију; заступљена у зборницима прича; живи у Београду.

Михаиловић Васа (1926, Прокупље), доктор филолошких наука; пише кратке приче, песме у прози, критике; преводи; објавио је велики број својих књига, превода, критика и приказа о југословенској и руској књижевности, на српском и енглеском језику; од 1951. живи у САД.

Михаљчишин Андреј (1964, Добој), пише прозу и поезију; сарађује с књижевним часописима; заступљен у зборницима; књиге кратких прича: „Август“ (1993) и „Позориште сенки“ (2000); тренутно живи у Прњавору.

Младеновић Горан (1977, Јагодина), лекар; пише песме, приповетке и афоризме; заступљен у зборницима; награђиван; живи у Јагодини.

Младеновић Ивана (1991, Ниш), студент фармације; живи у Нишу.

Младеновић Сара (1991, Београд), студент еколошког инжењеринга; живи у Обреновцу.

Мустафић Игор (1976, Велика Кладуша), пише приче; заступљен у зборницима; живи у Београду.

Мушицки Владимир (1978, Београд), дипломирани психолог; пише кратке приче и романе; живи у Београду.

Недић Дамир (1984, Крагујевац), пише кратке приче и песме; збирка песама „Угристи“ (2009); објављује у часописима, зборницима и на интернету; живи у Крагујевцу.

Ненадић Вида (1964, Ужице), дипломирани агроном; пише на српском и енглеском; сарађује с многим часописима; заступљена у зборницима и антологијама; збирке песама

„Прашина од заборава“ (2007), „У измаглици сећања“ (2007), „Копча“ и „Ако сам само мисао / If I am just a thought“ (2009), роман „Zoo Called London“ (2008); живи у Лондону.

Никачевић Јагода (1951, Шибеник), дипломирани технолог; пише песме и кратке приче; објављује на интернету; заступљена у зборницима.

Николајевић Маријана (1978, Бор), објављује кратке приче, есеје и приказе у многим часописима и зборницима; живи у Београду.

Николић Милан (1969), живи у Зрењанину.

Николић Неда (1988, Лесковац), академски сликар; сарађује са часописима.

Обрадовић Тошић Татјана (1978, Ваљево), психолог; пише песме и кратке приче; живи у Нишу.

Оцвирк Дамир (1950), живи у Пули.

Павићевић Наташа (1970), објавила књигу песама „Срећни спој леда и ватре“ (2000); живи у Београду.

Падејски Данијела (1977, Ваљево), објавила књигу кратке прозе „Трун. Цртице.“ (2007); награђивана за кратку прозу; члан уредништва часописа „Акт“; живи у Ваљеву.

Пангарић Златко (1962, Бачки Моноштор), објављене књиге: „Увод у психоисторију“ (2001), „Нова романтика“ (2003), „Знакови и стилске фигуре“ (2006), „Моја физика“ (2007); награђиван; сарађује с бројним часописима; живи у Бачком Моноштору.

Патаковић Дејан (1941, Београд), новинар; објављивао у свим највећим југословенским листовима и многим страним; добитник многобројних награда; живи у Београду.

Пауновић Рада (Заовине, Бајина Башта), здравствени радник; пише песме и кратке приче; збирка кратких прича „О другима и о себи“ и збирка поезије у акростиху „Писано

срцем“; награђивана; заступљена у двадесетак зборника поезије и кратке приче; живи у Чачку.

Перић Александра (1974, Београд), живи у Београду.

Петковић Велибор (1963, Тузла), психолог; пише приче; објавио књигу прича „Медвеђа самоуслуга” (2008); живи у Нишу.

Петковић Гроздана (1966, Грделица код Лесковца), лекар; сарађује са књижевним часописима; објавила кратки роман „Сећања која не бледе“ (2010) и књигу прича „Не волим зиму“ (2011); тренутно живи у Јагњилу код Младеновца.

Петровић Милан (1990, Крагујевац), живи у Крагујевцу.

Петровић Р. Миодраг (1954, Ниш), новинар; пише песме и приче; сарађује са часописима; заступљен у зборницима; објавио збирку песама: „Вртлози неспокоја”; живи у Нишу.

Петровић Стефан (1995, Смедерево), гимназијалац; пише приче и песме; живи у Великој Плани.

Петровић Тања (1987, Загреб), дипломирани инжењер менаџмента; пише приче и приповетке; живи у Чачку.

Печеновић Дејан (1971), машински инжењер; пише приче и афоризме и кратке приче; заступљен у зборницима кратких прича и афоризама; живи у Београду.

Пешић Ч. Никола (1948, Лука код Гадиног Хана), економиста; пише афоризме, поезију, епиграме, кратке приче; заступљен у зборницима; сарађује са часописима и листовима; живи у Нишу.

Пирковић Душан (1988, Осијек), студент енглеског језика и књижевности у Београду; живи у Смедереву.

Поповић Драган (1959, Београд), дипломирани економиста; заступљен у двадесетак антологија кратких прича; живи у Београду.

Поповић Драгојла, живи у Бошковићима код Лакташа.

Поповић Младен (1978, Дрвар), аутомеханичар; збирке песама: „У постељи од камена“ (2003), „Зидови на путу“ (2005), „Почетак“ (2007) и „Претварање времена“ (2009); живи у Дрвару.

Поповић Чарна (1989, Панчево), студент српске књижевности и језика са општом књижевношћу; збирка песама „Аутоканибализам“ (2010); сарађује са књижевним часописима; заступљена у зборницима.

Предраговић Огњен (1973, Загреб), преводилац; пише поезију, прозу и приче; књига песама „Угриз срће”.

Радић Владимир (1947, Нови Сад), завршио филозофију и машинство; романи „После свих ових година“ (2010) и „Прва авенија“ (2011); живи у ХанOVERу.

Радојевић Милица (1991, Чачак), студент психологије; живи у Ужицу.

Радочај Даниел (1979, Пула), пише афоризме, поезију и кратке приче; сарађивао с многим часописима широм бивше Југославије; објавио књигу „Четрдесет и четири плус шездесет девета“ (2006); члан је Хрватског књижевног друштва; живи у Пули.

Рајовић Иван (1956, Ушће), пише поезију и прозу; књиге песама: „Пси ће владати светом“ (1982), „Пакт“ (1987), „Музеј воштаних фигура“ (1988), „Велика представа“ (1990), „Биоскоп у провинцији“ (1992), „Кокета“ (1997), „Песме“ (2001) и „Шапат са ивице света“ (2008); књиге за децу: „Страшљиви лисац и друге песме“ (1994) и „Витез слинавог носа“ (1997); књиге документаристичке прозе: „Заједно пред

Милутином“ (1997), „Четрдесет једна прича“ (2001) и „Забелешке из безумља“ (2004); позоришне представе: ТНЕ Краљевски чабаре“ и „Витез слинавог носа“; песме су му превеђене на белоруски, немачки, енглески, кинески и словеначки; награђиван; живи у Краљеву.

Раонић Зоран (1956, Ђурђевића Тара), пише поезију, прозу и сатиру, а бави се и сакупљањем народних умотворина; збирке поезије: „Вилино коло“ (1995), „Четири мијене“ (1996), „Диуба ватре“ (1997), „Други круг ватре“ (1998), „Мјесец у крилу“ (2000), „Иза бране“ (2001), „Око пјесме“ (2010); збирка кратких прича „Бехар у змијарнику“ (2009); заступљен је у бројним зборницима, прегледима и антологијама, нашим и страним; члан редакција више листова и часописа; поезија му је превеђена на енглески, немачки и бугарски језик, а хаику и на још десетак језика; приредио је прву панораму црногорске хаику поезије, која је објављена и на словеначком; добитник више домаћих и међународних награда и признања; члан је Удружења књижевника Црне Горе; живи у Пљевљима.

Ристић Војкан (1966, Врање), новинар; књиге: „Сумњиве мисли“ (афоризми, 2002), „Кључеви“ (ратни затворски записи, 2003), „Кључеви 2“ (2004), „Јавна тајна“ (афоризми, 2004), „Поглед са Проклетија“ (афоризми, 2006), „The Keys (Wartime Prison Diary of an Arrested Journalist from Vranje)“ (2006), „Књига отисака“ (афоризми, 2008); заступљен у антологијама и зборницима; превеђен; живи у Врању.

Ристић Ј. Драган (1948), професор немачког језика и књижевности; превео, између осталог, и „Антологију најкраће немачке приче“; пише кратке приче и хаику; од 1996. године је главни уредник „Хаику новина“ из Ниша; награђиван; књиге хаику песама: „Из дневника једног хаићина“ (1995), „Бубице у глави“ (2001), „Пчела у целофану“ (2001), „Цврчак у акцији“ (2002), збирка кратких прича „Каљаче и катедрале – 88 најкраћих прича“; живи у Нишу.

Ристић Иван, професор историје; пише поезију и приче; сарађује са часописима; заступљен у зборницима.

Ристић-Стојановић Санда, дипломирани филозоф; књиге песама: „Ноћ је праштање своје“ (2000), „Свитање је лет боје“ (2007), „Ноћи наше, услуга“ (2008), „Тишина разликује светлости“; сарађује са часописима и радио емисијама; живи у Београду.

Ручевић Маја (1983, Загреб), дипломирани филолог (француски језик и кроатистика); пише поезију и прозу за децу и одрасле; заступљена у антологијама и зборницима; сарађује са часописима; награђивана; тренутно живи у Сарајеву.

Самаран Мехди Леила (1976, Крагујевац), дипломирани филолог (шпански језик и хиспанске књижевности); пише драме, романе, приповетке и поезију; збирка поезије „Мрак ће разумети“ (2002); сарађује са часописима; заступљена у зборницима; живи у Београду.

Сарач Един (1968, Јајце), пише поезију и прозу; живи у Холандији.

Секулић Боривоје (1963, Миросавци, Република Српска), пише песме, хаику и кратке приче; збирка песама „Капи за опустошене очи“ (2006); награђиван за хаику; живи у Лађарку.

Сепе Драгана (1971, Београд), новинар; пише књижевну и позоришну критику; заступљена у двадесет зборника кратких прича; приредила је хрестоматију „Златна књига светске књижевности“ (1999), збирке кратких прича „Укус живота“ (1999), „Нови укус живота“ (2007), „Траговима истине“ (2007); живи у Београду.

Симеуновић Гордана (1963, Београд), пише приче, песме, прозу; сарађује с књижевним часописима и листовима; заступљена у антологијама и зборницима; објављене књиге: „Моја хаљина и ја“ (2000), „Наруквица од слоноваче”

(2002), „Побуна крпених лутака” (2005), „Подно мирног сна” (2008); награђивана; живи у Умци.

Синдик Јошко (1965, Дубровник), магистар кинезиологије, проф. психологије; кратке приче, песме, есеје и драме објављивао у часописима за културу и књижевност; објавио књиге „Над провалијом” (1991), „Преокрет” (1993) и „Круковање и каменовање” (1994); циклус кратке прозе „Календоскопске приче о љубави и животу” објављене су и у склопу антологије „Све приче – приче непознатих аутора” (2003); живи у Загребу.

Скокић Милош (1990, Ужице), пише кратке приче и песме; заступљен у зборницима; живи у Београду.

Смајловић Нециб, новинар; објављене књиге: „Мртва природа“ (приче), „Непријатељи и друге драме“ (драме) и „Хумус“ (роман); сарађује са часописима.

Спасојевић Зоран (1949, Крагујевац), пише поезију, кратку причу, драму и сценарио; објављивао у бројним часописима; књиге прича „Одело за одлазак” (1997) и „Кратке приче без муке” (2003, 2006), књиге поезије „Дар празнине” (1986) и „Глад” (1998), драмска трилогија „Америка има рупу” (2003) и књига кратких драма „Резерват Србија” (2006), драме „Волиш ли ме, Јакове” (2008), „Гаврилов Принцип или како сам постала балетан” (2008) и „Мој човек” (2010), као и књиге сатире „Ту зека пије воду” (2008); аутор је неколико ТВ и радио драма, комедија и сценарија хумористичке ТВ серије „За сада без доброг наслова” (2000); заступљен у више од четрдесет антологија и зборника кратких прича, поезије, кратких драма и сатире; добитник бројних награда; бави се мејл-артом и дигиталном графиком; члан је Удружења драмских писаца Србије и Удружења књижевника Србије; живи у Крагујевцу.

Средановић Мирослав (1936, Вучија, Требиње), дипломирани правник; пише афоризме, песме и кратке приче; књиге афоризама „Сто и ниједан афоризам” (2000), „Није

смешно” (2001), „Записи на кожи” (2004), „Упадице“ (2007) и „Смешна збиља“ (2010); заступљен у зборницима, енциклопедијама и антологијама прича и афоризама; поезију објављивао у књижевним часописима; живи у Београду.

Станисављевић Властимир (1941), магистар архитектуре; објавио петнаест збирки поезије, три романа и три збирке приповедака; заступљен у више иностраних и наших антологија; сарађује са нашим и иностраним часописима; добитник бројних награда.

Станковић З. Саша (1980, Лесковац), дипломирани филолог (књижевност и српски језик); пише поезију и прозу; заступљен у зборницима песама и прича; књига прозе „Двадесет жуљева“ (2010); живи у Власотинцу.

Старчевић Душан, живи у Београду.

Стевић Р. Стеван (1957, Трњаци, Брчко), доктор статистичких наука; пише афоризме и кратке приче; књиге афоризама: „Афоризми“, „Разведравање“, „Може бити и да не буде“, „Више него мало“, „Има и да нема“, „У минут до два наест“, „Право на реплику“, „Живот у лежећем ставу“, „Дијелење без остатка“ и „Човјек на снижењу“; збирка прича „Ухваћени у раскораку“; награђиван; заступљен у антологијама; живи у Брчком.

Стевкић Дамјан, дипломирани филолог (енглески језик и књижевност); пише романе, приче и песме; заступљен у зборницима; живи у Доњем Милановцу.

Стојадиновић Младен (1986, Ћуприја), постдипломац на политичким наукама; пише песме и кратку прозу; заступљен у зборницима прича; живи у Параћину.

Теофиловић Витомир (1943, Врчин код Београда), дипломирани филолог; књиге афоризама „Доле црни петак“, „Примери оптимизма“, „Државни циркус“, „Срби и остатак света“ и „Орвел неће проћи“, збирка песама „Сунце изнутра“ и књига есеја „Хиперборејци на Суматри“; приредио је пано-

раму „Враг и шала. Пола столећа српског афоризма” и антологију сатиричног афоризма „Случајни узорак“, превођен на више језика; живи у Београду.

Теофиловић Срђан (1985, Јагодина), студент англистике; пише поезију и прозу; објављује на интернету; збирка кратких прича „Забелешке младог покварењака“ (2010); привремено живи у Крагујевцу.

Тилгер Радослав (1947), пише афоризме, песме и прозу; сарађује с бројним часописима и листовима; објављене књиге: „Тисин цвет”, „Дунавска ложа”, „Скандалија”, „Завештање, љубав“, „Опело за три прста“, „Да су мене питали“, „Још могу да ланем“ и „Езопе, извини“; заступљен је у антологијама, панорамама и зборницима поезије, кратких прича и афоризама; превођен је на шведски, кинески, немачки, румунски, бугарски, македонски и француски језик; директор је Фонда „Радоје Домановић“; живи у Београду.

Тили Роберт (1959, Суботица), новинар, публициста, музичар и преводилац; објављује у многим књижевним публикацијама у земљи и иностранству; објавио 21 књигу; пише поезију, прозу и есејистику; превођен на многе језике; живи у Суботици.

Тодоров Милан 1951, Банатско Аранђелово), пише сатиричну прозу, поезију и афоризме; објавио је књигу прича „Ухом за крухом”, збирке песама „Боца под притиском” и „Претакани Срби“, књиге афоризама „Црвени и плави” и „Сиротињска забава”; превођен на немачки, енглески и полски језик; заступљен у више наших и страних антологија афоризама; живи у Новом Саду.

Тодоровић Наташа (1968, Београд); дипломирани психолог и магистар архитектуре; пише кратке приче; заступљена у зборницима; живи у Београду.

Томаш Милош (1983, Београд), социјални радник; романи: „Малолетнице су украс света“ (2008) и „На Сави трешчина“ (2010); заступљен у зборницима; живи у Београду.

Томић Марко (1989, Јагодина), студент енглеског језика и књижевности; објављује на интернету; живи у Јагодини.

Томић Милан (1990, Параћин), студент информатике.

Тофчевић Дејан (1971, Ужице), контролор летења; пише афоризме и кратке приче; књиге афоризама „Црно на бело“ (2002) и „Предсказање прошлости : приручник за пливање долином суза“ (2009); награђиван за кратке приче и афоризме; заступљен у зборницима прича и афоризама и антологијама афоризама; живи у Подгорици.

Трајковић Елизабета (1963, Београд), технички продуцент; живи у Београду.

Тушек Фрањо (1954), пише приче и афоризме; објавио „Укрштене приче“ (1983); живи у Бечу.

Удовић Татјана (1983), пише романе, приче, бајке, песме, цртице; објављени романи: „Триесдуја“ (2007) и „Лу-дило“ (2008); бајке: „Плавобради чаробњак“ (2009), „Вјеркина пекара“ (2009) и „Рожица ва колорех маврице“ (2010); члан је Хрватског књижевног друштва, Матице Хрватске и Чакавске катедре; живи у Вишкову (Хрватска).

Урошевић Маја (1982, Београд), апсолвент грађевине; награђивана; заступљена у зборницима и на књижевним сајтовима; живи у Београду.

Ферхатбеговић Џеилана (1974, Сарајево), дипломирани економиста, радио новинар и спортиста; пише кратке приче и афоризме; живи у Сарајеву и Малмеу.

Фикет Ђурковић Гордана (1968, Смедеревска Паланка), књижевни преводилац и новинар; живи у Београду.

Филиповић Александра (1983, Сурдулица), дипломирани економиста; заступљена у зборницима прича; живи у Београду.

Филиповић Емилија (1981), пише кратке приче; живи у Београду.

Филиповић Марко (1969, Славонски Брод), живи у Самобору (Хрватска).

Фунда Жељко (1950, Вараждин), дипломирао компаративну књижевност и енглески језик; књига прича „Вараждинске приче”, приче за децу „Осмијешене приче”, књиге поезије на кајкавском „Сречовњача” и „Моцартење”, књига „хаибунастих текстова” „Књига сендвича”; добитник девет награда за хаику поезију у Јапану; члан Друштва хрватских књижевника; заступљен у хрватским и међународним хаику зборницима и антологијама; живи у Вараждину.

Хонић Сенад (1962, Нови Пазар), дипломирани економиста; пише афоризме и приче; добитник неколико награда за афоризам и карикатуру; заступљен у многим зборницима кратких прича; сарађује с књижевним часописима; живи у Матмеу.

Цвијић Павле (1950, Бакић), инспектор; објавио књигу: „Импулс жељан засјати”; сарађује с многим часописима; живи у Загребу.

Чабрић Соња (1978, Параћин), дипломирани филолог (српска књижевност и језик са општом књижевношћу); роман „House of Illusion“ (2010); добитник награде за есеј; живи у Београду.

Чачић Николић Ведрана (1975, Сарајево), новинар; пише афоризме и приче; заступљена у зборницима; живи у Београду.

Чотрић Александар (1966, Лозница), пише афоризме и сатиричне приче; сарађивао с бројним часописима и днев-

ним листовима; књиге афоризама: „Даћемо ми вама демократију” (1993), „Пета колона” (1997), „Недозвољене мисли” (2000), „Кратки резони” (2004), „Афоризми : избор” (2007), „Избрани афоризми” (на македонском, 2007), „Гола истина” (2008) и „Incizii rapide” (на румунском, 2008); књиге сатиричних прича „Обележене приче” (2006) и „Приче пред буђење” (2007). добитник више књижевних награда; заступљен у антологијама и панорамама сатире које су објављене у Србији, Русији, Аустрији, Немачкој, Бугарској, Македонији, САД, Румунији и Пољској; преводен на енглески, пољски, немачки, француски, словеначки, мађарски, румунски, шпански, македонски, руски, албански, словачки и бугарски језик; члан Удружења књижевника Србије; живи у Београду.

Шаранчић Миломир (1955), пише песме, приче и афоризме; објављене књиге: „Јагоде са јабукових грана” (1995), „Ехо шутње” (1995) и „РобоВласници УмА” (1998); сарађивао с многим часописима и листовима; заступљен у више зборника; живи у Београду.

Шарчевић Стеван (1962, Суботица), пише прозу; објављује на интернету; живи у Суботици.

Шефер Ђура Сремац (1950, Рума), професор југословенских књижевности; збирке песама: „Титов венац сонета”, поема (1982), „Звездане њиве” (1987), „Досетљиве доситејке” I, II (1995, 2003), „У Вуковој ризници речи” (2002), „Колевка сремског паора” (2005), „Пикали смо лопте крпењаче” (2007), „Паника граматика” (2009), „Лабудов пев” (2009, сонетни венац); монографија „Тамбурица, коло и песма румских Брежана” (1994); књига афоризама и сатиричне поезије „К’о сатаром сатире ме сатира” (2008); заступљен у антологијама и зборницима; добитник више књижевних награда; живи у Руми.

Шечић Аида (1978), лектор; пише приче, поезију и прозу; заступљена у зборницима; награђивана; живи у Сарајеву.

Шимић Тонин Никола (1962, Црквице, Зеница) објављене књиге: „Рукама зауставити вјетар“ (песме), „Краљевна у капи росе“ (песме за децу), „Селице и станарице“ (сликовница), „Било је то једном све због кише“ (песме), „Краљ Звонимир“ (поема), „Небеска дрва“ (кратка проза), „Посудионица снова“ (песме), „Натјечај за нај“ (игроказ); награђиван; живи у Книну, Ластову, Задру, Драгама и другде.

Шкоро Тодора (псеудоним) (Добри До код Смедерева), новинар; збирка прича „Варке душе“ (2009), књиге песама: „Неизмер“ (2009), „Под небом Србије / Sotto il cielo di Serbia“ (коауторска збирка, 2010) и „Суђаја ми дала“ (2010); песме су јој преведене на немачки, италијански и хинду; сарађује са бројним књижевним часописима; живи у Београду.

Штетић Јелена (1971, Београд), дипломирани филолог (неохелениста); пише приче и песме; заступљена у зборницима; сарађује са часописима; награђивана; живи у Земуну.

Штрбац Никола (1975, Дрвар), дипломирани инжењер шумарства; заступљен у зборницима прича; живи у Дрвару.

Шушулић Славиша (1976, Лесковац), професор српског језика и књижевности; пише поезију и прозу; заступљен у зборницима; сарађује с књижевним часописима; живи у Власотинцу.

НАЈКРАЋЕ ПРИЧЕ 2010
(Приредио Ђорђе Оташевић)

1. издање

<i>Рецензент</i>	Владимир Павловић
<i>Ликовно решење корица</i>	Милан Бештић
<i>Технички уредник</i>	Горан Оташевић
<i>Коректура</i>	Дејана Јовановић
<i>Издавач</i>	„Алма”, Београд
<i>За издавача</i>	Ђорђе Оташевић
<i>Штампа</i>	„Скрипта интернационал”, Београд
<i>Тираж</i>	300
<i>ISBN</i>	978-86-7974-214-8

www.alma.rs
www.alma.co.rs
almabg@sezampro.rs

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

821.163.41–36(082.2)

Најкраће приче 2010 / (приредио Ђорђе Оташевић). – 1. изд. – Београд : Алма, 2011 (Београд : Скрипта интернационал). – 317 стр. ; 21 см. – (Библиотека Савремена књижевност / [Алма, Београд] ; 107)

Тираж 300.

Аутори: стр. 293–317

ISBN 978-86-7974-214-8

COBISS.SR-ID 182239244